ICT PROFESSIONAL
ISSN 2449-5581
WWW.ICTPROFESSIONAL.PL #21 (1/2019)

MiŚOT
łączymy lokalnie

Rok 2019 - Rokiem Lokalności STR. 3

ROZMOWA Z KOORDYNATOREM PROJEKTU TELE.CENTRUM
STR. 12

ASPEKTY TECHNICZNE REALIZACJI USŁUG DLA MDO
STR. 34

SĄSIAD KLIENTEM, CZYLI POTENCJAŁ MARKETINGU LOKALNEGO
STR. 36

BEZPIECZNY I FUNKCJONALNY SPRZĘT DLA MIŚOT-A
STR. 44

TELE.CENTRUM
NETMON
prowadzimy w digitalu
Lanberg
PLANET Networking & Communication

MiŚOT
łączymy lokalnie

Powstaliśmy aby walczyć o interesy i dbać o potrzeby polskich MiŚOT, czyli Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych. Jesteśmy jedynym węzłem wymiany ruchu w Polsce funkcjonującym w formie prawnej stowarzyszenia not for profit, finansowanego przez swoich Uczestników - e-Południe. Przedsięwzięcie to stworzyliśmy i prowadzimy w oparciu o kapitał i społeczną pracę polskich, lokalnych MiŚOT. Jakiekolwiek zyski z działalności w całości przeznaczamy na inwestycje w sprzęt, wzbogacanie zasobów, niedochodowe projekty celowe i integrację środowiska.

Preferujemy współpracę bazującą na wzajemnym zaufaniu i zadowoleniu, braku korporacyjnych utrudnień, opóźnień, oraz niepotrzebnych kosztów. Nigdy nie konkurujemy z ISP na rynku detalicznym czy biznesowym. Zaufało nam już ponad 700 MiŚOT, oraz wielu kluczowych dostawców i usługodawców dla ISP. W naszych OpenPeeringach kosztujących kilkadziesiąt PLN oddajemy Wam ponad 60% Internetu.

Realizujemy bezpośredni dostęp do międzynarodowych operatorów Tier 1/2: GTT, CenturyLink (Level3), Telia, Liberty Global, Hurricane Electric, Cogent, RETN i NTT w cenach hurtowych.

Zapewniamy prosty i tani dostęp do treści pozostałych polskich IX'ów: PLIX, Thinx, TPIX, POZIX w ramach jednej usługi - Polmix, dokładnie tyle, ile potrzebujesz, bez płacenia za niewykorzystane pasmo. Agregujemy ogólnopolskie zakupy ISP, wolumenu usług między-narodowych, polskich i transmisji danych - co miesiąc niższe ceny. Wszystkie telewizje IPTV są dostępne w naszych węzłach.

700+
UCZESTNIKÓW PROJEKTU

1TBps+
RUCHU IP

950+
PORTÓW

EPIX

www.epix.net.pl

IX, w którym co miesiąc spadają ceny
i tak w kółko od 11 lat :)

Rok 2019 - Rokiem Lokalności

Lokalność to DNA Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych. IDEA LOKALNOŚCI pozwala MiŚOT-om odróżnić się od dużych popularnych operatorów telekomunikacyjnych. Pozwala na uruchomienie w odbiorcach dodatkowych motywacji, prowadzących do zmiany zachowania. *"Dlaczego kupujesz w korporacji coś, co masz za miedzą?"*

IDEA LOKALNOŚCI komunikuje zmianę i sprawia, że ludzie czują się lepsi, ponieważ na etapie korzystania z oferty lokalnego operatora, już mogą poczuć się lepiej, mając przekonanie, że ten wybór to wyraz odpowiedzialności lokalnej - swego rodzaju manifest, by usługę internetu realizować u własnego, lokalnego operatora. Zadowolenie to zostało potwierdzone przez pierwsze tego typu badania z branży, wykonane jesienią 2018 r. przez Kantar MillwardBrown na zlecenie Stowarzyszenia e-Południe. Ankieta wykazała jednoznacznie, że abonenci lokalnych dostawców zdecydowanie częściej są zadowoleni z oferowanych im usług. Komentarz ekspertów do tego badania znajdziecie na stronie 11 tego wydania.

W nowym 2019 roku - roku lokalności, zapowiadamy realizację działań mających na celu aktywne i wspólne budowanie idei lokalności. Wskażemy istotę dokonywania lokalnych wyborów, wspierania lokalnych firm, działania na korzyść lokalnego otoczenia - zarówno w warstwie biznesowej, jak i społecznej. Wspólnie zbudujemy wizerunek branży lokalnych dostawców internetu, których celem jest rozpoczęcie dialogu społecznego w oparciu o wskazanie istoty świadomego wyboru dostawcy internetu i wyraźnego zasygnalizowania w społeczeństwie możliwości wyboru i podziału "lokalny/ogólnopolski".

W bieżącym wydaniu ICT Professional znajdziecie wiele artykułów wskazujących na przewagę MiŚOT-ów w kontekście lokalności. Przeczytacie o sukcesie lokalnych operatorów w projekcie MdO i poznacie doświadczenia pierwszych, którzy podłączali szkoły do OSE. Opisaliśmy przykłady wykorzystania lokalnych portali ogólnoinformacyjnych przez MiŚOT i wskażemy Wam przewagę, jaką możecie wykorzystać w lokalnym marketingu własnych usług. Pokażemy także, że lokalność nie musi skazać marki na działanie tylko w Waszej społeczności. Wspólna strategia lokalności może stanowić także siłę ponadlokalną - w skali regionu lub kraju.

Życząc miłej lektury, witamy Was w 2019 roku - w Roku Lokalności!

Redaktor naczelny ICT Professional
Krzysztof Fujarski

ICT PROFESSIONAL

Kontakt z redakcją
redakcja@ictprofessional.pl

Nr w rejestrze wydawnictw
PR2614

Międzynarodowy znak informacyjny
ISSN 2449-5581

Nakład
3200 egzemplarzy

Redaktor naczelny
Krzysztof Fujarski
tel. +48 600 420 901
krzysztof.fujarski@ictprofessional.pl

Reklama
Marlena Fujarska
tel. +48 602 495 064
marlena@ictprofessional.pl

Redakcja
Michał Koch

Tłumaczenie i korekta
Marlena Fujarska

Skład i grafika
Michał Piechniczek

Współpraca
Michał Andrzejewski
Łukasz Biernacki
Krzysztof Czuszek
Dominika Dycha
Michał Filipek
Marcin Jedynak
Sebastian Kachel
Marcin Kiwiński
Monika Kosińska
Michał Latuszewski
Łukasz Miller
Miłosz Oller
Marcin Orocz
Michał Paluszek
Daniel Piecuch
Marcin Pilak
Robert Płonka
Grzegorz Szeliga
Łukasz Szwajka
Piotr Wasyk
Błażej Wawrzyniak
Piotr Wójcicki

Wydawca
Projekt MdM Sp. z o.o.
ul. Józefczaka 29/40
41-902 Bytom

Druk
Drukarnia Dan-Pol Zabrze

Przedruk i kopiowanie tylko za zgodą redakcji

Projekt ICT Professional #21 (1/2019) wydany w styczniu realizowany jest pod oficjalnym patronatem Stowarzyszenia e-Południe.
Czasopismo bezpłatne dla operatorów telekomunikacyjnych w ramach prenumeraty na stronie www.ictprofessional.pl/prenumerata.
Redakcja i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za publikowane treści. Prezentowane poglądy i opinie są opiniami danej osoby i redakcja w żaden sposób nie utożsamia się z nimi.

Spis treści

AKTUALNOŚCI

5 PING z branży

7 PING z ISP Forum
Miłosz Oller i Michał Koch

8 Lokalność przynosi rezultaty - Projekt MdO
Stowarzyszenie e-Południe

9 Polska wchodzi w gigabitowe społeczeństwo
Michał Koch

9 Słowniczek MiŚOT - "MiStrategia"

RAPORTY I BADANIA

10 Przyszłość inwestycji w sieci gigabitowe – omówienie raportu
Michał Koch

10 Substytucja mobilnego i stacjonarnego dostępu do internetu w Polsce - omówienie raportu
Michał Koch

11 Lokalni są szczęśliwi
Krzysztof Fujarski, Robert Płonka, Dr Izabella Anuszewska

NASZ WYWIAD

12 Rozmowa z Marcinem Pilakiem - koordynatorem projektu Tele.Centrum

WYDARZENIA

14 MiŚOT Meeting - podsumowanie
Monika Kosińska

16 Fotorelacje

24 Kalendarium

26 OKTEL5 - konferencja inna niż wszystkie

TEMAT NUMERU

28 Ponadlokalne marki lokalnych operatorów
Krzysztof Fujarski, Grzegorz Szeliga, Artur Wojtysiak, Artur Chojnacki, Tomasz Furman

PRAWO I TELEKOMUNIKACJA

30 Prawne aspekty umieszczania infrastruktury telekomunikacyjnej na nieruchomościach podmiotów trzecich
Błażej Wawrzyniak

31 Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej i rozporządzenie BEREC – założenia
Michał Koch

32 Pułapki prawne w pozyskiwaniu oprogramowania
Michał Paluszek

CASE STUDY

34 Aspekty techniczne realizacji usług dla MdO
Łukasz Szwajka

35 Lokalne portale w służbie MiŚOT
Marcin Kiwiński

MARKETING

36 Sąsiad klientem, czyli potencjał marketingu lokalnego
Dominika Dycha, Łukasz Miller

ZARZĄDZANIE

37 Najważniejsze zmiany w prawie w 2019 roku
Michał Koch

38 Pozbądź się zbędnych kilogramów Część 5. Zarządzanie zmianą
Marcin Orocz

BAZA WIEDZY

39 Sieci światłowodowe Część 1 - kanalizacja kablowa
Michał Andrzejewski

40 TRENING z MIKROTIK IPsec XAuth jako VPN dla mobilnych użytkowników
Piotr Wasyk

TECHNOLOGIE

43 NEDAPS - Automatyczne dostarczanie usług i konfiguracji. Mediacja, paszportyzacja i provisioning usług
Tomasz Paliczka

44 Sprzęt dla MiŚOT-a – bezpieczeństwo i funkcjonalność urządzeń Lanberg i PLANET

46 Spawarki Fujikura - 40 lat innowacji na rynku telekomunikacji
Leszek Waldemar Szylar

FELIETON

48 Batalia o 5G a wątpliwości dot. smogu elektromagnetycznego
Daniel Piecuch

TRENDY

49 Rozrywka w dobie superszybkiego internetu – trendy na rok 2019
Michał Koch

OPERATORZY PO PRACY

50 Ludzka twarz łowiectwa
Miłosz Oller

52 KARTA KATALOGOWA

PING z branży

MICHAŁ KOCH

5G WYSTARTOWAŁO W POLSCE!

T-Mobile Polska uruchomiło instalację technologii 5G w Warszawie – łącznie 5 nadajników. Pierwsze testy prowadzone są w Warszawie, ale Operator wystąpił też o częstotliwości testowe w Katowicach i Kazimierzu Dolnym.

Andreas Maierhofer, Prezes T-Mobile Polska powiedział:

„Jesteśmy zdeterminowani, aby zrealizować ten plan i zaoferować w Polsce sieć przyszłości. To rewolucja, która zmieni społeczeństwo, zmieni biznes i całą gospodarkę. 5G to nie tylko prędkość, ale wiarygodność, niezawodność transmisji – tak ważne cechy, aby rozwijały się cyfrowe kompetencje takich branż jak chociażby dla służby zdrowia, czy motoryzacji."

Marek Zagórski z Ministerstwa Cyfryzacji podkreślił:

„Dla polskiego rządu jest priorytetem wdrożenie sieci 5G, aby być w pierwszej kolejności w Europie pod względem implementacji najnowszych technologii i mieć nowoczesną gospodarkę korzystającą z danych. 5G jest jednym z koniecznych warunków, aby w tym wyścigu się liczyć. Jest priorytetem rządu, aby w jak najszybszym tempie mieć 5G w Polsce. Przygotowujemy rozwiązania prawne i organizacyjne, by najpóźniej w 2025 r. w największych miastach było 5G."

Standard 5G ma znacząco przyspieszyć funkcjonowanie internetu rzeczy i budowę miast przyszłości.

Źródło: PAP

BLOCKCHAIN I AI POMOGĄ ADMINISTRACJI W POLSCE ZADBAĆ O BEZPIECZEŃSTWO W SIECI

Monika Mizielińska-Chmielewska, niezależny ekspert ds. innowacji i smart city, wypowiedziała się odnośnie tego, w jaki sposób administracja zadba o bezpieczeństwo informacji w erze internetu rzeczy. W ochronie danych użytkowników może pomóc blockchain i sztuczna inteligencja. „Przed regulatorami i rządami stoi zadanie wyznaczania takiego kierunku rozwoju nowych technologii, aby zapewnić bezpieczeństwo nam i naszym danym. Wszystkie urządzenia internetu rzeczy to dla hakerów idealna bramka do naszych danych, wiedzy o naszych zwyczajach. Zadaniem rządów i administracji jest opracowanie takich regulacji, abyśmy z powrotem stali się właścicielami naszych danych osobowych. Już pracuje się nad takimi rozwiązaniami. Jeżeli operator danej platformy, np. Facebook, pobiera nasze dane osobowe, to będą one zapisywane w łańcuchu blockchain." Ogromne znaczenie w tym kontekście będzie miało bezpieczeństwo danych i treści w stosunku do dzieci i szkół w programie OSE. W jej ramach do końca 2020 roku ponad 30,5 tys. szkół w całej Polsce ma zostać podłączonych do szybkiego i bezpiecznego internetu o przepustowości minimum 100/100 Mb/s. Ma to zapewnić dostęp do najnowszych technologii w nauce.

Źródło: biznes.newseria.pl

RPO TWORZY FRONT DO WALKI Z PATOTREŚCIAMI W INTERNECIE

Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że doszło do spotkania Okrągłego Stołu do walki z patotreściami w internecie. Grono osób, firm, organizacji rządowych oraz pozarządowych ma zamiar walczyć z wulgaryzmami, a także niebezpiecznymi treściami w internecie. Sygnatariuszami deklaracji zostali: Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Ministerstwo Cyfryzacji, NASK, Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex Super Omnia", Helsińska Fundacja Praw Człowieka, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Fundacja Szkoła z Klasą, Ośrodek Monitorowania Zachowań Ksenofobicznych i Rasistowskich, Fundacja Centrum Cyfrowe, Onet KOBIETA, Orange Polska, Wykop.pl, Google Polska, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Lifetube, Kamil Bolek, Ludmiła Anannikova, Grzegorz Zajączkowski, Maciek Budzich, Karol Paciorek, Aula Polska, Fundacja ePaństwo, Porcelanowe Aniołki, Krzysztof Woźniak, Good for you i Maciej Broniarz.

Źródło: RPO

PREZES UKE MARCIN CICHY WICEPRZEWODNICZĄCYM BEREC 2019

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej Marcin Cichy został wybrany na stanowisko Wiceprzewodniczącego BEREC na 2019 rok na posiedzeniu plenarnym BEREC w Pradze. Wpisuje się to w realizację jednego z kierunków Strategii Prezesa UKE w zakresie wzmocnienia aktywności merytorycznej UKE na arenie międzynarodowej. Priorytetem BEREC w najbliższym roku będzie wdrożenie dyrektywy ustanawiającej Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej.

Źródło: uke.gov.pl

TARGI CES: 10G – KOLEJNY WIELKI SKOK NA ŁĄCZNOŚĆ SZEROKOPASMOWĄ

Branżę szerokopasmowego internetu czeka ogromny postęp dzięki platformie, która będzie wyprzedzać popyt konsumpcyjny i innowacyjność – za kilka lat nadejdzie 10G! NCTA (The Internet & Television Association), CableLabs i Cable Europe przedstawiły wizję dostarczania sieci 10-gigabitowych lub 10G jako potężną, wydajną pod względem kapitałowym platformę technologiczną, której prędkość z obecnej 1-gigabitowej wzrośnie do prędkości 10 gigabitów na sekundę. To przyszłość dla konsumentów w Stanach Zjednoczonych i na całym świecie. Aby wesprzeć wdrożenie, Intel dostarczy 10-gigabitową technologię z infrastruktury sieciowej do naszych domów za pomocą swoich branżowych rozwiązań. Comcast, Charter, Cox, Mediacom, Midco i inne – oraz operatorzy międzynarodowi, w tym Rogers, Shaw Communications, Vodafone, Taiwan Broadband Communications, Telecom Argentina, Liberty Global i inni, wdrażają nową inicjatywę 10G i prowadzone są już testy laboratoryjne, a próby w terenie rozpoczną się w 2020 roku.

Źródło: businesswire.com

W PENDOLINO MOŻNA JUŻ KORZYSTAĆ Z INTERNETU PRZEZ WI-FI!

Alstom, producent składów Pendolino, i PKP negocjowali w sprawie Wi-Fi w pociągach Pendolino przez lata – nie można było sięgnąć po ofertę konkurentów, bo Alstom w umowie miał zagwarantowaną wyłączność na serwisowanie dostarczonych przez siebie składów. Umowę na zainstalowanie infrastruktury niezbędnej do oferowania internetu Wi-Fi w Pendolino podpisano ostatecznie latem 2018 roku – montaż urządzeń w pierwszym składzie rozpoczął się we wrześniu 2018. Za wyposażenie 20 pociągów w urządzenia udostępniające pasażerom internet PKP zgodziło się zapłacić 31,7 mln zł. W cenę wliczony jest 5-letni okres serwisowania infrastruktury.

Źródło: businessinsider.com.pl

RZĄD PRZYJĄŁ PROJEKT USTAWY O DOSTĘPNOŚCI CYFROWEJ STRON INTERNETOWYCH I APLIKACJI MOBILNYCH PODMIOTÓW PUBLICZNYCH

Najpóźniej w 2020 r. strony internetowe i serwisy administracji rządowej i samorządowej mają osiągnąć tzw. pełną dostępność. Dziś połowa witryn internetowych administracji publicznej jest niedostępna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami i dysfunkcjami. Projekt obejmie wszystkie organy publiczne posiadające strony internetowe lub aplikacje mobilne, w tym podmioty nieobjęte tzw. Krajowymi Ramami Interoperacyjności: podmioty tworzone przez samorządy (wodociągi, parki technologiczne, etc.), strony Senatu, Sejmu oraz Kancelarii Prezydenta. Dyrektywa nakazuje zwiększenie dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych w oparciu o wspólne wymogi dostępności dla osób z ograniczeniami funkcjonalnymi.

Źródło: MC

EUROPEJSKI KODEKS ŁĄCZNOŚCI ELEKTRONICZNEJ I ROZPORZĄDZENIE BEREC WCHODZĄ W ŻYCIE

Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej i rozporządzenie BEREC weszły w życie z dniem 20 grudnia 2018 roku. Johannes Gungl, Przewodniczący BEREC, powiedział: „Teraz BEREC może przyczynić się do konsekwentnego stosowania Kodeksu w całej Europie. Od dzisiaj możemy rozpocząć pracę nad 11 wytycznymi dla branży, które zostaną opublikowane w ciągu najbliższych dwóch lat." Jednym z celów Kodeksu jest wdrożenie „Sieci o bardzo dużej przepustowości" (VHCN). Zdaniem Johannesa Gungla, BEREC wraz z nowymi narzędziami i zadaniami pomoże osiągnąć ten cel.

Źródło: BEREC

PING z branży

MICHAŁ KOCH

RZĄD PRZYJĄŁ PROJEKT ZMIAN W PRAWIE TELEKOMUNIKACYJNYM

We wtorek 8 stycznia, rząd przyjął projekt nowelli przepisów, które mają ułatwić zarządzanie częstotliwościami. Owe rozwiązania mają pomóc m.in. w uporządkowaniu pasm, co ma przyspieszyć budowę sieci 5G w Polsce.

Pasmo 700 MHz, na którym obecnie działa telewizja naziemna, zostanie przekazane na rzecz sieci 5G. Rozszerzony zostanie katalog przypadków, w których zmiana decyzji w sprawie rezerwacji częstotliwości wymaga przeprowadzenia konsultacji z rynkiem telekomunikacyjnym oraz usprawnione zostanie postępowanie związane z rezerwacją częstotliwości.

Oprócz tego, UKE będzie mógł sam ogłosić inicjatywę przetargu, aukcji albo konkursu na rezerwację częstotliwości – nie tylko w przypadku, gdy posiada wiedzę o zainteresowaniu zasobami częstotliwości.

Kolejną zmianą jest podniesienie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu PEM (promieniowania elektromagnetycznego) - w większości państw europejskich obowiązuje norma na poziomie 10 W/m^2, w Polsce 0,1W/m2. T.

Źródło: Telepolis

SHOWMAX ZNIKA Z POLSKI!

Showmax – serwis VoD będzie działać w Polsce tylko do 31 stycznia 2019 roku. Nowi właściciele chcą skoncentrować się na działalności w Afryce.

Jest to następstwo strategicznej decyzji właściciela Showmax – Naspers Group, o wycofaniu się z działalności w sektorze rozrywki.

Źródło: showmax

KAROL OKOŃSKI ZOSTAŁ POWOŁANY PEŁNOMOCNIKIEM RZĄDU DS. CYBERBEZPIECZEŃSTWA

Karol Okoński, który od lipca pełnił funkcję Wiceministra Cyfryzacji, został powołany przez Premiera na stanowiska Pełnomocnika Rządu ds. Cyberbezpieczeństwa. Wcześniej Okoński był m.in. Wiceprzewodniczącym Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji (KRMC) oraz Przewodniczącym Rady Architektury przy KRMC. Był w składzie Komitetu ds. Europejskich (KSE). Ustawa, która wprowadza powołanie Pełnomocnika, daje mu również realny wpływ na produkty i rozwiązania informatyczne, jakie będzie kupować nie tylko administracja. Ustawa przewiduje bowiem, że trzy główne zespoły reagowania na zagrożenia komputerowe (CSIRT MON, SCIRT NASK, CSIRT GOV) mogą prowadzić badania programów lub urządzeń pod kątem bezpieczeństwa.

Źródło: msn.com

5G W GLIWICACH – URZĘDNICY ZABIERAJĄ GŁOS ODNOŚNIE TESTÓW

Marek Jarzębowski, rzecznik prasowy prezydenta Gliwic, przyznał, że głośna w mediach sprawa testów 5G i protestu mieszkańców do urzędników dotarła jedynie w formie przekazu mediowego i nikt z Orange Polska nie kontaktował się z magistratem.

Orange Polska oświadczyło, że niezależne akredytowane laboratorium wykonało pomiary pola elektromagnetycznego. Wyniki pomiarów, potwierdziły, że w żadnym punkcie pomiarowym nie przekroczono wartości granicznych pola elektromagnetycznego, a tym samym przebywanie ludzi w miejscach dostępnych dla ludności jest dozwolone bez ograniczeń.

Źródło: 24gliwice.pl; wgospodarce.pl

ADAM ANDRUSZKIEWICZ WICEMINISTREM CYFRYZACJI

28 grudnia 2018 roku Premier Mateusz Morawiecki, na wniosek Ministra Cyfryzacji Marka Zagórskiego, powołał Adama Andruszkiewicza na stanowisko Sekretarza Stanu w Ministerstwie Cyfryzacji. Z zarządzenia Ministra Cyfryzacji wynika, że Adam Andruszkiewicz ma się zajmować „bieżącą koordynacją spraw parlamentarnych w Ministerstwie Cyfryzacji". Będzie mu podlegać tylko jeden departament: Rozwoju Usług Cyfrowych. Do zadań Wiceministra należeć będzie tylko część zadań tego departamentu. A mianowicie zapewnienie funkcjonowania „jednego punktu dostępu do usług administracji publicznej oraz informacji publicznej".

Źródło: wyborcza.pl; gov.pl

APPLE WYPADŁ POZA PODIUM NAJWYŻEJ WYCENIANYCH FIRM AMERYKAŃSKICH

Najlepiej wyceniana amerykańska marka, czyli Apple, obecnie nie ma dobrej passy. Aktualne wyniki za ostatni kwartał pokazują, że gigant wypadł nawet z podium. Apple przestał być liderem NASDAQ (National Association of Securities Dealers Automated Quotations – giełda papierów wartościowych w Stanach Zjednoczonych).

Tim Cook w liście skierowanym do inwestorów ogłosił, że przychód firmy za ostatni kwartał może być niższy aż o 9 miliardów dolarów. Jest to spowodowane przede wszystkim spadkiem sprzedaży iPhone'ów.

Na szczycie NASDAQ znajduje się Microsoft (751,19 mld dolarów), a kolejne stopnie zajmują Amazon (736,97 mld dolarów) oraz Alphabet (711,29 mld dolarów).

Źródło: msn.com

KONSUMENCI OTRZYMALI NARZĘDZIE DO MONITOROWANIA JAKOŚCI INTERNETU

Od 1 grudnia Polacy mogą korzystać z mechanizmu, który został certyfikowany przez Prezesa UKE. Wyniki pomiaru mogą być podstawą dochodzenia roszczeń w procesie reklamacyjnym.

W odróżnieniu od innych narzędzi dostępnych w sieci, aplikacja PRO Speed Test weryfikuje, w jakich warunkach był realizowany pomiar. Sprawdza m.in. takie elementy, jak obciążenie procesora, rodzaj karty sieciowej, obecność aktywnych łącz VPN, natężenie generowanego ruchu w tle, liczbę urządzeń w sieci domowej użytkownika.

Mechanizm, który bezpłatnie dostarczyła wyłoniona w konkursie firma V-Speed sp. z o.o., dostępny jest pod adresem pro.speedtest.pl. Składa się z serwisu internetowego oraz aplikacji na komputery stacjonarne, aplikacji WEB i mobilnych (działających na systemach Android oraz iOS).

Wdrożenie mechanizmu poprzedziły weryfikacje przez niezależnego eksperta i testy wykonane przez dostawców usług dostępu do internetu, w których wzięło udział 230 przedsiębiorców oraz testy skierowane do użytkowników, w których ponad 1600 osób wykonało ponad 7500 pomiarów. Uwagi testujących zostały uwzględnione przez wykonawcę.

Źródło: uke.gov.pl

11 MLN ZŁ KARY OD UKE DLA ORANGE POLSKA

Prezes UKE stwierdził, że Orange Polska S.A. nie wypełniała obowiązków związanych z wymianą informacji pomiędzy dostawcami usług w zakresie obsługi wniosków o przeniesienie numeru w sieciach stacjonarnych, co naruszało przepisy Prawa Telekomunikacyjnego. Na Orange Polska S.A. nałożono karę w wysokości 11 mln zł. Prezes UKE, oceniając zakres naruszenia, wziął pod uwagę jego długotrwałość oraz to, że zastosowane tymczasowe rozwiązanie stale zagraża poprawnemu funkcjonowaniu procesu przenośności numerów.

Naruszenie, którego dopuściła się Orange Polska S.A., ma charakter uporczywy i może stwarzać zagrożenie dla funkcjonowania rynku telekomunikacyjnego. Kara w nałożonej wysokości ma na celu skłonić ukaranego do wykonywania w pełni wydanej decyzji oraz do respektowania na przyszłość innych decyzji podejmowanych przez Prezesa UKE. Spółka złożyła do sądu odwołanie, ponieważ w jej opinii kara została nałożona całkowicie niezasadnie, a dodatkowo jej kwota jest rażąco wygórowana. Orange Polska zapewnia, że procesy przenoszenia numerów były i są realizowane bez żadnych zakłóceń dla wszystkich abonentów, za pośrednictwem Platformy Lokalizacyjno-Informacyjnej z Centralną Bazą Danych (PLI CBD).

Źródło: uke.gov.pl; biuroprasowe.orange.pl

MIĘDZY CHINAMI A USA - 5G W POLSCE W OBLICZU WALKI O WPŁYWY

MICHAŁ KOCH

Huawei w Polsce pojawił się kilka lat temu – w 2011 roku firma rozpoczęła w naszym kraju sprzedaż telefonów i innych urządzeń, a w 2018 roku otworzyła swój pierwszy sklep. Otwarcie się na rynek w Europie to efekt problemów Huawei na rynku amerykańskim. W 2012 roku USA, Kanada i Australia uznały współpracę z koncernem za zagrożenie dla cyberbezpieczeństwa. Polska także wkracza na kurs kolizyjny - warto jednak zwrócić uwagę, co stanie się z 5G w naszym kraju.

11 stycznia sekretarz stanu w Kancelarii Premiera Maciej Wąsik i rzecznik ministra służb specjalnych Stanisław Żaryn poinformowali o zatrzymaniu przez ABW pod zarzutem szpiegostwa Weijinga W., dyrektora sprzedaży Huawei w Polsce oraz Piotra D., byłego oficera ABW, pracownika Orange Polska i Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Dokonano też przeszukania w polskich biurach Huawei i Orange.

Zatrzymanym postawiono zarzut szpiegostwa przeciw Polsce, za co grozi do 10 lat więzienia. Sąd Rejonowy w Warszawie przychylił się do wniosku prokuratury o aresztowanie mężczyzn na trzy miesiące.

Karol Okoński, pełnomocnik rządu ds. cyberbezpieczeństwa, zapowiedział, że rząd rozważa wykluczenie Huawei z udziału w rynku IT w Polsce:

„Zbieramy kolejne argumenty za tym, żeby wydać taką rekomendację, niemniej też nie chcemy tutaj działać pochopnie. Idealnie by było, żeby tutaj stanowisko zarówno członków Unii Europejskiej albo członków NATO było maksymalnie zbliżone i spójne."

Zatrzymani nie przyznają się do winy i chcą skorzystać z prawa do odmowy składania zeznań. Rzecznik Orange przyznał, że ABW zabrało dokumenty jednego z pracowników. Weijing W. wydał oświadczenie, w którym przedstawia się jako osoba niewinna, a swoją pracę jako mającą na celu przybliżenie nowoczesnych rozwiązań dla klientów. Stwierdził również, że zarzuty kierowane w stronę Huawei są pozbawione jakichkolwiek podstaw.

Piotr D. w Orange Polska zajmował się współpracą ze Związkiem Banków Polskich i systemem SMS-owych ostrzeżeń pogodowych. W ABW był wiceszefem Departamentu ds. Bezpieczeństwa Teleinformatycznego oraz doradcą ówczesnego szefa tej służby specjalnej, gen. Krzysztofa Bondaryka, do 2011 roku. Przyczyn odejścia z ABW upatruje się w 'infoaferze', czyli korupcji przy rządowych przetargach informatycznych – nigdy jednak nie postawiono zarzutów. Piotr D. miał mieć również dostęp do kluczowych informacji, w tym funkcjonowania SŁR, czyli Sieci Łączności Rządowej, a do 2016 roku pracował w UKE. Jako dyrektor Departamentu Kontroli Urzędu Komunikacji Elektronicznej współpracował w ramach tzw. grupy eksperckiej utworzonej w związku z przygotowaniem wizyty Papieża Franciszka w Polsce w 2016 roku.

Chińscy analitycy apelują do polskiego rządu, aby ten nie wykonywał tych samych kroków, co USA wobec chińskiego giganta. Szczególnie, że sprawa pojawiła się w momencie, gdy to amerykańscy naukowcy muszą nadrabiać zaległości. Należy wziąć pod uwagę, że giganci z USA też spotykali się z najróżniejszymi zarzutami, zwłaszcza, gdy upubliczniono przez Snowdena szereg dokumentów na WikiLeaks.

Huawei wspierało również rozwój sieci 5G w Polsce - z Orange Polska - w ramach stacji obsługującej 5G, a T-Mobile w ramach pierwszych testów tej technologii skorzystało z nadajników Huawei. Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Nowa Zelandia, Australia i Japonia zdecydowały się zablokować Huawei możliwość uczestniczenia w pracach nad rozwojem sieci 5G. Zgodnie z powyższym, za tym ruchem stać może chęć wyrugowania technologii z Chin i nadrobienia dystansu dzielącego technologiczne rynki USA i Chin. Pytanie tylko: czyjej instrastruktury użyjemy do budowy 5G w Polsce? Wujek ze Stanów cierpliwie czeka.

Źródło: Business Insider; Rzeczpospolita; Wyborcza.pl; Polityka.pl

PING z ISP FORUM

MIŁOSZ OLLER I MICHAŁ KOCH

ISP Forum to miejsce, w którym Operatorzy ISP oraz osoby z branży mogą czerpać wzajemnie wiedzę i doświadczenia poprzez uczestnictwo w znacznej liczbie dyskusji. Kumulacja kontaktów, informacji i wiedzy w jednym miejscu wpływa integrująco na środowisko Operatorów. Państwa uwadze polecamy między innymi poniższe tematy:

PRZESŁANIE DANYCH OSOBOWYCH ABONENTA NA ŻĄDANIE POLICJI

Wątek dotyczący formy i istotności wezwań z policji skierowanych do ISP. Bardzo merytoryczny od strony prawnej. Sporo miejsca poświęcono sposobom weryfikacji osób składających wezwanie.

PROXMOX MAIL GATEWAY

Rozmowa nt. walki ze spamem i korzystania z Proxmox Mail Gateway. Dużo praktycznych przykładów z wdrożenia podobnych rozwiązań u różnych ISP. Przydatna wiedza nt. ewentualnych zamienników i troubleshooting.

CZY RZECZYWIŚCIE INTERNET STACJONARNY CZEKA LOS TELEFONU STACJONARNEGO?

Dyskusja dotycząca przyszłych losów internetu stacjonarnego - czy czeka go los stacjonarnego telefonu? Jak wynika z dyskusji - warto również wziąć pod uwagę to, że pojawiają się zapędy mające na celu dyskredytowanie stałych łączy.

DZIERŻAWA KANALIZACJI OD GDDIKA

Dyskusja na temat kanalizacji od Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, ze sporym potencjałem na długą rozmowę. Przyszłość wątku to możliwy bank wiedzy odnośnie cen i lokalizacji.

UMOWA TYLKO ELEKTRONICZNIE

Rozważania na temat umów i ich formy, a także tego, jaka przyszłość czeka elektroniczną formę zawierania porozumienia. Sporo ciekawych i wizjonerskich pomysłów, a także porad prawnych i „z życia wziętych".

BAN HUAWEI ZE WZGLĘDU NA BEZPIECZEŃSTWO

Przytoczenie najnowszych informacji, które pojawiają się w stosunku do technologicznego giganta i jego problemów na światowych rynkach. Dużo konkretnych informacji i odnośników do publikacji na ten temat. Dyskusja na temat przyszłości technologicznej strefy mobile i roli, jaką odegrają koncerny z Azji.

Lokalność przynosi rezultaty – Projekt MdO

STOWARZYSZENIE E-POŁUDNIE

MiŚOT dla OSE (MdO), animowany przez Stowarzyszenie e-Południe, polega na zebraniu w spójną grupę MiŚOT-ów posiadających w zasięgu swojej sieci placówki edukacyjne i możliwości zapewnienia im transmisji do nowo powstającej OSE, oraz reprezentowaniu ich interesów względem podmiotów biorących udział w tworzeniu tej sieci (Ministerstwa Cyfryzacji, Ministerstwa Edukacji, Operatora Sieci czy gmin). Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa (NASK) przedstawiła wyniki przetargu pt. „Świadczenie usługi szerokopasmowej transmisji danych pomiędzy budynkami, w których mieszczą się jednostki oświatowe, a punktem wymiany ruchu z siecią Operatora Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej".

Spółka celowa Projekt MdO, która złożyła w imieniu MiŚOT-ów ofertę w obu przetargach, osiągnęła zadowalające rezultaty. Wyniki postępowania wskazują, że MiŚOT-y potrafią też przekuć swoje atuty lokalności na sukcesy w ogólnopolskich przetargach.

Szczególnie ważnym elementem będzie operacyjna współpraca na płaszczyźnie NASK - Projekt MdO - MiŚOT. Prawidłowe wykonanie przewidzianych założeń pokaże, że możliwość ogólnokrajowego działania i konkurowania z największymi operatorami telekomunikacyjnymi, stoi również po stronie MiŚOT-ów.

Kolejny ogłoszony już przez NASK przetarg dotyczyć będzie następujących województw: śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Termin składania ofert to 25 lutego 2019 r. Tak jak w dwóch poprzednich przetargach, Projekt MdO będzie składał ofertę łączną bazującą na deklaracjach MiŚOT. ■

Zapraszamy na stronę projektu: misot.pl/mdo

Czy wiesz, że:

- **MiŚOT-y zadeklarowały w całej Polsce możliwość podłączenia ponad 25600 placówek edukacyjnych w swoich zasięgach, z czego ok. 4500 już posiada przyłącze, a kolejne 6500 może być uruchomione w ciągu 3 miesięcy.**
- **Po zrealizowaniu założeń pierwszego przetargu, dzięki projektowi MdO, do MiŚOT-ów z samego abonamentu trafi 8,148 milionów złotych ze środków przeznaczonych na OSE. W drugim przetargu oferty złożone przez Projekt MdO w imieniu MiŚOT-ów opiewają na łączną kwotę abonamentów równą 11,302 mln zł. A to jeszcze nie połowa województw. Trwa przetarg na kolejne trzy.**

WYPOWIEDŹ UCZESTNIKA PROJEKTU

Natalia Heczko, dyrektor sprzedaży w ComNet

ComNet Multimedia z Wieruszowa, jako druga w Polsce, miała zaszczyt podłączyć szkoły do Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej, dzięki której zyskały one symetryczne łącza o gwarantowanej przepływności 100/100 Mb/s, a uczniowie mają dostęp do bardzo szybkiego internetu.

Wszystko zaczęło się od projektu MiŚOT dla OSE, w ramach którego lokalni operatorzy telekomunikacyjni deklarowali chęć przystąpienia do przetargu, wskazując szkoły, które mogą objąć swoim zasięgiem. Byliśmy przygotowani na realizację tak szczytnego celu, gdyż realizując naszą misję społeczną - projektowaliśmy i budowaliśmy sieć światłowodową, dbając o to, aby objąć zasięgiem szkoły i placówki edukacyjne będące w pobliżu. Dzięki temu mogliśmy wykazać krótki czas niezbędny na wykonanie przyłącza (w większości przypadków praktycznie od ręki) oraz atrakcyjną cenę uruchomienia.

Na terenie powiatu, w którym działamy, deklarowaliśmy gotowość podłączenia 100% wskazanych szkół (w tym ponad 60% z czasem uruchomienia do 1 miesiąca od wpłynięcia zgłoszenia lub od razu), 80% z nich w technologii światłowodowej, pozostałe 20% w technologii radiowej z gwarancją przepięcia na światłowód w przeciągu 9 miesięcy. Po rozstrzygnięciu przetargu, w ramach którego otrzymaliśmy do podłączenia ponad 65% deklarowanych szkół, 25 maja 2018 r. w Katowicach pomiędzy spółką ComNet Multimedia a spółką Projekt MDO zawarta została umowa na realizację podłączeń. Już podczas wakacji, jak tylko wpłynęły pierwsze zgłoszenia od szkół, uruchomiliśmy większość deklarowanych. Główną trudnością, jaką na tym etapie napotkaliśmy, był fakt, że szkoły były zamknięte, więc nie wszystkie prace mogliśmy sprawnie wykonać. Zgłoszenia napływały stopniowo, na szczęście w wielu przypadkach już wcześniej mieliśmy okazję współpracować ze szkołami, dlatego na etapie deklaracji zgłaszania przez nie udziału w projekcie zachęcaliśmy je do tego i pomagaliśmy w formalnościach.

Jako jedna z pierwszych firm realizujących projekt byliśmy w ciągłym kontakcie ze specjalistami z NASK-u, który jest koordynatorem projektu. Wiele rozwiązań technologicznych nie było w pełni sprawdzonych i na własnej sieci testowaliśmy referencyjne konfiguracje. Owocem tej współpracy było wytworzenie rozwiązań i procedur ułatwiających podłączanie kolejnych placówek edukacyjnych i przetarcie szlaków dla innych operatorów. Szkoły od razu zostały podłączone urządzeniami, które zapewniają transfer do 2,5 Gigabita.

W ramach nadchodzących działań planujemy doprowadzić światłowód do ostatniej ze szkół, deklarowanej pierwotnie do podłączenia w technologii radiowej punkt-punkt. Tym samym powiat wieruszowski jako pierwszy w Polsce będzie w całości podłączony do projektu OSE.

Łącznie ComNet podłączył 20 szkół w 6 gminach przy pomocy 178 kilometrów przyłączy do ich węzła oraz 260 kilometrów linii światłowodowej od węzła do węzła.

Polska wchodzi w gigabitowe społeczeństwo

MICHAŁ KOCH

Zwycięzcy European Broadband Awards 2018 zostali ogłoszeni podczas specjalnej ceremonii wręczenia nagród w Brukseli. Europejska komisarz ds. Gospodarki cyfrowej i społeczeństwa, Mariya Gabriel i komisarz ds. Rozwoju regionalnego, Corina Crețu, nagrodziły 5 zwycięzców w różnych kategoriach, koncentrując się na innowacyjnych modelach finansowania, redukcji kosztów, spójności terytorialnej, wpływie społeczno-ekonomicznym i konkurencji. Wybrane projekty przedstawiają innowacyjne podejście oparte na współpracy i rozwiązaniach w zakresie wdrażania łączy szerokopasmowych w Europie.

W kategorii „spójność terytorialna na obszarach wiejskich i oddalonych" nagrodzony został polski projekt „Polska wchodzi w gigabitowe społeczeństwo".

Centrum Projektowe Cyfrowa Polska zorganizowało zaproszenia do składania ofert w celu objęcia całego terytorium Polski szybką infrastrukturą szerokopasmową i łączenia białych punktów w odległych obszarach. Maksymalna kwota środków publicznych w tych zaproszeniach do składania wniosków mogłaby sięgnąć 913,5 mln EUR.

Operatorzy telekomunikacyjni mieli połączyć co najmniej 1 125 613 gospodarstw domowych i 11 612 szkół w całej Polsce. Ostatecznie wybrano 83 projekty, w wyniku których operatorzy telekomunikacyjni połączą wszystkie szkoły zlokalizowane w obszarach projektowych (11 612) i 1 777 816 gospodarstw domowych (co stanowi ponad 13% wszystkich gospodarstw domowych i 50% wszystkich białych plam w Polsce) za 815,5 mln EUR z dotacji publicznych. Harmonogram ma na celu zapewnienie dostępu do szybkich sieci szerokopasmowych do szkół do 2020 r. i gospodarstw domowych do 2021 r.

Głównym celem projektu jest poprawa spójności terytorialnej obszarów wiejskich. Ponad 1,7 miliona gospodarstw domowych w wykluczonych obszarach bez uprzedniego szerokopasmowego dostępu do internetu lub złych usług będzie miało dostęp do szybkiej sieci. Ponad 68% wszystkich gospodarstw domowych w projekcie znajduje się w miejscach z mniej niż 5000 mieszkańców.

Projekt ten jest częścią krajowego programu e-edukacji promującego równe szanse dla wszystkich dzieci w Polsce i będzie sprzyjać nowemu stylowi i jakości nauczania. Projekt obejmuje całą Polskę, w szczególności obszary oddalone i tych, którzy w ogóle nie mają dostępu szerokopasmowego. W rezultacie szkoły na odległych obszarach będą połączone z szybkimi usługami telekomunikacyjnymi. Tym samym projekt zapewnia nowe możliwości pracy, komunikacji, edukacji i kultury obywatelom mieszkającym w odległych regionach. Jest to znakomity przykład tego, w jaki sposób fundusze UE mogą znacząco wpłynąć na życie obywateli. ■

Słowniczek MiŚOT - "MiStrategia"

MiStrategia - to strategia promocji marki MiŚOT, wdrażana przez lokalnych operatorów, początkowo finansowana z budżetu Stowarzyszenia e-Południe, której koordynatorem jest Projekt MdM. W ramach MiStrategii przewidujemy popularyzację usług MiŚOT wśród "Kowalskich". Chcemy pokazać, że lokalność Waszych firm niesie za sobą mnóstwo korzyści dla klientów. Nie będziemy promować konkretnych ofert, lecz skupimy się na promowaniu idei korzystania z usług u lokalnych i zazwyczaj rodzinnych firm – MiŚOT-ów. Marka MiŚOT nie zastąpi także Waszych obecnych brandów.

MiŚOT
łączymy lokalnie

Zgodnie z MiStrategią, mamy wielką przyjemność przedstawić Wam nowego MiŚ-a.

Nowy wizerunek został opracowany w konsultacji z agencją wizerunkową, na podstawie której przygotowano brief i zorganizowano konkurs wśród grafików. Z otrzymanych ponad 100 projektów ostatecznego wyboru komisja dokonała po dwuetapowej konsultacji z kilkudziesięcioma liderami opinii wybranymi spośród MiŚOT-ów.

Nowe logo charakteryzuje się między innymi tym, że:

- budzi pozytywne skojarzenia,
- jest charakterystyczne i da się lubić,
- a przede wszystkim pasuje do strategii, jaka będzie prowadzona w celu promocji marki MiŚOT wśród "Kowalskich" - obecnych i przyszłych klientów MiŚOT.

Nowy wizerunek nawiązuje do lokalności, a brand hero, który może występować w wielu odsłonach - tak jak różni są MiŚOT-y - wyraźnie zyskuje przy bliższym poznaniu (w drugim etapie projekt otrzymał dwukrotnie więcej ocen bardzo dobrych).

Więcej obliczy MiŚ-a poznacie już niebawem, a o działaniach w ramach MiStrategii będziemy informować na bieżąco. ■

Przyszłość inwestycji w sieci gigabitowe – omówienie raportu

MICHAŁ KOCH

Polska Izba Komunikacji Elektronicznej opublikowała raport „Przyszłość inwestycji w sieci gigabitowe" przygotowany przy współpracy CMS oraz Audytela.

Dokument podzielono na 5 części: główne wnioski, analizę obecnego stanu rynku telekomunikacyjnego w Polsce, rolę regulatora w kształtowaniu rynku, przegląd decyzji i strategii w punktach zwrotnych kształtujących rynek oraz analizę potencjalnych skutków regulacji kształtujących CATV (telewizję kablową). Raport wskazuje na zależności regulacji i skłonności operatorów do inwestycji na rynku i jego rozbudowy oraz przyznania szczególnej roli operatorom.

W odniesieniu do gorącego tematu 5G przyznano, że konkurencyjność polskiej gospodarki w dużej mierze zależy od stanu infrastruktury telekomunikacyjnej. Sieć 5G ma wzbogacić światową gospodarkę o 225 miliardów dolarów rocznie. Badania wskazują, że Polska może wprowadzić 5G później niż inne kraje europejskie. Sprawne wdrożenie tej technologii możliwe będzie dzięki dalszym inwestycjom w rynek telekomów. Na korzyść polskiego rynku działa jego konkurencyjność (ceny usług telekomunikacyjnych są poniżej średniej cen krajów UE), a także liczba istniejących operatorów.

Krajowe organy regulacyjne winny kierować się w postępowaniach następującymi zasadami:

- obiektywność,
- przejrzystość,
- brak dyskryminacji,
- proporcjonalność.

Prowadzenie postępowań w oparciu o art. 18 ust. 3 Megaustawy w zakresie dostępu do infrastruktury, gdy podmiotem zobowiązanym i uprawnionym będzie przedsiębiorca telekomunikacyjny, budzi poważne wątpliwości: według raportu, prawdopodobnym następstwem regulacji byłoby obniżenie poziomu planowanych inwestycji, a także strata w dobrobycie społecznym rzędu 7,73 mld zł i utrata przychodów Skarbu Państwa w wielkości 1,76 mld zł.

Jako perspektywy i ambicje rozwoju wyszczególniono działalność Europejskiej Agencji Rozwoju i idącego za tym Narodowego Planu Szerokopasmowego, Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju przyjętą w 2017 r., Program Operacyjny Polska Cyfrowa i strategię dot. 5G. Wśród barier inwestycyjnych utrzymują się niezmiennie bariery administracyjno-prawne, brak standardów, długotrwałość procesów administracyjnych i dostępność finansowania.

Konkluzją raportu jest to, iż nadmierne i nieadekwatne obowiązki regulacyjne przekładają się na ograniczenie inwestycji operatorów telekomunikacyjnych. Dla budżetu państwa znacznie pewniejszą opcją jest utrzymanie dotychczasowego trendu inwestycyjnego. ■

Substytucja mobilnego i stacjonarnego dostępu do internetu w Polsce - omówienie raportu

MICHAŁ KOCH

Raport "Substytucja mobilnego i stacjonarnego dostępu do internetu w Polsce" autorstwa Małgorzaty Olszewskiej i Magdaleny Gaj omawia natomiast problematykę substytucji (wymienności i zastępowalności) pomiędzy usługą stacjonarnego a mobilnego dostępu do internetu, z uwzględnieniem bieżącej sytuacji na rynku telekomunikacyjnym, regulacji prawnych, trendów, decyzji organów administracji publicznej w Polsce i w Unii Europejskiej, neutralności i uwarunkowań, wynikających z pomocy publicznej, w tym zasad Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020.

Dokument podaje, iż substytucja (substytucyjność) oznacza pewną zastępowalność dóbr, możliwość ich wymiany czy też zastąpienie jednej usługi lub towaru przez inną usługę lub towar. Według BEREC, substytucyjność (w jęz. ang. substitution) stanowi podstawę dla kryteriów związanych z definiowaniem rynków i oznacza wzajemną zastępowalność produktów, biorąc pod uwagę to, czy ten jeden substytut wywiera presję konkurencyjną na inny lub inne produkty.

Przytoczonym argumentem za subsydiarnością jest m.in. to, że ustawodawstwo polskie i europejskie wyznacza standardy świadczenia usług dostępu do Internetu w technologii stacjonarnej i mobilnej, kładąc nacisk na zasadę neutralności technologicznej. Ponadto, operatorzy konkurują na całej szerokości rynku, a ich przychody osiągane z technologii 2G/3G/4G są znacznie wyższe niż z jakiejkolwiek innej.

Wzrost zarówno szybkości jak i penetracji mobilnego dostępu do internetu zwiększa poziom zastępowalności pomiędzy mobilnym a stacjonarnym dostępem. Ważną informacją płynącą z Prawa telekomunikacyjnego jest to, że z punktu widzenia ochrony użytkownika końcowego i zasad świadczenia usługi, nie ma różnicy pomiędzy usługą dostępu do internetu realizowaną w technologii stacjonarnej lub mobilnej.

Dane zebrane przez Prezesa UKE w 2017 roku potwierdzają także, że dostęp mobilny jest obecnie w Polsce najbardziej popularną technologią dostępu – 51,1 % abonentów wybiera właśnie taki sposób. Fakt ten pozwala stwierdzić, że zjawisko subsydiarności występuje w Polsce na szeroką skalę. Idzie za tym też duży spadek popularności usług wiązanych, w których jedną z dostępnych usług jest internet stacjonarny. Potwierdzają to zebrane w raporcie stanowiska operatorów telekomunikacyjnych w Polsce. Wiedza na temat substytucji poszczególnych form dostępu do telekomunikacji ma kluczowe znaczenie w kontekście wyznaczania rynków właściwych przez regulatorów rynków telekomunikacyjnych oraz wyznaczania rynków produktów przez regulatorów antymonopolowych. ■

Lokalni są szczęśliwsi

KRZYSZTOF FUJARSKI | ROBERT PŁONKA | DR IZABELLA ANUSZEWSKA

Podczas jesiennej konferencji MiŚOT Meeting przedstawione zostały wyniki badania nt. korzystania z usług stacjonarnych operatorów internetowych. Pierwsze takie badania w branży wykonane zostały przez Kantar MillwardBrown na zlecenie Stowarzyszenia e-Południe.

Celami przeprowadzonych czynności były:

- sprawdzenie zasięgu znajomości oraz korzystania z usług operatorów ogólnopolskich i lokalnych oferujących internet stacjonarny,
- sprawdzenie czynników wyboru dostawcy internetu,
- sprawdzenie poziomu zadowolenia z usług dostawców,
- wady i zalety dostępnych rozwiązań – dostawca lokalny vs. ogólnopolski,
- rozważanie zmiany operatora,
- odtworzenie postaw wobec lokalności w kontekście wsparcia lokalnych firm.

Powyższe badania wykonano wśród osób posiadających w gospodarstwie internet stacjonarny i decydujących o wyborze usług telekomunikacyjnych w gospodarstwie domowym. Pomiary zostały dokonane techniką CAWI – ankieta internetowa realizowana na własnym panelu internetowym Klub Kantar we wrześniu 2018 roku.

Optymistycznie nastraja fakt, że abonenci lokalnych dostawców zdecydowanie częściej są zadowoleni z oferowanych im usług – jest to różnica aż kilkunastu punktów procentowych! Przedstawione w badaniu powody niezadowolenia z aktualnego dostawcy internetu oraz chęci zmiany operatora kumulują się w listę trzykrotnie dłuższą w stosunku do dostawców ogólnopolskich niż MiŚOT.

Dokonana analiza wskazuje dobitnie na prosty fakt – warto zapoznać się z ofertą lokalnego operatora, gdyż w zdecydowanej większości przypadków może on przedstawić ofertę będącą odpowiedzią na potrzeby klienta.

W badaniu obszernie omówiono wykorzystywane źródła informacji o ofercie dostawcy internetu oraz czynniki brane przez respondentów pod uwagę przy wyborze dostawcy internetu. Pełne wyniki badania są do dyspozycji MiŚOT-ów przystępujących do MiStrategii - projektu strategii marki MiŚOT. Szczegóły na misot.pl. ■

OPINIE EKSPERTÓW

Robert Płonka
head of strategy w JU: agencja

Zajmuje się rozwiązywaniem problemów klientów w szeroko pojętym obszarze komunikacji, strategii i digitalu.
kontakt: r.plonka@juagencja.pl

Internet jaki jest, każdy widzi – szybki, światłowodowy, mobilny. Niezależnie od tego, czy dostarcza go ogólnopolski, korporacyjny dostawca, czy lokalny ISP, dziś coraz trudniej prześcigać się samymi parametrami. Ostatecznie wygrywa ten, kto głośniej krzyczy, a więc reklamuje się masowo.

W takim przypadku samotny, lokalny dostawca nie będzie w stanie walczyć z dużym operatorem. Powalczyć będą mogli natomiast – wspólnie – lokalni dostawcy. I to właśnie jedna ze składowych do połączenia sił lokalnych operatorów na trudnym, telekomunikacyjnym rynku. Połączenia pod wspólnym, ogólnopolskim projektem, który promuje ideę lokalności i korzyści z wyboru lokalnego dostawcy internetu. Jak pokazują badania, konsumenci lubią to, co lokalne. Marki lokalne postrzegane są jako bardziej godne zaufania i między innymi dlatego są częściej wybierane.

Co równie istotne, lokalność ma duże znaczenie w wyborze usług, w tym usługi dostawy internetu. Lokalność w tym kontekście potrzebuje jednak lepszej reklamy, większego zasięgu i spójnego, pozytywnego przekazu opartego na korzyściach, które konsumenci usłyszą. Potrzebuje marki, która da się lubić. Ostatecznie, gdy wszyscy mają podobny produkt w podobnej cenie, kupimy go właśnie u tego sprzedawcy, którego bardziej lubimy. Ważne, by konsumenci mieli przede wszystkim świadomość, że taki dostawca jak MiŚOT w ogóle istnieje.

Dr Izabella Anuszewska
client director w Kantar MillwardBrown

Od 2001 roku pełni funkcję Research Unit Director w z Kantar Polska. Jest doktorem socjologii, skończyła też psychologię oraz matematykę. Prezentuje unikatowe połączenie perspektyw: nauk ścisłych oraz społecznych. Ma doświadczenie w pracy na rzecz instytucji komercyjnych i publicznych. Interesuje się obszarem wpływu badań socjologicznych na zachowania ludzi (podejmowane decyzje, postawy względem istotnych kwestii). Do pracy czasem przyjeżdża na motocyklu.

Badanie „Korzystanie z usług stacjonarnych operatorów internetowych" wykonane na zlecenie stowarzyszenia e-Południe pokazuje kilka interesujących tendencji.

Biorąc pod uwagę rywalizację pomiędzy ogólnopolskimi dostawami internetu a operatorami lokalnymi, jednoznacznie wskazuje na dominację tych pierwszych. Co ciekawe, ta przewaga wynika w dużej mierze z braku znajomości jakiegokolwiek operatora lokalnego w grupie klientów korzystających z dostawców ogólnopolskich. Aż 70,1% respondentów nie potrafiło wymienić nazwy operatora lokalnego. 23,8% wymieniło nazwę jednego operatora, a tylko 6,1% – co najmniej dwóch.

Potwierdza to spore rozproszenie w grupie lokalnych dostawców, którzy konkurują na bardzo małą skalę, wyłącznie na rynkach lokalnych. Co równie istotne, w grupie badanych osób, bardzo niska jest świadomość istnienia „lokalnych dostawców internetu" jako alternatywy w wyborze dostawcy internetu. Można przypuszczać, że ten podział nie jest dla konsumenta w ogóle widoczny.

Z drugiej strony, badanie przynosi szereg argumentów przemawiających za elementem lokalności w kontekście wyboru dostawcy internetowego. Począwszy od ważnych dla konsumentów lokalnych punktów obsługi klienta, przez podkreślenie szybkości działania serwisu w kontekście ewentualnych napraw, aż po istotę jakości samego połączenia, która już teraz, zarówno u dostawców lokalnych, jak i ogólnopolskich, często jest na podobnym, zadowalającym poziomie.

Nie bez znaczenia jest również wymieniony w badaniu emocjonalny stosunek respondentów do lokalnych firm. Ponad 80% badanych deklaruje, że jest „zdecydowanie" lub „raczej" związana ze swoją miejscowością – również w grupie osób, które obecnie korzystają z oferty dostawcy ogólnopolskiego. Jest to ogółem spora grupa, która może być zainteresowana zmianą dostawcy na operatora lokalnego.

W kontekście wyników badania stanowi to dobrą przesłankę do rozpoczęcia działań promujących lokalnych ISP na większą skalę.

Rozmowa z Marcinem Pilakiem - koordynatorem projektu Tele.Centrum

Tele.Centrum to Call Center zorganizowane i dopasowane przez e-Południe do potrzeb i możliwości finansowych MiŚOT-ów – jest to unikatowa usługa polegająca na przeprowadzaniu rozmów przez profesjonalnych konsultantów, zapewniająca całodobową obsługę klientów oraz zwiększenie ich satysfakcji. Prostota wdrożenia, niskie koszty oraz elastyczność rozwiązania pozwalają na korzystanie z rozwiązania niewielkim firmom w dowolnie wybranym przedziale czasu. Z Panem Marcinem Pilakiem – o historii Tele.Centrum i realizowanej pracy – rozmawiał Michał Koch.

Michał Koch: Jak trafił Pan do Tele.Centrum?

Marcin Pilak: Do pracy w Tele.Centrum trafiłem przez fundację Aktywizacja, którą polecił mi mój przyjaciel Piotr. Niedługo po tym moja żona skrupulatnie zachęcała mnie do umówienia się na spotkanie. Skontaktowałem się z fundacją i kilka dni później zostałem zaproszony na rozmowę. Podczas spotkania zostałem poinformowany o tym, że jest firma (wtedy jeszcze nie wiedziałem, że mowa o Stowarzyszeniu e-Południe), która poszukuje niepełnosprawnych pracowników do projektu call center. Zapytany, czy byłbym zainteresowany podjęciem takiej pracy, stwierdziłem: "dlaczego nie?" Niedługo po tym, skontaktował się ze mną Sebastian Kachel i po przeprowadzonej rozmowie oboje stwierdziliśmy, że możemy spróbować. Pamiętam jak szukałem odpowiednich słuchawek, żeby móc przeprowadzić rozmowy szkoleniowe i... nic z tego. Pożyczyłem od kolegi słuchawkę na bluetootha, po czym okazało się, że mam problem z Bluetoothem w samym komputerze. Szybka reakcja - pożyczyłem archaiczny nadajnik BT na USB od innego kolegi, zasięg nie był najlepszy, ale najważniejsze, że działał!

Następnie przyszedł czas na rozmowę z Sebastianem. Wyglądała ona mniej więcej tak:

Ja: Witam w firmie XYZ, w czym mogę pomóc?
Sebastian (klient): Dzień dobry, nie mam internetu.
Ja: OK!
Sebastian: No właśnie, nie jest OK.

Rozmów oczywiście było kilka, i jak mniemam, każda kolejna była lepsza, co w rezultacie doprowadziło do tego, że zostałem zatrudniony. Pracę jako Agent zacząłem w grudniu 2013 roku - współpracowaliśmy wtedy z około 4-5 operatorami (którzy są z nami do dzisiaj). Od tamtej pory trochę się zmieniło, zaufało nam już 50 operatorów, z czego z 44 utrzymujemy czynną współpracę. Nie da się też ukryć, że ich liczba systematycznie się zwiększa. Natomiast we wrześniu 2017 roku dostałem od Sebastiana propozycję awansu, a od października 2017 r. pracuję już na stanowisku koordynatora projektu, za co jestem szczerze wdzięczny, bo nie dość, że bardzo lubię swoją pracę, to przy okazji mogę się dzięki niej realizować!

MK: Jaka jest historia tego projektu?

MP: Wstępnie, projekt e-Południe Call Center powstał i realizowany był w ramach szerszego działania Klastra e-Południe, jako platforma poprawy innowacyjności i rozwoju technologicznego operatorów telekomunikacyjnych w województwie śląskim. W obecnej chwili jednak, nasza działalność znacząco się poszerzyła i wspomagamy operatorów z całej Polski. Obecnie działamy pod szyldem Tele.Centrum.

MK: Na czym polega Tele.Centrum?

MP: Tele.Centrum świadczy usługi call center i służy głównie do wspomagania/odciążania pracy biura oraz zastępowania go poza godzinami pracy (24/7/365). Można też oczywiście zdefiniować kampanie wychodzące, gdzie agenci przeprowadzają zdefiniowane przez operatora akcje marketingowe, sondaże, badania satysfakcji klienta itp. Dzięki efektowi skali, operator może za ułamek etatu mieć "swojego" pracownika pod telefonem 24/7/365, a sam skupić się na aktywnym zdobywaniu klientów czy modernizacją sieci. A w nocy i święta wypoczywać, wiedząc, że jest ktoś, kto ciągle czuwa nad obsługą abonentów.

MK: Jak wygląda taka praca?

MP: Jest to praca zdalna i zarówno w moim, jak i naszych Agentów mniemaniu, bardzo komfortowa z racji tego, że wykonywanie jej jest możliwe zarówno w zaciszu własnego domu, jak i z jakiejkolwiek innej lokalizacji. Warunkami, które należy spełnić przed podjęciem pracy, są: łatwość w przeprowadzaniu rozmowy, nienaganna dykcja, posiadanie komputera oraz stałego dostępu do internetu - słuchawki zapewniamy już my (śmiech). Oczywiście, pomimo tego, że przeprowadzamy swoje wewnętrzne szkolenia, doświadczenie w pracy call center jest wciąż mile widziane. Nasi Agenci pracują praktycznie w całej Polsce i żartujemy nieraz, że wprowadzimy usługi Agenta z akcentem śląskim czy kaszubskim (śmiech).

MK: Jakiego typu usługi świadczycie?

MP: W obecnej chwili świadczymy wsparcie przy obsłudze połączeń przychodzących, są to zgłoszenia dotyczące awarii, zapytań do księgowości czy też ofertowe. W momencie kiedy pracownicy BOK/DT operatora nie są w stanie odebrać telefonu, my przejmujemy to połączenie i przeprowadzamy rozmowę wg wcześniej zdefiniowanego przez operatora scenariusza. Następnie przekazujemy dane za pomocą odpowiedniego formularza lub w razie potrzeby drogą mailową. Klient nie jest zmuszony

do wysłuchiwania automatycznej sekretarki, co bywa frustrujące, a ponadto ma pewność, że zgłoszenie zostało przekazane i że dział techniczny, księgowości czy też handlowy podejmie odpowiednie kroki, aby zająć się sprawą w jak najkrótszym czasie.

MK: Jak wygląda u Was relacja: Wy – Klient?

MP: Z naszej strony oczywiście robimy wszystko, aby rozmowy z klientami operatora były przeprowadzane na jak najwyższym poziomie - wszystko w oparciu o wytyczne przekazane nam przez operatora we wczesnej fa-

zie współpracy. Zależy nam też bardzo na tym, aby po rozmowie z naszym Agentem, klient miał pewność, że jego zgłoszenie zostało przyjęte i o nic więcej nie musi się martwić. Nieskromnie powiem też, że często zdarzają się sytuacje, kiedy dzwoni klient, który na początku jest bardzo rozgoryczony, ale jego nastrój zmienia się podczas rozmowy z naszym Agentem. W rezultacie rozmowa zaczynająca się od "Słuchaj Pan, jak zaraz Pan czegoś nie zrobisz..." kończy się na "Dziękuję bardzo za pomoc, życzę miłego dnia", a w rezultacie nie zrobiliśmy niczego więcej, jak tylko „wysłuchaliśmy" klienta i przekazaliśmy informacje w odpowiedni sposób.

MK: Jakie wartości są dla Was najważniejsze?

MP: Zarówno jakość świadczonych usług, która przekłada się na zadowolonego klienta operatora, która z kolei przekłada się na zadowolonego operatora, jak i komfort pracy naszych Agentów, bez których to wszystko byłoby niemożliwe do wykonania.

MK: Czego od Tele.Centrum może oczekiwać operator?

MP: Przede wszystkim pełnej gotowości do działania, transparentnej współpracy i rzetelnie wykonywanej pracy zarówno przez naszych Agentów, jak i pozostałą część zespołu. Jeśli zauważymy, że coś się dzieje, np. jest zwiększona ilość zgłoszeń awarii przez klientów operatora X z danej lokalizacji, momentalnie kontaktujemy się z operatorem, aby potwierdzić, czy faktycznie jest jakiś problem, po czym ustalamy plan działania, a następnie wdrażamy ten plan w życie. Najczęściej zajmuje to około 5-10 min. Oczywiście zajmujemy się nie tylko przyjmowaniem zgłoszeń dotyczących awarii - są też zgłoszenia dotyczące spraw finansowych oraz handlowych. Tutaj również operator(oraz klient) może liczyć na profesjonalną obsługę naszych Agentów i mieć pewność, że zgłoszenia te zostaną przyjęte oraz przekazane do odpowiedniego działu.

MK: Działacie również społecznie? Macie swoją misję?

MP: Projekt Tele.Centrum ma oczywiście misję społeczną, dzięki współpracy z Fundacją Pomocy Matematykom i Informatykom Niesprawnym Ruchowo (http://www.aktywizacja.org.pl). Zarówno nasi Agenci, jak i ja, to osoby niepełnosprawne, które dzięki możliwości pracy, mogą się realizować, usamodzielniać i poprawiać jakość swojego życia. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych pozwala nam na pokonywanie barier niepełnosprawności i w pełni realizować idee telepracy. W Tele.Centrum prowadzimy w zasadzie ciągły proces rekrutacji, dlatego jeśli znasz osobę niepełnosprawną w Twojej lokalnej społeczności, która szuka zajęcia, to

po prostu skontaktuj ją z nami, a być może dołączy do naszego zespołu. Wspierajmy razem lokalny rynek pracy.

MK: Dziękuję za rozmowę!

MP: Ja również dziękuję. ■

REKLAMA

STAND-UP

SPOTKAJMY SIĘ
MiŚOT Meeting

network expert
cisco

network expert

START

MiŚOT Meeting - podsumowanie

MONIKA KOSIŃSKA

Urodzinowa konferencja MiŚOT Meeting już za nami! Prawie 700 uczestników, z czego blisko 500 przedstawicieli MiŚOT, 64 prelegentów oraz 50 wystawców przez 3 dni uczestniczyło w znakomitych warsztatach technicznych, prawnych i menedżerskich, inspirujących prelekcjach i ciekawych panelach dyskusyjnych, a wieczorem towarzyszyła nam urodzinowa zabawa w rytmach energetyzującej grupy Osada Vida, EIER oraz barwna Wideodyskoteka, gwarantująca atrakcje do samego rana.

Rekordowa frekwencja to nie jedyna sensacja tej konferencji. Otwarcie bowiem poprzedziła prawdziwie odlotowa sprawa! Tomasz Brol w naszym imieniu wysłał MiŚOTa balonem w kosmos! MiŚOT wzniósł się na wysokość prawie 37 kilometrów (!) i bezpiecznie wylądował parę kilometrów od Białoruskiej granicy. Został tam odnaleziony przez Jurka i znalazł nowy dom na wschodzie Polski. Następnie Krzysztof Czuszek i Grzegorz Szeliga zaprosili wszystkich uczestników do aktywnego uczestniczenia w trzech równoległych ścieżkach merytorycznych, a także do workshopów i konkursów, które przygotowali partnerzy konferencji. W pięknych salach hotelu Windsor czekały więc tematy: ideowe, prawne, techniczne, menedżerskie i offtopic'owe. Z przytupem Robert Płonka z Agencji JU pokazał, że lokalność jest sexy i tą drogą podążać będzie nowa wydzielona spółka MdM - MediaMarketing dla MiŚOT. Dwa panele dyskusyjne, dotyczące przyszłości naszych firm i samego internetu, których gośćmi byli Krzysztof Czuszek, Robert Kubica, Wojciech Apel, Karol Pruski, Radosław Kojdecki, Łukasz Bazański i ujawniły szeroki horyzont spojrzeń na tematy konsolidacji, sprzedaży i współpracy, w antycznym tonie "Quo Vadis, MiŚOT?", a Karol Skupień wraz z Radosławem Kojdeckim zrobili publiczny rachunek sumienia nad tym, czy "W tym szaleństwie [obniżania cen] jest metoda?".

Niezwykle ważnym aspektem okazały się przykłady działań Tele.Odpowiedzialnych, gdzie Agnieszka Budner, Sebastian Kachel, Artur Wojtysiak, Łukasz Biernacki i gość z dzieciom.tv - Mariusz Gołoś pokazali, jak budują obraz marki zaangażowanej społecznie. Następnie do Agnieszki Budner dołączyli Marcin Kiwiński i Franciszek Matysik i dali przykład, jak lokalne portale informacyjne skupiają uwagę naszych potencjalnych klientów.

Konikiem wielu naszych uczestników są sprawy techniczne, więc nikogo nie powinna dziwić nagroda dla Piotra Wasyka i Michała Filipka z MikroTik Warsaw Training Center za najlepszą prelekcję konferencji! Tłumy były zarówno na ich wystąpieniu, pokazującym live hakowanie MikroTika, jak i na prelekcji Roberta Woźnego oraz na prelekcjach Piotra Śmietanki i Piotra Szafrana z Network Expert, którzy zwycięzcom swoich konkursów zafundowali weekend w SPA oraz konsolę PS4 (szczególne brawa dla Bartka Mazurczyka za konfigurację BGP z prędkością światła!).

Pomimo silnych argumentów i lawiny testosteronu, nie polała się krew podczas debaty IPTV vs. DVBx. Po bardzo burzliwej dyskusji zwolenników obu technologii, udało się wypracować wspólne stanowisko.

Pamiętając o zbliżającej się zmianie Prawa Telekomunikacyjnego, ItBlegal w telegraficznym skrócie przypomniało, że czas znów zmienić wzorce umowne. Łukasz Bazański i Ewelina Grabiec zdali relację z tego, co w pasie drogowym piszczy, a Michał Latuszewski z KLARP nakreślił nam "dziedziczenie" jednoosobowych działalności, których jeszcze sporo jest w naszej branży.

Sale pękały w szwach również na naszych prelekcjach menedżerskich. Wojciech Grzybowski z PASJA GDT pomimo wczesnej pory zainspirował nas do walki o swoje marzenia i cele, a także postawił nas na równe nogi (dosłownie!), byśmy nauczyli się odpędzać negatywne myśli. Interaktywną formę prelekcji wybrały dziewczyny z DESEVEN: Anna Ryszka i Monika Kosińska, które swoje 55 minut wykorzystały na twórczą burzę mózgów, będącą swoistym rachunkiem sumienia naszej branży. Basia Ganszczyk z DESEVEN i Marcin Orocz z ENGI.PL podczas swoich wystąpień dali gotowe rozwiązania do wdrożenia "tu i teraz", aby w naszych firmach działo się lepiej. Swoje luźne przemyślenia o budowaniu wartości naszych przedsiębiorstw na koniec konferencji przekazał Wojciech Apel, bo kto jak kto, ale on na ten temat zdecydowanie ma wiele do powiedzenia.

Na szczęście nie samą pracą człowiek żyje, a o tym przypomnieli nam Tomasz Pacia i Maciej Linscheid, którzy opowiedzieli o swoich niesamowitych afrykańskich przygodach, a także Robert Kubica zabrał uczestników swą opowieścią w Góry Skaliste Ameryki i Kanady. O "odlotowych" pasjach słów kilka padło z ust Wojciecha Kujawy i Tomasza Brola, a swoją historią "odstrzelił" nas Miłosz Oller.

Totalnym hitem okazał się I Bieg o puchar KLARP, w którym wzięło udział 10% wszystkich uczestników konferencji! Zasłużone nagrody za najlepszy czas na 5 i 2 km w dwóch kategoriach otrzymali: Magdalena Wielgat-Kojdecka (5km), Wioletta Włodarczyk-Kowalik (2km), Michał Senger (5km), Mateusz Janik (2km). Gratulujemy!!!

Nie sposób nie wspomnieć, że w tzw. Dzień Zero odbyło się 8 równoległych warsztatów tematycznych, podczas których sale szkoleniowe pękały w szwach! To pokazuje, jak ważna jest dla uczestników porządna dawka dobrej wiedzy technicznej, menedżerskiej i prawnej, realizowana przez naszych specjalistów, a więc swoją wiedzę przekazali: Piotr Pytel, Monika Kosińska, Anna Ryszka, Michał Latuszewski, Marcin Orocz, Piotr Śmietanka, Piotr Szafran, Michał Filipek, Piotr Wasyk, Adrian Olkis, Sobiesław Suślik, Łukasz Janeczek, Krzysztof Maryszczak, Radosław Kojdecki, Łukasz Biernacki, Sebastian Kachel. To również w Dniu Zero konsola XBOX One powędrowała do osoby, która najlepiej znała nasze MiŚOTowe tajemnice, a także dzięki firmie SGT S.A. odwiedziła nas Osada Vida, która dała kawał dobrego koncertu w klimacie progresywnego rocka.

Następnego wieczora organizatorzy zaprosili na XBEST Party. Odbyła się Gala Tele.Odpowiedzialnych, gdzie przekazano Certyfikaty Uczestnictwa w Projekcie kolejnym firmom, które dołączyły do tego grona oraz wręczono statuetki za najbardziej zaangażowane działania. Wyróżnieni zostali Telekom System (Feromedia), Danar (Grupa Nortis), Magnes.TV, JAW.PL, Chelmonline.pl oraz dzieciom.TV. Hitem wieczoru były dwa Stand Upy: ostra Wiola Walaszczyk i stonowany Tomasz Jachimek oraz koncert zespołu EIER, na który zaprosił magazyn ICT Professional. Videoteka nie ostudziła rozpalonego entuzjazmu i ku rozpaczy kilkudziesięciu bawiących się osób, o 4:00 rano podziękowała za wspaniałą noc pełną tańca, śmiechu i dobrej zabawy. W nocy też okazało się, co kryje się pod "Majtkami z Sosnowca"... Więc co to takiego? To nasza i naszych uczestników słodka tajemnica. Jeśli chcecie przekonać się, jakie niespodzianki dla Was mamy, zapraszamy już teraz w maju do Wisły! Rezerwujcie terminy w kalendarzach: MM 2019-05-13/15 MiŚOT Meeting, Wisła - hotel Stok ****. ■

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

XXIII Konferencja KIKE

27-28.11.2018

Odbywająca się w dniach 27-28 listopada XXIII Konferencja KIKE była również jubileuszem 10 rocznicy istnienia Krajowej Izby Komunikacji Ethernetowej.

Wydarzenie pokazało, że środowisko nie tylko jest zintegrowane na poziomie operatorskim, ale również organizacje branżowe wzajemnie się wspierają.

Marcin Cichy, obecny Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, oraz byli Prezesi przekazali życzenia oraz wyrazy uznania. UKE bardzo pozytywnie ocenia działalność KIKE.

Podczas rozpoczęcia Konferencji na ręce prezesa KIKE, Karola Skupienia, złożona została laurka z okazji 10 lat istnienia Izby Gospodarczej, pod którą podpisali się reprezentanci środowiska MiŚOT – iNet Group oraz Stowarzyszenie e-Południe.

W trakcie Konferencji odbył się między innymi panel prowadzony przez Prezesa Karola Skupienia, w którym uczestniczyli animatorzy i założyciele KIKE. Opowiadano o genezie powstania Izby i o tym, co w okresie 10 lat udało się wspólnie zrobić dla całego środowiska.

Podczas wieczornej gali „jubileuszowymi zegarami" uhonorowano kilkanaście osób, z grupy przygotowującej założenia Izby.

Zwieńczeniem 10-letniej współpracy ze Stowarzyszeniem e-Południe było przyznanie przez KIKE prestiżowej nagrody „KIKE Innowator" za wieloletnie animowanie projektów na rzecz MiŚOT.

Foto: Archiwum organizatora

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

45. Międzynarodowa Konferencja i Wystawa PIKE 2018

8-10.10.2018

W dniach 8-10 października 2018 roku w Łodzi odbyła się coroczna Międzynarodowa Konferencja i Wystawa, organizowana przez Polską Izbę Komunikacji Elektronicznej PIKE i Polską Fundację Wspierania Rozwoju Komunikacji Elektronicznej PIKSEL.

Dyskutowano o nowej generacji mediów i telekomunikacji, a dopełnieniem trzydniowych obrad była wystawa, na której swoją ofertę prezentowali nadawcy, kanały tematyczne i dostawcy sprzętu dla telewizji kablowych.

W ciągu trzech dni konferencji odbyło się 9 paneli dyskusyjnych i 14 prezentacji, wręczono jedną statuetkę Złotej PIKE i rozstrzygnięto XIII edycję Festiwalu Kanałów Tematycznych, przyznając 7 nagród Tytanowe Oko.

Udział w konferencji wzięło ponad 500 osób reprezentujących ponad 100 firm sektora medialnego i telekomunikacyjnego.

Wiosenna Ogólnopolska Konferencja Operatorów Komunikacji Elektronicznej odbędzie się w Sopocie w dniach 20-21 maja 2019 roku.

Foto: Archiwum organizatora

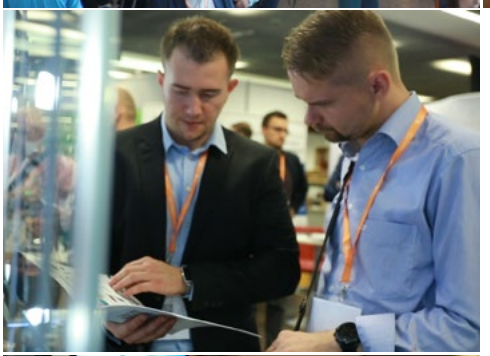

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

VI edycja IT Future Expo

19-20.09.2018

19 i 20 września 2018 r. odbyła się VI edycja dorocznego spotkania elity polskiego IT, poświęcona technologiom dla biznesu. Mieliśmy okazję dowiedzieć się, co napędza branżę IT oraz poznaliśmy aktualne trendy w rozwoju technologii dla przedsiębiorstw. Podczas wydarzenia uczestnicy wymieniali się doświadczeniem, praktykami, a także pozyskiwali nowych partnerów biznesowych.

19 września 2018 roku, inauguracją targów była Gala IT Future Awards, która wyłoniła najlepsze rozwiązania i usługi IT w Polsce. Podczas wydarzenia zostali wyłonieni Liderzy IT 2018 spośród 14 kategorii konkursowych.

Jak co roku, kluczowym punktem merytorycznym podczas Gali IT Future Awards była Debata Liderów Branżowych – Czy nasze dane rzeczywiście są bezpieczniejsze i lepiej chronione? Po wnikliwej dyskusji odbył się bankiet, w trakcie którego goście mieli czas na zacieśnienie relacji biznesowych i chwilę relaksu.

Wieczór został wzbogacony o część artystyczną. Tym razem, swym pięknym głosem oczarowała widownię Asteya Dec.

Podczas Targów specjaliści dzielili się swoimi doświadczeniami, chętnie udzielali porad i odpowiadali na pytania merytoryczne. Nie zabrakło również case study, których z zaciekawieniem i pełną koncentracją słuchali uczestnicy.

W trakcie edycji nie zabrakło strefy 3D, gdzie mogliśmy podziwiać nie tylko technologie drukarek 3D, ale również przenieść się w Świat Wirtualnej Rzeczywistości. Gościem Specjalnym eventu był znany Redaktor Spider's Web – Przemysław Pająk, który opowiedział o tym, co obecnie wie o nas Facebook i Google oraz o tym, czy to rzeczywiście koniec prywatności na świecie.

Wydarzeniem wiodącym pod względem merytorycznym był niewątpliwie IT Future Congress. Najbardziej kluczowym punktem kongresu była Debata współorganizowana z Ministerstwem Cyfryzacji „Co zrobić, aby Polska dołączyła do grona najbardziej cyfrowych państw na świecie?"

Foto: Archiwum organizatora

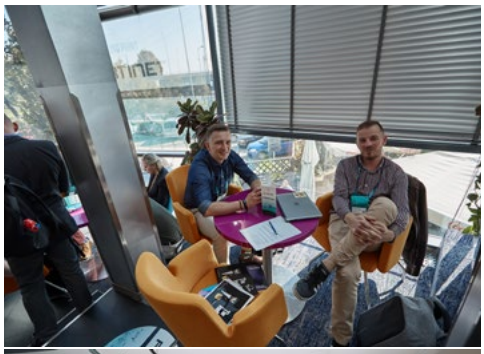

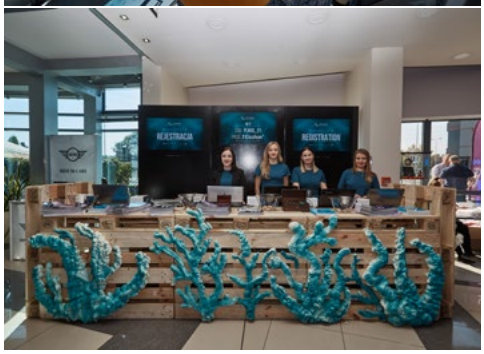

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

PLNOG21 - konferencja, która wyznacza trendy

1-2.10.2018

Dwudziesta pierwsza edycja konferencji PLNOG odbyła się 1-2 października. W ciągu dwóch dni organizatorom udało się zebrać pod jednym dachem aż 700 specjalistów telekomunikacji i fanów nowych technologii.

Aż 61 prelegentów podczas 53 wykładów dzieliło się swoją wiedzą nie tylko z zakresu telekomunikacji, ale także cybersecurity, Cloud czy SDN.

Podczas każdej edycji publiczność PLNOG-a ma możliwość oceniania prelekcji, a najlepszy prelegent wygrywa statuetkę Royal Jacka!

Tym razem nagroda za najwyżej ocenioną prezentację powędrowała do Michała Sajdaka z serwisu Sekurak.pl. Nasze gratulacje!

Co warte uwagi - podczas tej edycji żaden wykład nie był oceniony poniżej 2. Oznacza to bardzo wysoki poziom merytoryczny spotkań z serii PLNOG.

Korzystając z danych zebranych za pomocą aplikacji Eventory (402 zarejestrowanych użytkowników), udało się ustalić, że wśród uczestników PLNOG21 przeważały osoby zainteresowane telekomunikacją, IT oraz sprzętem.

Warto nadmienić, że organizatorom w tym roku udało się zebrać prawdziwie międzynarodowe towarzystwo! Nie zabrakło przedstawicieli branży telekomunikacyjnej z USA, UK, Niemiec, Holandii czy Austrii. Mamy nadzieję, że warszawska edycja będzie równie transgraniczna!

Wystartowała już rejestracja na 22 edycję PLNOG, a organizator przygotował rabat dla czytelników ICT Professional - z kodem "WCHODZE" kupicie bilet o 15% taniej. Do zobaczenia w Warszawie!

Foto: Archiwum organizatora

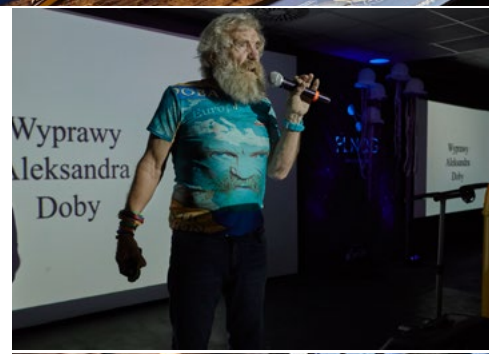

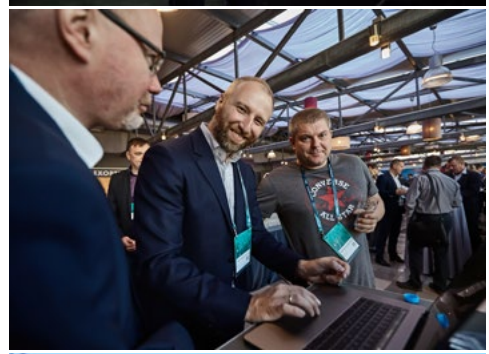

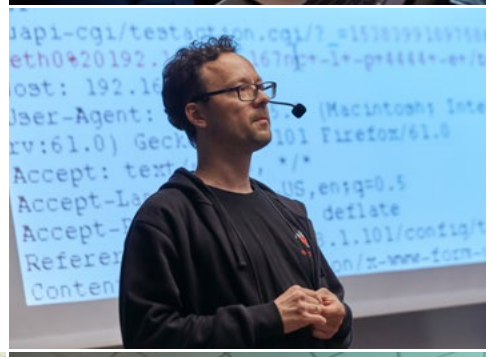

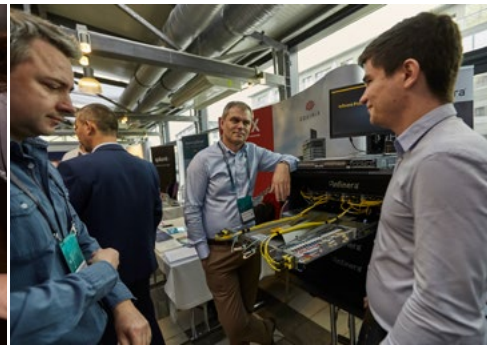

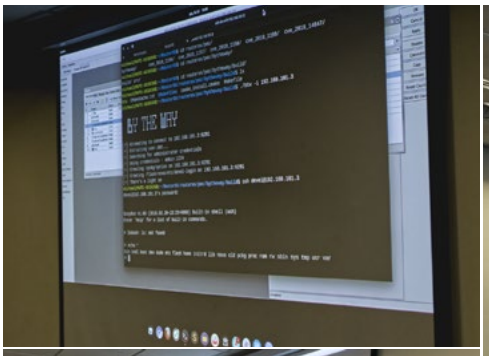

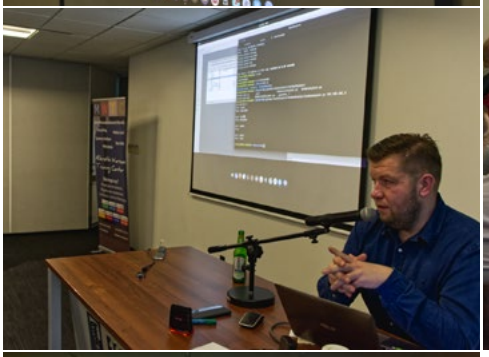

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

MBUM#2

23.11.2018

23 listopada 2018 roku w Warszawie odbyła się konferencja dedykowana miłośnikom i użytkownikom urządzeń Mikrotik i RouterOS – MBUM#2. W tegorocznej edycji wzięło udział prawie 100 osób. Przewidziano cztery prelekcje techniczne. Poruszały one szeroki zakres funkcjonalności, jak i dawały okazję od poznania ciekawych pomysłów na zwiększenie bezpieczeństwa i automatyzację prac administracyjnych.

Tematy: LTE i Mikrotik - praktyczne scenariusze i przegląd możliwości, Zabezpieczenie routerów MikroTik, omówienie ostatnich ujawnionych luk, Zarządzanie kopiami konfiguracji RouterOS, Śledzenie pozycji GPS z zastosowaniem urządzeń MikroTik

Po prelekcjach, tak jak w poprzedniej edycji konferencji był czas na nawiązanie nowych kontaktów i wymianę doświadczeń w mniej oficjalnej atmosferze przy piwie i pizzy.

Już dziś zapraszamy na kolejną imprezę z cyklu MBUM do Krakowa – 25 stycznia 2019. Więcej informacji dostępne na stronie https://mbum.pl
Do zobaczenia.

Foto: Archiwum organizatora

mmc polska

3-4 kwietnia 2019 r.
Arche Hotel Krakowska,
Warszawa

XVIII SYMPOZJUM

ŚWIATA TELEINFORMATYKI I INFRASTRUKTURY

W AGENDZIE M.IN.

2020 JAKO ROK POD ZNAKIEM **CHMURY KRAJOWEJ**

5. GENERACJA ŁĄCZNOŚCI

4. REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA

WIELKA GALA ZŁOTYCH ANTEN

DO 500 PLN ZNIŻKI

do **18 marca 2019 r.**

www.gospodarka4zero.pl

BYLIŚMY DLA WAS NA...

WYDARZENIA

Tele.Odpowiedzialni

22-24.10.2018

Tele.Odpowiedzialni to inicjatywa, która wspiera przedsiębiorców branży ISP w prowadzeniu działań zgodnie z zasadami CSR. To inwestycja korzystna dla wszystkich uczestników rynku – podnosi standardy relacji biznesowych, wspiera innowacyjność, szczególnie poprzez rozwój nowych produktów i usług społecznych i środowiskowych. Ponadto ogranicza negatywny wpływ działalności przedsiębiorstw na środowisko naturalne, a także wzmacnia relacje ze społecznością, w której funkcjonuje przedsiębiorstwo.

Lokalne firmy telekomunikacyjne to liderzy w działaniach społecznej odpowiedzialności biznesu. Najczęściej robią to jednak intuicyjnie, nie zawsze mając świadomość, że właśnie realizują działania w obszarze CSR. Projekt Tele.Odpowiedzialni powstał po to, aby promować takie zachowania.

Podczas odbywającej się konferencji MiŚOT Meeting odbył się panel Tele.Odpowiedzialni. Panelistami byli: Agnieszka Budner z Feromedia, Łukasz Biernacki, Sebastian Kachel z Comnet Multimedia oraz Artur Wojtysiak z Grupy Nortis. Operatorzy przedstawili, w jaki sposób realizują w swoich firmach działania zgodne z branżowym kodeksem odpowiedzialności społecznej i zachęcali do skorzystania z gotowych rozwiązań, na których inni operatorzy mogą oprzeć działalność prospołeczną na swoich lokalnych rynkach.

Zwieńczeniem pierwszego dnia konferencji była z kolei kolejna już Gala Tele.Odpowiedzialni, która stanowiła uhonorowanie nowych członków projektu za ich działania zgodne z branżowym kodeksem odpowiedzialności społecznej. Serdecznie gratulujemy wszystkim wyróżnionym!

Foto: Archiwum organizatora

MEETING NR 1/2019

KONFERENCJA TO PREZENTACJA POŁĄCZONYCH SIŁ DWÓCH NAJWIĘKSZYCH ORGANIZACJI ZRZESZAJĄCYCH MIŚOT (MAŁYCH I ŚREDNICH OPERATORÓW TELEKOMUNIKACYJNYCH) - INET GROUP ORAZ STOWARZYSZENIA E-POŁUDNIE PRZY MEDIALNYM WSPARCIU PROJEKTU MdM.

MIEJSCE: HOTEL STOK ****
CZAS: 2019-05-13/15

NAJNIŻSZA CENA TYLKO DO KOŃCA LUTEGO 2019.

KONTAKT DLA UCZESTNIKÓW - MEETING@MISOT.PL
KONTAKT DLA PRELEGENTÓW - MERYTORYKA@MISOT.PL
KONTAKT DLA MEDIÓW - PRASA@MISOT.PL
KONTAKT DLA SPONSORÓW - SPONSOR@MISOT.PL

branżowi partnerzy medialni

ISP FORUM
iNews
ICT PROFESSIONAL

MEETING.MISOT.PL

DOŁĄCZ DO MANEWRÓW WOJSKOWYCH LOKALNYCH OPERATORÓW I WZMOCNIJ SWOJE UZBROJENIE NA KOLEJNE MIESIĄCE KONFRONTACJI Z DUŻYMI POPULARNYMI OPERATORAMI TELEKOMUNIKACYJNYMI. WOJSKO, ARMIA, MILITARIA I WSZECHOBECNY KAMUFLAŻ TO KLIMAT PRZEWODNI WIOSENNEGO MIŚOT MEETING

BĄDŹCIE CZUJNI I OCZEKUJCIE KOLEJNYCH MELDUNKÓW Z POLA WALKI.

4-5.03. 11 FORUM GOSPODARCZE TIME - SIECI 5G DLA PRZEMYSŁU 4.0

WARSZAWA

11 Forum Gospodarcze TIME to spotkanie przedstawicieli, członków krajowych i zagranicznych organizacji oraz przedsiębiorstw europejskiego przemysłu cyfrowego. Dzięki wymianie wiedzy i dyskusji zostaną określone potrzeby przedsiębiorców oraz zmiany konieczne dla rozwoju sieci 5G i przemysłu 4.0. Do debaty organizatorzy Forum TIME zapraszają kadrę zarządzającą, przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw z branży teleinformatycznej, energetycznej i elektronicznej, środowiska naukowe oraz przedstawicieli administracji rządowej.

11-12.03. PLNOG 22

WARSZAWA

23-24.09. PLNOG 23

KRAKÓW

PLNOG to największa w Polsce tego typu konferencja branżowa, która gromadzi w jednym miejscu polskich dostawców usług internetowych, operatorów sieci, inżynierów, decydentów i entuzjastów rynku telco. Konferencja już od 10 lat napędza i wspiera współpracę między przedstawicielami firm teleinformatycznych oraz telekomunikacyjnych.
Główne tematy poruszane podczas konferencji to m.in. DDoS, BGP, SDN, FTTH, IPv6, data center, chmury i bezpieczeństwo sieci. Grupą docelową konferencji są osoby zajmujące się rozwojem i dostarczaniem usług internetowych i telekomunikacyjnych, menedżerowie, inżynierowie, dyrektorzy, administratorzy i architekci.

12-14.03. FTTH CONFERENCE 2019

AMSTERDAM

FTTH Conference ma w tym roku miejsce w Amsterdamie. Na wydarzenie zaprasza jak zwykle organizacja FTTH Council Europe, która ma na celu promocję technologii FibreToTheHome i działania na rzecz efektywnego zwiększania dostępu do szybkiej sieci światłowodowej na terenie całej Europy. Tym razem spotkanie poświęcone będzie w dużej mierze bardzo ważnej ostatnio kwestii w branży, jaką jest sieć 5G. Ponadto, podczas konferencji uczestnicy będą mieli ponownie możliwość wzięcia udziału w bardzo licznych prelekcjach, panelach dyskusyjnych i do nawiązania cennych kontaktów poza granicami Polski.

3-4.04. XVIII SYMPOZJUM ŚWIATA TELEINFORMATYKI I INFRASTRUKTURY

ARCHE HOTEL KRAKOWSKA, WARSZAWA

Sympozjum Świata Teleinformatyki i Infrastruktury to wydarzenie o ugruntowanej pozycji, które przez 18 lat na stałe wpisało się w kalendarz sektora. W tym roku wraca w nowej odsłonie, z nowymi tematami i nową radą programową. Kształtująca się dziś Gospodarka 4.0 tworzy nowe dziedziny gospodarki związane z automatyzacją procesów, autonomicznymi pojazdami, czy wirtualną rzeczywistością, tym samym kreując nowe możliwości biznesowe. Dla urzeczywistnienia tej idei niezbędne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury telekomunikacyjnej, która jest fundamentem budowy przemysłu 4.0. Czy Polska ma szansę stać się światowym liderem Gospodarki 4.0? Zapraszamy do dyskusji.

13-15.05. MIŚOT MEETING

HOTEL STOK W WIŚLE

Kolejna edycja konferencji to standardowe połączenie dwóch największych organizacji zrzeszających MiŚOT - iNET Group oraz Stowarzyszenia e-Południe w naprawdę mocnym stylu! Wojsko, armia, militaria i wszechobecny kamuflaż to przewodni klimat, który zawładnie tej wiosny Wisłą. Dołącz do manewrów wojskowych branży ISP i pokaż silne strony swojej oferty. Armia MiŚOT-ów czeka na twój ruch!

20-21.05. OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA OPERATORÓW KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ

HOTEL SHERATON W SOPOCIE

Ogólnopolska Konferencja Operatorów Komunikacji Elektronicznej będzie w tym roku wyjątkowym wydarzeniem, bowiem rok 2019 jest rokiem obchodów 30-lecia telewizji kablowej w Polsce i na wiosennej konferencji PIKE, oprócz tradycyjnych paneli i prezentacji, nie zabraknie również uroczystych elementów rocznicowych.

10-11.06. OKTEL5

HOTEL GEM WE WROCŁAWIU

Podczas kolejnej edycji konferencji, uczestnicy będą mieli okazję uczestniczenia w cyklach szkoleń i prezentacji w otwartej formule. Konferencja skupia się na praktycznych aspektach działalności operatorskiej. Część merytoryczna podzielona jest zwykle na bloki, które dopasowane są do potrzeb uczestników, którzy mają istotny wpływ na podejmowaną tematykę poprzez realizowane ankiety. Kameralny charakter wydarzenia oraz ciekawa forma prezentacji i szkoleń w połączeniu z omówieniem ważnych dla ISP problemów sprawiają, że Konferencja cieszy się zawsze dużym zainteresowaniem wśród operatorów.

JAMBOX HD

www.jambox.pl

Rozszerz swoją ofertę o telefonię komórkową i Internet LTE

JAMBOX mobile

Nowa usługa TV, nowy dekoder

JAMBOX lajt

Blisko **300** kanałów
w tym ponad **140** w jakości HD

HD | EPG | VOD | PVR | TIME SHIFT | MULTI SCREEN | JAMBO NAGRYWARKA | JAMBOX PANEL

- 11 lat na rynku IPTV, blisko 300 partnerów ISP
- Ponad 60 tys. abonentów telewizji JAMBOX
- Nowoczesne autorskie oprogramowanie HD dekoderów
- Zaawansowany system zarządzania usługami
- Dystrybucja usługi w multicast i unicast

NOWOŚĆ **JAMBOX lajt** – dekoder do sieci bezprzewodowej

- JAMBOX online na smartfonie, tablecie i komputerze
- JAMBOX mobile – telefonia komórkowa i Internet LTE
- JAMBOX Panel – obsługa online usług TV i mobile
- Wsparcie marketingowo-sprzedażowe

SGT

Pomagamy lokalnym operatorom Internetu wdrażać w swoich sieciach cyfrową telewizję kablową bazującą na platformie IPTV oraz telefonię komórkową i Internet LTE.

www.sgtsa.pl/iptv-dla-isp

OKTEL5 - konferencja inna niż wszystkie

Historia konferencji OKTEL sięga już pięciu lat, kiedy to KORBANK – lokalny operator z Wrocławia i dostawca sprzętu C&C Partners Sp. z o.o. z Leszna zdecydowali się zorganizować konferencję dla operatorów zrzeszonych w projekcie AVIOS. Pomimo faktu, iż była to pierwsza tego typu konferencja, odniosła ona sukces, przyciągając kilkadziesiąt podmiotów.

Jak mówi Grzegorz Janikowski, szef projektu OKTEL oraz WRIX: „Kolejne edycje organizowaliśmy już sami i sądząc po zwiększającej się rokrocznie frekwencji, nasze założenia spełniły się w 100%. Pierwsze edycje odbywały się w różnych częściach Polski, ostatecznie migrując do Wrocławia, stolicy Dolnego Śląska. Jako, że Wrocław jest naszą kolebką, łatwiej jest nam bez większej szkody dla organizacji zaangażować wszystkich pracowników biorących udział w tworzeniu naszych usług i produktów do czynnego udziału i bezpośredniego kontaktu z uczestnikami. Dodatkowym atutem wyboru miejsca konferencji jest fakt, że Wrocław jest dobrze skomunikowany, zarówno pod względem sieci autostrad czy transportu zbiorowego". Po czterech latach zbierania doświadczeń wyklarował się swoisty standard konferencji, która skupia się na praktycznych aspektach działalności operatorskiej. Część merytoryczna podzielona jest zwykle na bloki, które dopasowane są do potrzeb uczestników, którzy mają istotny wpływ na podejmowaną tematykę poprzez realizowane ankiety. Kameralny charakter wydarzenia oraz ciekawa forma prezentacji i szkoleń w połączeniu z omówieniem ważnych dla ISP problemów powodują, iż frekwencja na sali wykładowej wynosi zawsze grubo powyżej 90%. W tym roku na konferencji OKTEL poruszymy m.in. następujące zagadnienia:

- HOMS, pierwszy inteligentny system z wsparciem polskiej mowy
- sprzęt sieciowy dla operatora ISP (m.in. switche klasy operatorskiej – np. KORBOX PERUN, routery klienckie czy przełączniki dostępowe)
- Polski Kapitał – projekt pozyskiwania środków na rozwój operatorów
- pożyczki szerokopasmowe – studia przypadków
- telewizja 4K w technologii radiowej na przykładzie telewizji AVIOS
- kontakt z klientem kluczem do sukcesu
- sprzedaż i dosprzedaż usług poza internetowych
- międzyoperatorskie punkty wymiany ruchu – wady i zalety.

Oprócz konkretnej, praktycznej merytoryki, istotnym elementem OKTEL-a jest akcent sportowy: podczas każdej edycji rozgrywany jest mecz piłkarski AVIOS vs Operatorzy. Mecz odbywa się na trawiastym, profesjonalnym boisku i prowadzony jest przez zawodowego sędziego. Tegoroczna edycja odbędzie się we Wrocławiu w dniach 10 i 11 czerwca 2019 r. W tym dniu odbędzie się mecz eliminacyjny Mistrzostw Europy w piłce nożnej Polska-Izrael. „Jedną z tradycji na konferencji jest kibicowanie naszym reprezentantom, nie inaczej będzie i tym razem. Dla uczestników przygotowaliśmy niezbędny ekwipunek" – dodaje Grzegorz Janikowski.

ICT Professional został patronem medialnym wydarzenia. Zapisy na konferencję OKTEL ruszą 1 marca, ale już teraz organizator przygotował dla czytelników specjalną ofertę „early birds". Szczegóły oferty można poznać wysyłając mail na info@oktel.pl w tytule podając hasło: OKTEL z ICT Professional. Zachęcamy do kontaktu - liczba miejsc w ofercie specjalnej jest mocno ograniczona! Dodatkowo, dla wszystkich uczestników konferencji organizator proponuje specjalny program zwiedzania zabytkowego Wrocławia, w tym Ostrowa Tumskiego i słynnego w całym kraju ZOO wraz z wyjątkową ofertą pobytu w hotelu GEM – miejscu, w którym odbywać się będzie konferencja OKTEL. ■

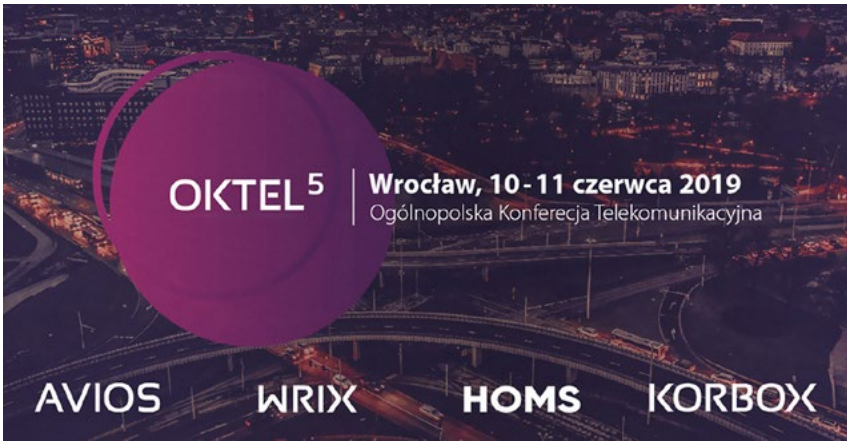

TELETECHNICZNE SŁUPY **KOMPOZYTOWE**

PoleComp

by XBEST.pl

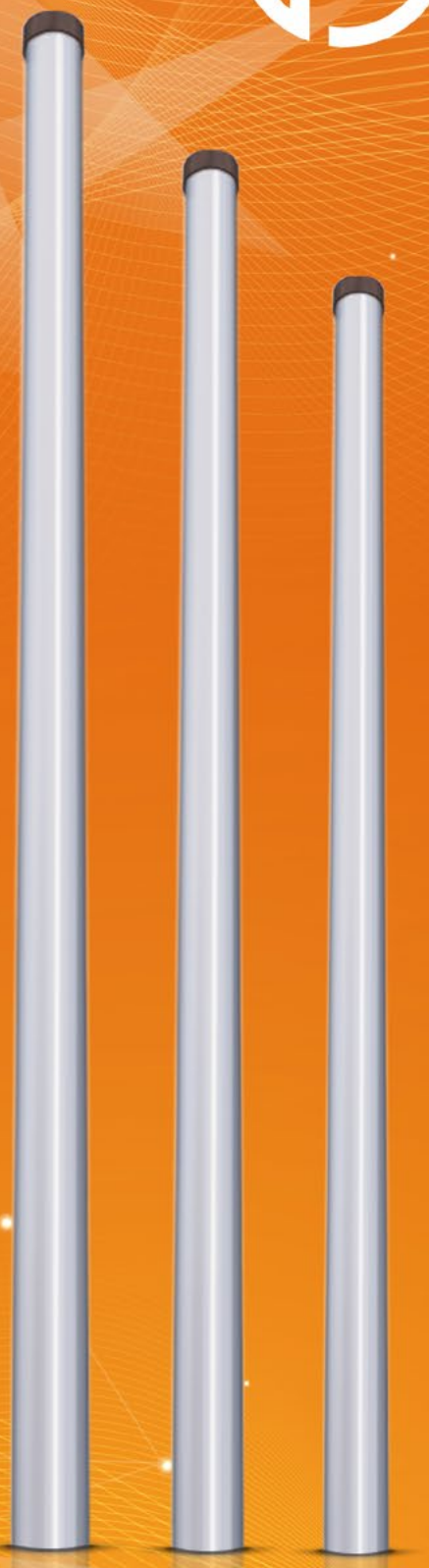

- Niska waga
- Dielektryczne
- Odporne na uszkodzenia mechaniczne
- Łatwe w montażu /demontażu
- Odporne na UV
- Trudnopalne
- Przyjazne dla środowiska

xbest.pl | **00-807 Warszawa, Al. Jerozolimskie 96** | biuro@xbest.pl
xbest.pl magazyn | Św. Józefa 141D, 44-200 Rybnik | +48 32 239 60 00 & 01

Ponadlokalne marki lokalnych operatorów

KRZYSZTOF FUJARSKI, GRZEGORZ SZELIGA, ARTUR WOJTYSIAK, ARTUR CHOJNACKI, TOMASZ FURMAN

W tym wydaniu magazynu dużo piszemy o lokalności. Jednym z istotnych jej aspektów jest to, jak jesteśmy postrzegani przez naszych sąsiadów, którzy są także naszymi klientami. Oprócz tego, że sąsiedzi znają nas osobiście, istotną rolą w przekazie jest marka, pod jaką występujemy. W zestawieniu przybliżamy kilka przykładów, jak lokalny operator może się prezentować - nie tylko pod własną firmą. Poniżej zapoznacie się z przykładami promowania swojej lokalności przy użyciu brandów, które są jednak "ponadlokalne".

Mimo, iż zwróciliśmy się do animatorów marek dokładnie z takim samym zestawem pytań, to porównanie ich wydaje się wyjątkowo trudne. Inicjatywy są bardzo różne, a każda z nich, naszym zdaniem, jest godna uwagi. Pytaliśmy respondentów między innymi o takie rzeczy jak: nazwa marki, ilość uczestników, główne założenia projektu, zależność pomiędzy wspólnym a lokalnym brandem, zasięg marki, otwartość projektu, promowane usługi, powiązanie z ofertami i technologią, narzędzia marketingowe, a także o to, czy i jak zbierane są leady oraz jaki jest koszt utrzymania marki ponoszony przez operatorów. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi przygotowaliśmy dla Was poniższe zestawienie.

Zgrana Paczka - Grzegorz Szeliga

Zgrana Paczka skupia blisko 40 operatorów. Projekt wspierany jest przez niezależne podmioty w zakresie marketingu, SEO i mediów społecznościowych. Działania koordynowane są przez iNET Group przy udziale Tele.Centrum - projektu Stowarzyszenia e-Południe. Zgrana Paczka nie jest nazwą wspólnego brandu. Jest to miejsce, gdzie można znaleźć dobrą ofertę od tytułowej Paczki lokalnych operatorów ISP. Z użyciem najnowocześniejszych narzędzi wspomagających obecność w internecie - zaawansowane SEO, AdWords, FasTony - buduje wspólną obecność i świadomość konsumencką, optymalizując koszty tych działań. INET Group zbiera oferty i buduje ich prezentację online przy współpracy z Tele.Centrum. E-Południe obsługuje zgłoszenia potencjalnych klientów. Projekt pozwolił na rozpoczęcie obsługi zewnętrznego klienta zgodnie z RODO i dał podwaliny do dalszych działań.

Nazwa projektu była wybrana jako neutralna dla lokalnej marki z założeniem dalszych działań w kierunku ewentualnego brand equity lokalnego ISP oraz wszelkiego rodzaju marketingowych podwalin, takich jak reason to believe oferty, insight dla marki oraz segmentacja klientów, profilowanie i prezentacja targetowanych ofert.

Zgrana Paczka funkcjonuje równolegle i nie przykrywa lokalnej marki operatora. Jest wyszukiwarką o zasięgu ogólnopolskim dla lokalnych najlepszych ofert.

Celem inicjatywy jest pozyskiwanie leadów do klientów zainteresowanych usługami ISP na danym obszarze, obecność i świadomość konsumencka na okupowanym rynku AdWords - przez wysoko płatne reklamy dużych operatorów. Ponadto, umożliwienie konkurencyjnej prezentacji oferty bez angażowania dodatkowych środków.

Projekt jest gotowy na sprzedaż w ujednoliconych ofertach, natomiast w chwili obecnej zaawansowane mechanizmy narzędzia megakonfigurator pozwalają na prezentację dowolnej liczby ofert w dowolnej kombinacji. W ramach Zgranej Paczki obsługiwane są usługi w 3 wariantach: internet - światłowodowy, radiowy, LTE; telefon - VoIP, GSM, MVNO; telewizja - Avios, Evio, Jambox, własne TV; oraz dodatkowe usługi - G-data, Protecti. Obsługa odbywa się od prezentacji oferty do wygenerowania umowy. Wykorzystywane narzędzia marketingowe to Facebook, AdWords, pozycjonowanie, Fastony, landing page, megakonfigurator. Leady zbierane są za pomocą landing page, Facebook Messenger oraz przez konsultantów Tele. Centrum. Projekt został wdrożony ze środków autorów - Stowarzyszenia e-Południe oraz iNET Group w zakresie kosztów stałych i udostępnionych zasobów ludzkich. Uczestnicy pokrywają jedynie faktyczny koszt budżetu reklamowego w wybranym kanale - Facebook, AdWords, inne. Projekt został wdrożony jako odpowiedź na potrzeby operatorów w 2017 roku, a ostatnie dwa lata pozwoliły dopracować metody wspólnej pracy i promowania. Jego mechanizmy i doświadczenia przy nim zdobyte zostaną użyte w dalszej promocji MiŚOT.

NORTIS - Artur Wojtysiak

Nortis jest wspólną marką 7 firm telekomunikacyjnych z Północy Polski. Jest marką odrębną, którą operator zastępuje swoją obecną. Nie ma możliwości współistnienia wielu marek. Głównym celem projektu jest uzyskanie rozpoznawalności, wdrożenie standardu komunikacji, obsługi. Marka posiada opiekę agencji reklamowej oraz agencji marketingowej.

Pod wspólnym brandem promowane jest całe spektrum usług - internet, telewizja, telefon, Protecti, monitoring GPS, streaming video i monitoring wizyjny.

Do promocji marki wykorzystywane jest szerokie spektrum narzędzi marketingowych, takich jak Facebook, Instagram, Google Adwords, lokalne media, eventy, lokalne imprezy, streamingi wideo z wydarzeń i imprez lokalnych. Leady zbierane są za pośrednictwem strony internetowej, czata i Facebooka. Po zweryfikowaniu, z jakiego terenu jest potencjalny klient, osoba, która pozyskała dany lead, przekazuje go do odpowiedniego biura. Koszt uczestnictwa w projekcie obecnie wynosi 1000 zł. Współpraca w ramach Nortis obejmuje dostęp do znormalizowanych materiałów dla biur obsługi klienta: podręcznik obsługi klienta, księgę marki, wspólne szkolenia, wspólne pozyskiwanie gadżetów i materiałów reklamowych.

Firma uczestnicząca ma możliwość skorzystania z dostępnych zasobów, takich jak: switch w Lim, dostęp do niezależnych zasobów z dedykowanymi łączami TV, polski internet, globalny internet, redundantna centrala telefoniczna z obsługą Plicbd 1 i 2 oraz pełne wsparcie serwisowe firmy Adescom, dostęp do serwera streamingowego, dostęp do know how wypracowanego przez firmy uczestniczące w projekcie oraz wzajemna pomoc logistyczna i sprzętowa.

MOICO - Artur Chojnacki

Moico jest marką grupy Internet Union S.A. świadczącej usługi na terenie Wrocławia i Oławy od 2011 r. W ofercie wrocławskiego dostawcy znajdują się: symetryczny internet światłowodowy, telewizja cyfrowa oraz opcja mobile, z której można korzystać tylko w połączeniu z innymi usługami. Moico stawia na przejrzystość, prostotę użytkowania oraz jakość. Umowa na wszystkie usługi podpisywana jest na czas nieokreślony, ale można ją wypowiedzieć w dowolnym momencie.

Moico obecnie skupia się na rozszerzaniu własnej sieci światłowodowej na terenie Wrocławia oraz Oławy, jednak niewykluczone jest zwiększenie liczby lokalizacji przez wprowadzenie franczyzy marki.

W skład grupy Internet Union S.A. wchodzą także marka SEEV - oferująca zintegrowane usługi teleinformatyczne skierowane do segmentu rynku klientów biznesowych oraz AER Network, która oferuje dostęp do internetu poprzez wykorzystanie technologii radiowej w lokalizacjach, w których połączenie innego rodzaju nie byłoby możliwe.

Fiber - Tomasz Furman

Fiber to synonim internetu światłowodowego wymyślony przez firmę Interkonekt z Wolbromia. Brand obejmuje swoim zasięgiem 5 powiatów - zawierciański, jędrzejowski, krakowski, olkuski i miechowski. Interkonekt wcześniej dysponował także marką kojarzoną z bezprzewodowym dostępem do internetu - WDSL.

Jak mówi Tomasz Furman - oddzielamy firmę, która świadczy infrastrukturę i usługi od marki.

Marka jest współdzielona na partnerskich zasadach z Netbis z Miechowa. Na razie to jedyne firmy korzystające ze wspólnego brandu. Próby rozszerzenia marki na inne firmy nie powiodły się głównie z powodu trudności z pozbyciem się przez nie własnej tożsamości.

My - kontynuuje wypowiedź pan Tomasz - na bazie 15-letniego doświadczenia z wcześniejszą marką WDSL, od samego początku promowaliśmy właśnie ją. Klienci nie znali Interkonektu. I w tej chwili też nie ma Interkonektu. Jest tylko i wyłącznie Fiber kojarzony z internetem światłowodowym.

Z Miechowem współdzielimy markę Fiber na stopie grzecznościowej. Mamy ją zarejestrowaną jako znak słowno-graficzny i wokół niego budujemy całą kampanię marketingową. Net-Bis, wchodząc na Kraków, wszedł ze swoją lokalną marką Net-Bis. O ile ta marka była znana w Miechowie, to na terenie Krakowa już niekoniecznie. Wtedy użyczyliśmy dla Net-Bisu markę Fiber. W tej chwili już nie tylko w Krakowie, ale w pozostałych powiatach także, funkcjonuje tylko Fiber.

Od tej pory zauważamy tylko same plusy w promowaniu wspólnej marki. Widać to także na przykładzie lokalnych sklepów, które też działają pod wspólnymi brandami: dobrym przykładem jest Odido. Moim zdaniem dość trudno jest stworzyć wspólny brand w skali całej organizacji, jak np. KIKE, łatwiej jest to zrobić w gronie kilku mniejszych operatorów. Pewne rzeczy się zmieniły, a zmienią się jeszcze bardziej. O ile jeszcze jakiś rok temu jeden operator robił drugiemu z operatorów "nakładkę", to w tej chwili wielu z nich dzierżawi między sobą infrastrukturę i zrzucają się, aby nie karmić Taurona czy inną korporację. I mimo że jeszcze rok temu byli sceptycznie nastawieni, to po roku podliczyli, że nikomu się nie opłaca. Uważam, że ze wspólnym brandem operatorzy też dojdą do tego samego wniosku.

Według moich spostrzeżeń, zwłaszcza wśród generacji "Z", usługi z korporacji są passé.

Następuje transformacja. Dla naszego pokolenia internet pojawił się nagle, w pewnym momencie. Natomiast pokolenie "Z" urodziło się z internetem. Dla nich internet teraz, jak dla nas kiedyś samochód, był, jest i będzie. To powoduje, że przy wyborze dostawcy, użytkownicy biorą pod uwagę znajomość marki. Na koniec przyznaję, że zajmując się bieżącymi sprawami spółki, sam mam problem ogarnąć pełną strategię marki. Bo jeden grafik mówi to, a inny co innego. Dobrze, aby był ktoś, kto będzie dbał o spójny wizerunek marki.

Promocja polskości i mapa dobra

Poza powyższymi przykładami, lokalni operatorzy mają jeszcze kilka innych możliwości wsparcia swoich lokalnych brandów. Należałoby tutaj wspomnieć o jeszcze dwóch, istotnych opcjach. Chodzi o promocję poprzez oznaczenie w wyraźny sposób polskiego pochodzenia właścicielskiego marki oraz pokazywanie się z tej lepszej strony, wykorzystując działania prospołeczne w ramach programu biznesowej odpowiedzialności społecznej - CSR.

Organizacja "Polski Kapitał" skupia obecnie ponad 50 firm telekomunikacyjnych i blisko drugie tyle z inny branż. Jak możemy przeczytać na stronie projektu, znak „Polski Kapitał" nie jest nagrodą ani symbolem zarezerwowanym tylko dla najprężniej rozwijających się firm, ale wskazówką dla konsumenta, że wybierając taki produkt lub usługę, wspiera firmę z polskim kapitałem, który szybko nie opuści granic Polski. Znak „Polski Kapitał" podkreśla lokalność usługi lub produktu oraz jest łatwym do odczytania przez konsumenta symbolem. Wybierając taki produkt lub usługę, konsument tworzy miejsce pracy w Polsce, co w rezultacie przekłada się na komfort pracy oraz siłę nabywczą samego konsumenta.

Zgodnie z regulaminem, klient wie, że firma oznaczona tą marką jest przedsiębiorcą, którego firma ma główną siedzibę w Polsce, a co najmniej 51% kapitału firmy znajduje się na terenie Polski oraz że co najmniej 71 % podatków firmy jest odprowadzane do Urzędu Skarbowego na terenie Polski.

Za używanie znaku przez okres 1 roku firma wnosi opłatę w kwocie 100,00 zł netto.

Inną formą promocji jest udział w kreowaniu tzw. mapy dobra. Służy temu inny projekt, wsparcia lokalnych biznesów - projekt Tele.Odpowiedzialni.

Tele.Odpowiedzialni to inicjatywa, która wspiera przedsiębiorców branży ISP w prowadzeniu działań zgodnie z zasadami CSR. To inwestycja korzystna dla wszystkich uczestników rynku – podnosi standardy relacji biznesowych, wspiera innowacyjność, szczególnie poprzez rozwój nowych produktów i usług społecznych i środowiskowych, ponadto ogranicza negatywny wpływ działalności przedsiębiorstw na środowisko naturalne, a także wzmacnia relacje ze społecznością, w której funkcjonuje przedsiębiorstwo.

Oznacza to, że działania, które dotąd były wykonywane przez operatorów na rzecz ich lokalnych środowisk, teraz mogą być wskazywane jako swoiste przykłady dobrych praktyk i służyć do promocji ich samych i całego środowiska lokalnych przedsiębiorstw. Tworzona jest tzw. mapa dobra.

Na potrzeby projektu Tele.Odpowiedzialni wyróżniono cztery główne filary działania:

- odpowiedzialność biznesowa,
- odpowiedzialność za środowisko pracy,
- odpowiedzialność za środowisko naturalne,
- odpowiedzialność społeczna.

Pierwsze certyfikaty Tele.Odpowiedzialnych zostały rozdane wiosną ubiegłego roku.

Udział w projekcie Tele.Odpowiedzialni jest bezpłatny. ■

REKLAMA

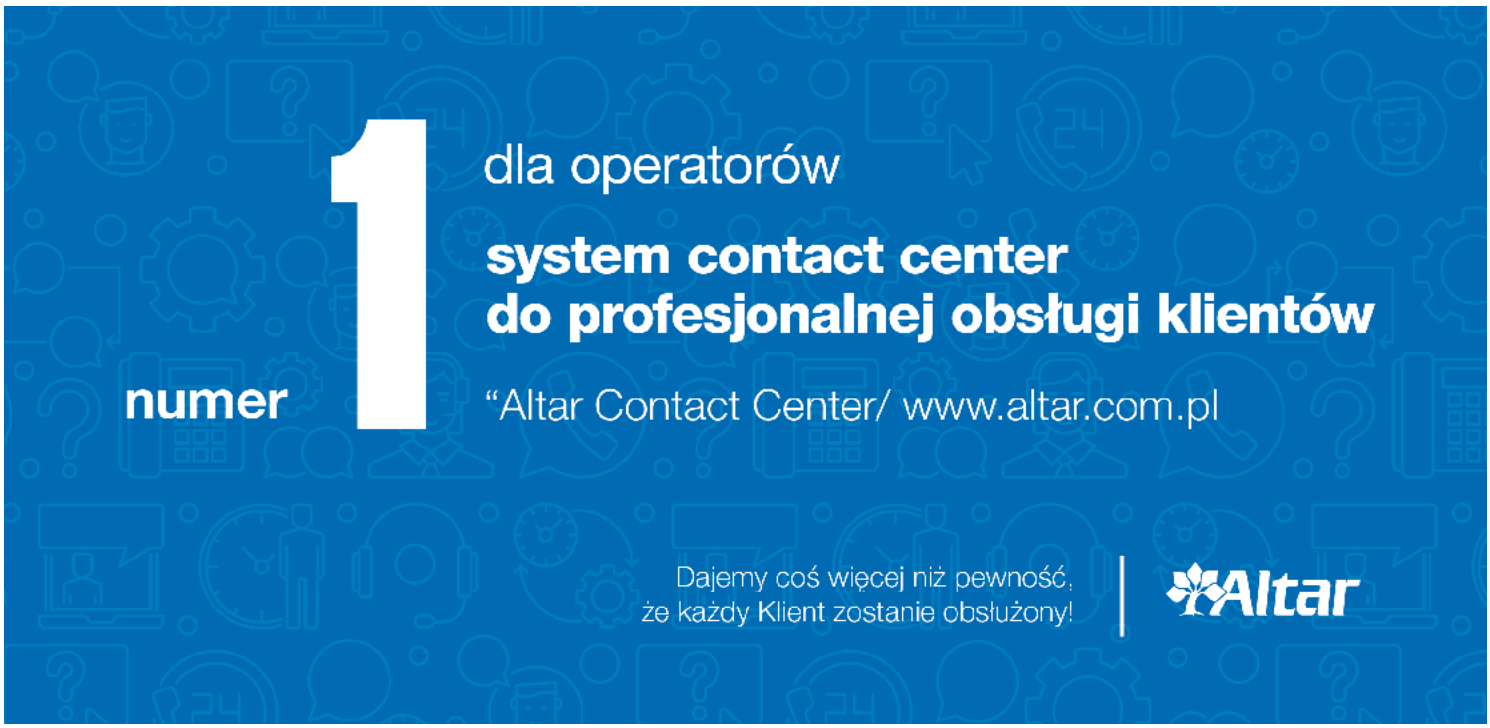

Prawne aspekty umieszczania infrastruktury telekomunikacyjnej na nieruchomościach podmiotów trzecich

BŁAŻEJ WAWRZYNIAK - RADCA PRAWNY

Choć coraz częstsze są przypadki korzystania z infrastruktury telekomunikacyjnej innych przedsiębiorców telekomunikacyjnych w związku z dobrodziejstwem dostępu telekomunikacyjnego, to jednak mali i średni przedsiębiorcy telekomunikacyjni budują najczęściej własną sieć telekomunikacyjną. Budowa sieci wymaga jednak posadowienia własnej infrastruktury telekomunikacyjnej na nieruchomościach innych podmiotów, a co za tym idzie, wymaga uregulowania stanu prawnego z właścicielem nieruchomości.

Temat umieszczania infrastruktury na nieruchomościach jest bardzo szeroki i nie jest możliwe przedstawienie wszystkich aspektów prawnych w jednym artykule. W niniejszym artykule skupię się więc jedynie na posadowieniu infrastruktury w celu dalszego przesyłu sygnału telekomunikacyjnego (np. sytuacji, w której ISP zamierza umiejscowić system wsporczy anten czy przeprowadzić telekomunikacyjne linie kablowe przez inną, prywatną nieruchomość). Pominę natomiast szczegółowe kwestie związane z dostępem do nieruchomości w celu zapewnienia telekomunikacji w budynkach (czyt. częste spory ze wspólnotami mieszkaniowymi), procedurę wynikającą z prawa budowlanego czy też kwestie zajęcia pasa drogowego, które to były już wielokrotnie poruszane na łamach czasopisma.

Służebność przesyłu

Służebność przesyłu stanowi ograniczone prawo rzeczowe, uregulowane w przepisach kodeksu cywilnego. Przedsiębiorcy przesyłowi, również z branży energetycznej czy wodociągowej, często stosują tę instytucję prawną, aby przeprowadzić swą infrastrukturę przez nieruchomości innych osób. Służebność przesyłu można zastosować również do przeprowadzenia sieci telekomunikacyjnej przez nieruchomość. W zasadzie można stwierdzić, że jest to najstabilniejsza forma dostępu do nieruchomości innego podmiotu, z uwagi na trudność w rozwiązaniu stosunku prawnego. Wygasa ona bowiem najpóźniej wraz z likwidacją przedsiębiorstwa, a wcześniej jedynie w bardzo wyjątkowych sytuacjach, jak np. niewykonywanie służebności (np. brak umieszczenia urządzeń) przez okres 10 lat czy utrata jakiegokolwiek znaczenia tej służebności dla przedsiębiorcy przesyłowego. Ważną zaletą jest również to, iż w razie zbycia przedsiębiorstwa lub choćby samej sieci, służebność zostanie przeniesiona na nabywcę przedsiębiorcy lub urządzeń (art. 3053 § 1 kodeksu cywilnego). Służebność przesyłu można wpisać w dziale III księgi wieczystej.

Ustanowienie służebności przesyłu odbywa się w formie umowy lub oświadczenia, a w przypadku sporu - w drodze orzeczenia sądowego. Przy ustanowieniu służebności w drodze pozasądowej istotne jest, żeby właściciel nieruchomości złożył oświadczenie o wyrażeniu zgody na służebność w formie aktu notarialnego (art. 245 § 2 kodeksu cywilnego). Generuje to konieczność spotkania się z właścicielem u notariusza i uiszczenia taksy notarialnej, co często zniechęca ISP bądź właściciela do tego rozwiązania.

„Prawo drogi"

Wraz z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (tzw. „megaustawa") dla ISP pojawiły się nowe możliwości, za pomocą których przedsiębiorcy telekomunikacyjni mogą uzyskać dostęp do nieruchomości. Ważnym „orężem" jest możliwość skorzystania z tzw. prawa drogi (art. 33 megaustawy). Zgodnie z tym przepisem, właściciel, użytkownik wieczysty nieruchomości lub zarządca nieruchomości, niebędący przedsiębiorcą telekomunikacyjnym, jest obowiązany umożliwić operatorom umieszczenie na nieruchomości obiektów i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej w celu niezwiązanym z zapewnieniem telekomunikacji w budynku znajdującym się na tej nieruchomości, w szczególności instalowanie urządzeń telekomunikacyjnych, przeprowadzanie linii kablowych pod nieruchomością, na niej lub nad nią, umieszczanie tabliczek informacyjnych o urządzeniach, a także ich eksploatację i konserwację, jeżeli nie uniemożliwia to racjonalnego korzystania z nieruchomości, a w szczególności nie prowadzi do istotnego zmniejszenia wartości nieruchomości. Umieszczenie infrastruktury odbywa się na podstawie umowy, która powinna być zawarta w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o wszczęcie negocjacji. Korzystanie jest co do zasady odpłatne, ale możliwe jest odmienne uregulowanie w umowie. Taka umowa stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej. Zazwyczaj zawierane są w tym celu umowy dostępowe, umowy dzierżawy czy najmu. Istotnym jest odesłanie w umowie do przepisów megaustawy, zwłaszcza, gdy zamierzamy wpisać umowę w księgę wieczystą.

Zgoda właściciela

Innym, a zarazem najczęstszym rozwiązaniem stosowanym przez ISP, jest po prostu uzyskiwanie zgody od właścicieli nieruchomości na umieszczenie infrastruktury. Takowa zgoda to nic innego jak oświadczenie woli, określone w art. 60 kodeksu cywilnego (choć niekiedy umowa może mieć cechy umowy użyczenia). Zaletą takiego rozwiązania jest z pewnością brak zbędnych formalizmów. Właściciele nieruchomości, nie musząc czytać kilkustronicowych umów i mogąc podpisać oświadczenie przed swym domem, częściej zgadzają się na takowe rozwiązanie. Należy jednak mieć świadomość możliwych konsekwencji takowej drogi, w tym mogących pojawić się problemów. W pierwszej kolejności należy zadbać, aby to faktycznie właściciel lub właściciele (w przypadku współwłasności) złożyli odpowiednie oświadczenia. W przeciwnym przypadku, umieszczając infrastrukturę, ISP będzie korzystał z nieruchomości w złej wierze, a właścicielowi przysługiwały będą roszczenia. Co więcej, nie można wykluczyć złożenia przez właściciela odrębnego oświadczenia woli z brakiem zgody na korzystanie z nieruchomości, przy czym takie oświadczenie będzie skuteczne od dnia jego złożenia i nie będzie miało skutków wstecznych.

Konsekwencje samowolnego umieszczenia infrastruktury

Posadowienie infrastruktury na nieruchomości bez jakiejkolwiek podstawy rodzi ryzyko odpowiedzialności cywilnej, a w niektórych przypadkach również karnej. Właściciel nieruchomości będzie mógł domagać się usunięcia infrastruktury, a także wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości (art. 222 w zw. z art. 224 kodeksu cywilnego). Nadto możliwe jest domaganie się przez właściciela ustanowienia na jego nieruchomości odpłatnej służebności przesyłu, o ile nie zamierza usunąć infrastruktury z nieruchomości.

Zgodnie z tym przepisem (art. 33 megaustawy), właściciel (...) jest obowiązany umożliwić operatorom umieszczenie na nieruchomości obiektów i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej (...), w szczególności instalowanie urządzeń telekomunikacyjnych, przeprowadzanie linii kablowych pod nieruchomością, na niej lub nad nią, umieszczanie tabliczek informacyjnych o urządzeniach, a także ich eksploatację i konserwację (...).

Niewykluczone będzie również pociągnięcie ISP do odpowiedzialności karnej za naruszenie miru domowego (art. 193 kodeksu karnego) czy odpowiedzialności wskazanej w kodeksie wykroczeń (art. 157 § 1 kodeksu wykroczeń).

Brak zgody właściciela – co zrobić?
Pomimo silnego przekonania społeczeństwa o tzw. „Świętym prawie własności", w przypadku braku zgody właściciela, z pomocą ISP mogą przyjść przepisy kodeksu cywilnego albo przepisy megaustawy. Zgodnie z art. 3052 § 1 kodeksu cywilnego, jeżeli właściciel nieruchomości odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych, przedsiębiorca może żądać jej ustanowienia za odpowiednim wynagrodzeniem. Inną możliwością jest skierowanie sprawy do właściwego Starosty, jeżeli w terminie 30 dni od dnia wystąpienia z wnioskiem do właściciela nie zostanie zawarta stosowna umowa (art. 33 ust. 7 megaustawy). Oczywiście, należy się liczyć z dość długim czasem trwania postępowań. Warto zatem próbować spokojnie uświadamiać właścicieli nieruchomości o możliwościach prawnych. ■

KLARP
KUCHLEWSKI LATUSZEWSKI
ADWOKACI RADCOWIE PRAWNI
WWW.KLARP.PL

Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej i rozporządzenie BEREC – założenia

MICHAŁ KOCH

Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej i rozporządzenie BEREC z dniem 20 grudnia 2018 roku weszły w życie. Ich implementacja do krajowego porządku prawnego przebiegać będzie według następującego schematu: na implementację przepisów Kodeksu kraje członkowskie będą miały 2 lata, natomiast rozporządzenie BEREC obowiązuje bezpośrednio.

Założeniem stojącym za powyższymi aktami prawnymi jest to, żeby objęły one wszystkie sektory dotyczące telekomunikacji, sieci i usług związanych z łącznością, za wyjątkiem kwestii, które można w bardziej efektywny sposób regulować bezpośrednio.

Czym jest Europejski Kodeks Łączności Elektronicznej?
To dyrektywa zastępująca obecnie obowiązujące ramy regulacyjne łączności elektronicznej w UE. Rozwiązania przedstawione w Kodeksie mają za zadanie zwiększyć konkurencyjność na rynkach państw członkowskich, a także pobudzać inwestycje w sieci o bardzo wysokiej przepustowości. Dotyczy on także rozwoju 5G. Nowe regulacje pojawiają się w następujących sferach:

- Alokacja widma radiowego,
- Dostęp operatorów do sieci,
- Regulacja symetryczna wszystkich dostawców sieci w określonych okolicznościach.

Znaczącymi regulacjami będą też przepisy dotyczące ochrony konsumentów. Kodeks ma za zadanie zapewnić wszystkim obywatelom dostęp do niedrogich usług komunikacyjnych, powszechny dostęp do internetu oraz zwiększenie ich ochrony w sytuacjach kryzysowych.

Prawo ma to do siebie, że zmienia się z czasem, a prace nad Kodeksem trwały sporo czasu, stąd część zapisów nie jest już w Polsce nowością: jak chociażby przepisy dotyczące cyberbezpieczeństwa czy zarządzania pasmem.

Czym jest rozporządzenie BEREC?
Rozporządzenie to zmiana zasady funkcjonowania BEREC jako organu zrzeszającego krajowe organy regulacyjne. Jednocześnie zwiększa rolę BEREC w spójnym stosowaniu zasad wynikających z zapisów Kodeksu. Rozporządzenie wprowadza także poprawkę do rozporządzenia 2015/2120, na mocy której uregulowane zostaną usługi łączności wewnątrz Unii. Nowe stawki dla konsumentów, nie więcej niż 19 eurocentów za minutę międzynarodowego połączenia głosowego w UE oraz nie więcej niż 6 eurocentów za SMS, będą obowiązywać od 15 maja 2019 r.

Regulacje umożliwią BEREC przyczynić się do konsekwentnego stosowania Kodeksu w całej Europie. Organ zamierza przygotować zbiór 11 wytycznych dla branży, które zostaną opublikowane w ciągu najbliższych dwóch lat. Przewodniczący BEREC, Johannes Gungl, na konferencji „Po 20 latach: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość", powiedział: *„Będziemy angażować się w branżę w miarę ich opracowywania i mamy nadzieję, że odpowiemy na jak najwięcej pytań, aby zapewnić pewność i przewidywalność. Jestem przekonany, że wdrożenie i stosowanie nowych zasad będzie spójne w całej Europie, jak wykazaliśmy w rozporządzeniu w sprawie neutralności sieci."*

Niektóre zasady zawarte w Kodeksie są całkowicie nowe i dlatego muszą być interpretowane bez odwoływania się do jurysdykcji i wcześniejszych decyzji lub wytycznych istniejących organów. W związku z tym istnieje niewielkie doświadczenie w tym zakresie, które trzeba będzie nabyć.

Teksty obu aktów prawnych w języku polskim są dostępne na stronie Parlamentu Europejskiego.

Na zakończenie warto wspomnieć, że Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, Marcin Cichy, został wybrany na stanowisko wiceprzewodniczącego BEREC na 2019 rok na posiedzeniu plenarnym BEREC w Pradze. ■

Pułapki prawne w pozyskiwaniu oprogramowania

MICHAŁ PALUSZEK

Oprogramowanie z reguły podlega zasadom korzystania określonym przez posiadacza majątkowych praw autorskich do takiego oprogramowania. Zasady takie stanowią uzupełnienie powszechnie stosowanego prawa. Fakt, że korzystamy z danego produktu w Polsce nie oznacza jednak, że zawsze będziemy stosować polskie przepisy; informacje na temat prawa właściwego niejednokrotnie znajdują się w tak ochoczo pomijanych regulaminach, treściach licencji i tym podobnych dokumentach.

Michał Paluszek

Radca prawny - ukończył studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, własną kancelarię prowadzi od 2013 roku. Od 2018 roku współpracuje z Twoi Eksperci Sp. z o.o. w zakresie RODO oraz prawnych aspektów e-commerce. Specjalizuje się w sprawach związanych z prawem nowych technologii, autorskim, telekomunikacyjnym oraz ochrony danych osobowych.

Stosując prawo obce, można „trafić" na system bardziej restrykcyjny lub bardzo odmienny od polskiego, np. pod względem odszkodowań za naruszenie przedmiotu prawa autorskiego. Warto tylko wspomnieć o występujących w systemie Common Law tzw. punitive damages, czyli formy odszkodowania o charakterze „odstraszającym" i mającym cechy także kary finansowej. Problemem może być także poddanie się jurysdykcji sądów obcych – znany jest mi przypadek polskiego przedsiębiorcy z branży e-commerce, który wdał się w spór z dostawcą kluczowego oprogramowania (platforma sprzedażowa udostępniana w modelu SaaS) i musiał zaakceptować fakt, że sprawa toczyła się w innym państwie europejskim. Mimo rezygnacji z osobistego stawiennictwa za granicą, obsługa prawna zagranicznej kancelarii okazała się znaczącym kosztem.

Dysponent majątkowych praw autorskich ma także duże możliwości w precyzowaniu warunków, na jakich udostępnia swój produkt. Widząc opis oprogramowania zawierający pojęcia „shareware" czy „freeware", mało kto zadaje sobie pytanie, czy jest to adresowane do wszystkich użytkowników – dysponent praw może bowiem wskazać (i często to robi), że wyłącznie domowy, prywatny użytek nie jest obwarowany żadnymi specjalnymi warunkami czy płatnościami. Wykorzystywanie zatem takiego oprogramowania na potrzeby prowadzonej działalności jest złamaniem postanowień licencyjnych i naraża nas na sankcje zależne od tego, według prawa jakiego kraju będziemy oceniani (a w najlepszym wypadku na dodatkowe opłaty licencyjne).

Oczywiście, dysponent praw do oprogramowania może także zastrzec, że wszystko, co powstanie na bazie czy przy pomocy jego oprogramowania, będzie poddane określonym zasadom korzystania - model taki często określa się mianem licencji wirusowej. Z reguły oznacza on dla użytkownika znaczną swobodę w korzystaniu i modyfikacji oprogramowania, ale także znaczne obostrzenia w dalszym obrocie tym oprogramowaniem lub oprogramowaniem stworzonym na jego bazie (np. wymóg nieodpłatności, konieczność udostępniania kodu źródłowego na żądanie osoby trzeciej). Miałem do czynienia z sytuacją, gdzie przedsiębiorca podejmował wysiłki, by elementy opracowanego przez niego oprogramowania związanego z obsługą klientów uznać za tajemnicę jego przedsiębiorstwa, mimo iż oprogramowanie to było oparte na systemie licencji GNU GPL; powstały na tym tle spór ostatecznie przegrał.

Nawet na gruncie prawa polskiego, korzystanie z oprogramowania także niesie pewne zagrożenia. W swojej praktyce często spotykam się z pojęciem „zakupu oprogramowania" lub „zakupu licencji". Oba te pojęcia są w najlepszym wypadku znacznym uproszczeniem. Polska Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych zakłada trzy podstawowe modele udostępniania utworów: przeniesienie majątkowych praw autorskich (co można przyrównać do „sprzedaży" – jako że „zbywający" pozbawia się „własności" tych praw do oprogramowania), licencja wyłączna (czyli prawo do korzystania na wyłączność) oraz licencja niewyłączna. Tylko ta ostatnia forma nie wymaga formy pisemnej ani szczególnych postanowień umownych dla swojej ważności. To oznacza, że jeśli nasz „zakup" oprogramowania nie ma formy pisemnej umowy (lub formy zrównanej z pisemną w świetle polskich przepisów) i nie zawiera m.in. opisu pól eksploatacji danego utworu, to mamy co najwyżej do czynienia z licencją niewyłączną. Muszę też zaznaczyć, że jeszcze nie spotkałem się z przypadkiem, by faktura VAT na „zakup" oprogramowania okazywała się wystarczającym argumentem do uznania, że doszło do przeniesienia majątkowych praw autorskich – a właśnie taka faktura jest często jedynym potwierdzeniem transakLicencja niewyłączna cechuje się przy tym dość rygorystycznym podejściem do uprawnień licencjobiorcy – w obrazowym uproszczeniu można wskazać, że zasadą jest „co nie jest wprost dozwolone, jest zakazane". Inwestowanie w rozwój licencjonowanego oprogramowania może więc okazać się nietrafioną inwestycją, gdy licencjodawca wypowie licencję, lub okaże się, że nie posiadamy praw do efektów naszych prac (lub nie są to prawa, na jakich nam zależało).

Jak widać na powyższych przykładach, elementem wspólnym dla wszystkich problematycznych sytuacji była niewiedza podmiotu, który korzystał z oprogramowania, co do swoich praw i obowiązków; nie jest to zaskakujące wobec naprawdę dużej ilości przepisów, które mogą wpływać na korzystanie z oprogramowania oraz faktu, że prawo autorskie to tylko jeden z elementów wpływających na działalność przedsiębiorcy. Niemniej jednak, każdy przedsiębiorca planujący oprzeć swoją działalność o jakiekolwiek oprogramowanie powinien zastanowić się, czy stać go na ryzyko niewiedzy dotyczącej korzystania z takiego oprogramowania.

Pomimo znacznych uproszczeń poczynionych w tekście, pokazuje on pewien zarys problematyki związanej z rozwijaniem przedsiębiorstwa w oparciu o oprogramowanie. Tematyka prawa autorskiego w kontekście oprogramowania jest tyleż ciekawa, złożona i trudna, że nie zawsze oczywista, dlatego zachęcam do lektury kolejnych artykułów poświęconych tej materii. ■

„Fakt, że korzystamy z danego produktu w Polsce, nie oznacza jednak, że zawsze będziemy stosować polskie przepisy (...). Stosując prawo obce, można „trafić" na system bardziej restrykcyjny lub bardzo odmienny od polskiego, np. pod względem odszkodowań za naruszenie przedmiotu prawa autorskiego.

Sprawdź ile warta jest **Twoja sieć!**

mail: **wycenswojasiec@gmail.com**
tel.: **+48 533 522 519**

wycenswojasiec.pl

Poświęciłeś dużo pracy nad swoją firmą?
Chciałbyś poznać jej wartość?
Sprawdź ile dostaniesz za swoją sieć!

Zapewniamy:

- wycenę zasobów sieciowych
- prognozę wartości sieci
- DARMOWE UMIESZCZENIE NA **INTERNETPOLSKI.PL**
  (aby Twoi klienci mogli Cię znaleźć jeszcze łatwiej!)
- realny harmonogram spłaty sieci
- doradztwo z zakresie dalszych inwestycji

Aspekty techniczne realizacji usług dla MdO

ŁUKASZ SZWAJKA

O MdO sporo rozmawialiśmy na konferencji MiŚOT Meeting w Jachrance. Wielu ISP ma obawy związane z realizacją techniczną tego projektu. Postaram się opisać w prosty sposób, o co w tym chodzi i jak to zrealizować na urządzeniach GPON Huawei.

Łukasz Szwajka

Z sieciami ISP związany od 2003 roku. Zaczynał swoją przygodę jako WISP. Przez lata administrator, serwisant i monter. Dzięki temu poznał problemy na każdej warstwie sieci oraz przerobił większość technologii dostępowych znanych operatorom ISP. Od kilku lat administrator sieci w firmie ART-COM. Prowadzi bloga o sieciach, sprzęcie i oprogramowaniu, nie tylko dla środowiska ISP - netmon.pl.

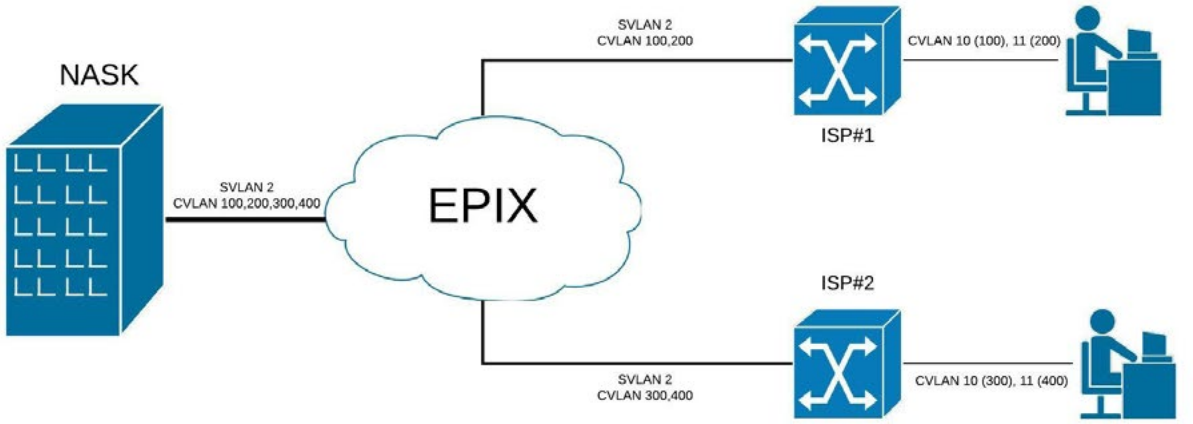

Chyba każdy ISP słyszał już o projekcie MdO (MiŚOT dla OSE). Jeżeli nie, to szczegóły są dostępne na stronie www.epix.net.pl/misot-dla-ose. Pominę więc wyjaśnianie po co i dlaczego mamy to robić i skupię się na technice, która może niektórym z Was przysporzyć nieco problemów. Aby zrozumieć dlaczego, wyjaśnię Wam, jak technicznie ma zostać zrealizowana usługa MdO.

Sytuacja wydaje się być prosta. Za projekt OSE odpowiada NASK, który ma na celu połączenie wszystkich placówek oświatowych w jedną sieć. NASK, podobnie jak większość z Was, jest podłączony do punktu wymiany ruchu EPIX. W teorii więc wystarczyłoby zestawić VLAN, po którym będziecie świadczyć dla NASK transmisję do szkół na Waszych terenach. Niestety, w praktyce wygląda to nieco inaczej. Obrazuje to powyższy schemat.

Jak widać, każda placówka oświatowa ma być w osobnym VLAN-ie, na dodatek nie w jednym, a na chwilę obecną w dwóch, a może nawet i w trzech. Liczba VLAN-ów, jak wiadomo, jest ograniczona, więc konieczne jest wykorzystanie QinQ. To jednak nie wszystko. Waszym (ISP) zadaniem jest jeszcze wykonanie translacji tych VLAN-ów ponieważ do CPE w placówkach oświatowych muszą trafić VLAN-y 10 oraz 11 (przy założeniu, że będą to dwa VLAN-y). I tutaj pojawia się problem, bo część ISP nie posiada sprzętu, na którym może to zrealizować.

Niestety, rzeczywistość jest brutalna i przy takich projektach jak MdO nie opędzimy już na sieciowych „zabawkach". O ile z przeniesieniem QinQ powinno sobie poradzić większość przełączników, tak już rozpakowanie CVID-ów i operacje na tagach zapewnią tylko urządzenia klasy carrier grade – czyli urządzenia klasy operatorskiej. Może nie każdy o tym wie, ale właśnie takimi urządzeniami jest seria Huawei MA5600T. Na dodatek świetnie wpisuje się w projekt MdO, ponieważ umożliwi nam wykonanie translacji najbliżej jak się da, czyli na ONT w placówce oświatowej. Konfiguracja jest zbliżona do tej, którą opisywałem w poprzednim wpisie dotyczącym QinQ. Różni się jednak kilkoma detalami, na które musicie zwrócić uwagę.

Zakładam, że z odebraniem SVLAN-a (QinQ) na porcie z EPIX nie będziecie mieli problemów. Pamiętajcie tylko o jumbo frame.

Konfigurację Huawei zaczynamy od utworzenia tego SVLAN-a i dodania go do naszego portu uplinkowego:

```
vlan 2 smart
vlan attrib 2 q-in-q
port vlan 2 0/17 0
```

Włączamy od razu jumbo frame na porcie uplinkowym:

```
interface giu 0/17
jumbo-frame 0 enable
```

Tworzymy vlan service-profile. Ważny jest parametr forwarding vlan-connect:

```
vlan service-profile profile-id 1 profile-name „MdO"
forwarding vlan-connect
bpdu tunnel enable
commit
```

I mapujemy go z SVLAN 2:

```
vlan bind service-profile 2 profile-id 1
```

Tworzymy ont-srvprofile, w którym dokonamy translacji CVLAN-ów 100 i 200 odpowiednio na 10 i 11:

```
ont-srvprofile gpon profile-id 10 profile-name „MdO"
ont-port pots adaptive 32 eth adaptive 8
port vlan eth 1 translation 100 user-vlan 10
port vlan eth 1 translation 200 user-vlan 11
commit
```

W ont-lineprofile mapujemy CVLAN-y 100 i 200 do GEM-a:

```
ont-lineprofile gpon profile-id 10 profile-name „MdO"
tcont 1 dba-profile-id 10
gem add 1 eth tcont 1
gem mapping 1 0 vlan 100
gem mapping 1 1 vlan 200
commit
```

Pozostało nam dodać ONT:

```
ont add 15 14 sn-auth „48575443A9EEBB34" omci
ont-lineprofile-id 10 ont-srvprofile-id 10 desc „test-MdO"
```

Ustawić SVLAN 2 jako nietagowany na porcie w naszym ONT:

```
ont port native-vlan 15 14 eth 1 vlan 2 priority 0
```

I utworzyć odpowiednie service-porty:

```
service-port vlan 2 gpon 0/1/15 ont 14 gemport 1
multi-service user-vlan 100 tag-transform default
service-port vlan 2 gpon 0/1/15 ont 14 gemport 1
multi-service user-vlan 200 tag-transform default
```

I to wszystko - mamy uruchomioną pierwszą placówkę zgodną z założeniem MdO. Kolejne robimy w analogiczny sposób, do SVLAN-a 2 zostaną nam dorzucone kolejne CVLAN-y, które będziemy za pomocą translacji zmieniać na CVLAN-y 10 i 11. ■

Źródła schematu: Wikipedia; https://netmon.pl/index.php/2018/10/26/realizacja-uslug-dla-mdo-na-huawei-ma5600t/

Lokalne portale w służbie MiŚOT

MARCIN KIWIŃSKI - REDAKTOR NACZELNY PORTALU CHEŁM ONLINE

Żeby mówić o lokalności, musimy ją zdefiniować. Czym jest lokalność dla lokalnego operatora? Dzisiejsza rzeczywistość wymaga od nas znajomości zarówno najnowocześniejszej technologii, którą chcemy dać naszemu potencjalnemu odbiorcy, jak i jego oczekiwań wobec operatora.

Ogólnopolskie koncerny medialne nastawione są przede wszystkim na zaspokajanie potrzeb odbiorcy masowego. Jednak z doświadczeń wydawcy portalu wynika, że potencjalni odbiorcy usług potrzebują także przekazu lokalnego, nastawionego i znającego realia obszaru, na którym działa. Lokalny portal, wydawany przez operatora, jest w stanie taki przekaz stworzyć. Jest przecież najbliżej odbiorcy, dział w jego otoczeniu, a nawet to otoczenie współtworzy. Poprzez swoją działalność niejako łączy odbiorców nie tylko za pomocą swojej sieci i dostarczanych usług, ale także jako społeczność lokalną. Społeczność, która identyfikuje się z miejscem, w którym operator działa i z operatorem, który działa w tym obszarze.

Lokalni operatorzy osią rozwoju i integracji środowiska lokalnego (eventy, edukacja i bezpieczeństwo w sieci)

By zintegrować swoich odbiorców i zachęcić ich do identyfikacji z firmą nie trzeba naprawdę wielkich nakładów finansowych. W naszej działalności wypróbowaliśmy już kilka naprawdę ciekawych i inspirujących pomysłów. Jednym z nich są konkursy plastyczne dla dzieci. Nakład finansowy naprawdę niewielki, a odzew rzędu kilkuset rysunków. Podobnie jest z działaniami dotyczącymi bezpieczeństwa w sieci. Właśnie tworzymy projekt, w którym wraz z wydziałem edukacji urzędu miasta i placówkami oświatowymi przeprowadzimy szkolenia dla rodziców i dzieci, związane z bezpieczeństwem najmłodszych uczestników sieci.

W planach mamy także eventy dla mieszkańców osiedli, w których nasze usługi są dostępne. Wszystko to niewielkim nakładem środków. Dlaczego? Bo do organizacji wciągamy podmioty, związane z nami usługowo, które na naszych imprezach mogą promować swoje produkty czy usługi, niejako pod naszym patronatem.

Wszystkie te działania prowadzą do związania naszych odbiorców z firmą i dają im możliwość bezpośredniego kontaktu z nami. Oczywiście wszystkie imprezy są relacjonowane przez nasz portal, który staje się częścią lokalnej wspólnoty.

Współpraca z lokalnym samorządem - możliwości, zagrożenia, formy współpracy

Lokalni operatorzy w swojej działalności muszą liczyć się niestety z ograniczeniami tworzonymi przez lokalne samorządy. Chodzi zarówno o kwestie związane z różnego rodzaju zezwoleniami, niewiedzą czy wręcz niekompetencją urzędników. Ogólnopolskim koncernom łatwiej jest wpływać na lokalne władze, choćby ze względu na olbrzymią rozpoznawalność. Lokalny portal i działalność dziennikarska jest częściową odpowiedzią na te inne problemy, wynikające z działalności lokalnego operatora.

Dzięki krytycznej funkcji, jaką sprawuje prasa, dużo łatwiej dotrzeć do odpowiedniego urzędnika i przedstawić mu argumenty, przemawiające za naszą koncepcją. Oczywiście nie chodzi tu o formy nieetyczne. Z doświadczenia jednak wiemy, że operator prowadzący portal jest chętniej wysłuchiwany. Wpływ na to mają prospołeczne działania, o których pisałem wyżej. Lokalne władze chętnie współpracują przy organizacji eventów czy konkursów, a te działania dają operatorowi rozpoznawalność i pozycję lokalnego animatora kultury.

Oczywiście należy wspomnieć o zagrożeniach, które niesie działalność dziennikarska. Zbyt głębokie wejście w struktury lokalnego samorządu może być przez naszych klientów niechętnie widziane. Od czego jest jednak polityka redakcji portalu? Obiektywizm i dystans, a także przekazywanie czystej informacji, bez prób komentowania działań władzy przynosi pożądane efekty. Przestrzegając podstawowych zasad dziennikarskiego savoir-vivre, jesteśmy w stanie funkcjonować jako medium obiektywne i opiniotwórcze.

Synergia w budowaniu globalnej marki lokalnych operatorów

Wszystkie opisane wyżej działania, kreowane przez lokalnych operatorów, mają oczywiście zasięg ograniczony do obszaru jego działania. Czasami dają większy, czasami mniejszy wpływ na lokalną społeczność. Przede wszystkim dlatego, że operatorzy zwykle nie są w stanie działań tych prowadzić wystarczająco często czy długofalowo. Związane jest to oczywiście z różnego typu problemami, czy to finansowymi, kadrowymi, czy po prostu brakiem czasu. Dlatego projekt, który chcemy stworzyć, da po pierwsze możliwość ograniczenia kosztów finansowych, osobowych i czasowych. Jak? Poprzez stworzenie wspólnej marki operatorów lokalnych, którzy działają na jednej platformie informacyjnej, wymieniając się doświadczeniami w zakresie działań portali, a także podejmując wspólne działania marketingowe nastawione na promocję wspólnej marki, co pozwoli im z sukcesem konkurować z ogólnopolskimi potentatami.

Autonomiczne portale, połączone w sieć, dzielące się informacjami lokalnymi, promujące lokalnych operatorów, dzięki efektowi synergii, mogą bez problemu stać się wiodącymi mediami we własnym obszarze działania.

Schematy eventów, konkursów i innych niskobudżetowych działań marketingowych pozwolą na obniżenie kosztów i maksymalizację zysków w kreacji wizerunku firmy. Stąd już tylko krok do wspólnych działań na rynku regionalnym i ogólnopolskim, zarówno w kwestii promowania wspólnej marki operatorów lokalnych, jak i regionalnych portali informacyjnych. ■

REKLAMA

Sąsiad klientem, czyli potencjał marketingu lokalnego

DOMINIKA DYCHA, NEW BUSINESS TEAM LEADER, JU:
ŁUKASZ MILLER, NEW BUSINESS MANAGER, JU:

Współczesny marketing to zestaw potężnych narzędzi analitycznych, które potrafią zbierać i analizować ogromne zasoby danych o cyfrowych gościach naszych blogów, stron internetowych czy stron firmowych na Facebooku. Te narzędzia kojarzą się z wielkimi markami, które przy milionowych budżetach myślą globalnie, jednak rzeczywistość jest zupełnie inna: trendy w reklamie social media czy Google'u stawiają na lokalność i bliskość relacji klient – marka. Wyzwaniem nie są ogromne budżety przeznaczane na marketing, ale opracowanie strategii i umiejętne wykorzystanie dostępnych narzędzi, by „sąsiad zza miedzy" stał się naszym klientem. Podejście „od strategii aż po efekt" zakłada działanie przemyślane i kompleksowe z nastawieniem na grupę docelową, geolokalizację, intencje zakupowe i zainteresowania użytkowników – takie najlepiej sprawdzi się w marketingu lokalnym.

Właściwa grupa docelowa

Można przeznaczyć budżet na marketing i wykorzystać go intuicyjnie, a można zebrać dane i precyzyjnie trafić ze swoim przekazem. Jak wygląda poszukiwanie wiedzy o klientach w praktyce? Zobaczmy to na przykładzie danych, które trafiają do hurtowni danych i stanowią kopalnię wiedzy na temat zachowania użytkowników w sieci oraz podstawę doboru precyzyjnej grupy docelowej każdej kampanii.

Dla przykładu, Pan Tomasz potrzebuje usługi internetowej w domu. Nasz bohater rozpoczął swoje poszukiwania w wyszukiwarce Google, ponieważ, jak każdy z nas, chce kupować taniej i dodatkowo poznać zakres oferty usługodawcy. W pole wyszukiwania serwisu została wpisana fraza „internet stacjonarny w domu", a dodatkowo wyszukiwarka sczytała lokalizację użytkownika. Do hurtowni danych wpada ciasteczko o ID 255039221. **Wniosek: Użytkownika interesuje usługa: internet, w danej lokalizacji.**

Ponadto, Pan Tomek, jak przystało na osobę chcącą wydać jak najmniej na jak najlepszą jakość, postanowił sprawdzić opinie o dostawcy oraz porównać ceny. Dzięki uzupełnieniu danych na temat lokalizacji i potrzeb dot. usługi z porównywarki widzimy, że w ciągu ostatnich 30 dni miały miejsce dwie wizyty w serwisie – w kategorii internet, telewizja, telefon, rozrywka. Nie było w tym czasie wizyt w kategoriach telewizory, radia, słuchawki, drukarki. **Wniosek: Użytkownika interesuje internet stacjonarny z możliwością dokupienia pakietu innych usług.**

Posiadając dane z dwóch niezależnych serwisów, należało sprawdzić, czy przypadkiem Pan Tomek nie reagował na e-maile w poszukiwanej tematyce. Po dopasowaniu pliku cookie do adresu e-mail w bazach e-mailingowych zostało sprawdzone, w jakich godzinach użytkownik odczytuje e-maile i jest aktywny online oraz na jakim urządzeniu to robi. Najczęściej czyta wiadomości wieczorem, klika w reklamy internetu i telewizji stacjonarnej, korzysta z telefonu z Androidem. **Wniosek: Użytkownik jest aktywny online w godzinach 21:00-23:00, w kanale mobile i interesują go nowinki technologiczne.**

To jeszcze nie koniec wniosków, ponieważ możemy dowiedzieć się więcej o kondycji finansowej Pana Tomka. Rekord wzbogacamy o dane finansowe pozyskiwane z serwisów pożyczkowych lub kredytowych. W ciągu ostatniego roku użytkownik złożył jeden wniosek kredytowy na wyższą kwotę, jednocześnie nie wykazywał zainteresowania pożyczkami krótkoterminowymi. **Wniosek: Użytkownik jest w dobrej kondycji finansowej.**

Jak powyższe informacje wpłyną na nasze dalsze działania? Ciasteczko o ID 255039221 należy do osoby o wysokim potencjale zakupowym, dlatego wyświetlamy jej kampanię operatora internetowego oferującego najlepszy pakiet w danej lokalizacji. Nie ma mowy o przeinwestowaniu budżetów marketingowych, ponieważ dzięki informacjom o naszym bohaterze i tym, z jakich urządzeń korzysta oraz na jakich stronach bywa, jesteśmy w stanie ultra precyzyjnie trafić do niego z naszym przekazem.

Potencjał wielokanałowości

Reklama internetowa nie zawęża się, jak to miało miejsce kilkanaście lat temu, tylko do wizytówki firmowej na popularnym serwisie internetowym. Składa się z wielu skoordynowanych działań realizowanych w różnych kanałach komunikacji i z wykorzystaniem różnych narzędzi oraz form reklamowych. Wśród internetowych kanałów komunikacji do podstawowych należą takie jak:

- reklama w wyszukiwarkach (SEM – Google Ads)
- kampanie e-mailingowe
- Facebook Ads
- kampanie display w GDN i RTB
- content marketing.

Analiza dzięki technologii, wyciąganie wniosków i tworzenie rekomendacji dzięki ludziom

Internet mimo swojej policzalności jest również bardzo złożony w procesach. Nasz klient, zanim fizycznie dokona zakupu/zamówienia, klikając przycisk „zapłać", może wielokrotnie wchodzić i wychodzić ze sklepu, klikać nasze reklamy, czytać artykuły na blogu czy też te wykupione w popularnych serwisach internetowych. Właściwe zmierzenie wszystkich punktów styku i ostateczne określenie, jaka reklama i kto miał wpływ na zrealizowanie sprzedaży, jest sporym wyzwaniem.

Dla przykładu, Facebook dostarcza zarówno platformę wyboru grupy docelowej i zdefiniowania kluczowych kryteriów kampanii, jak i profesjonalny panel statystyczny, który umożliwia dokładną analizę postów organicznych oraz płatnych. Podobnie jest z Google Ads, gdzie za część analityczną służy darmowy Google Analytics. Jeżeli przeanalizujemy szerszą grupę dostawców platform do emisji reklamy, to każda z nich, a przynajmniej większość, daje dostęp do własnych statystyk.

Analiza działań w dużej mierze wymaga cierpliwości, ponieważ najlepiej jest je robić w dłuższej perspektywie, porównując różne kanały i biorąc pod uwagę szerokie spektrum działań. Współpracując z różnymi podmiotami, niestety jesteśmy zmuszeni do uzyskiwania wyników z różnych źródeł, by następnie analizować całość i wyciągać spójne wnioski. Można, z drugiej strony, realizować całość kampanii kompleksowo z jednym partnerem, który przygotuje rekomendacje związane z optymalizacją całościowej kampanii. Co jest wygodniejsze dla marketera lub przedsiębiorcy? Bez wątpienia ważne jest to, by wybrać taki model działań, który pozwoli nam na całościową analizę komunikacji z klientem. Dziś w marketingu liczą się w pierwszej kolejności informacje o odbiorcach, dopiero później budżety i kanały dotarcia. ■

Dominika Dycha

Łukasz Miller

JU: prowadzimy w digitalu

Najważniejsze zmiany w prawie w 2019 roku

MICHAŁ KOCH

Jedną z najczęściej nowelizowanych gałęzi prawa w Polsce jest prawo podatkowe. Dla przedsiębiorców wiedza o tym "co i jak" jest kluczowa, gdyż, jak wiemy, *ignorantia iuris noce*. Dla zainteresowanych przygotowaliśmy skrót najważniejszych zmian w prawie podatkowym, prawie pracy, ubezpieczeniach społecznych i kilku innych przepisach dotykających MiŚOT w 2019 roku.

● Część podatników, zgodnie z tym, co przewiduje nowelizacja ustawy o podatku dochodowym, będzie mogła skorzystać z 9-procentowej zamiast 15-procentowej stawki CIT. Stawka będzie obowiązywała do chwili przekroczenia w danym roku kalendarzowym przychodów w wysokości 1,2 mln euro. Po przekroczeniu tego progu podatnik będzie płacił zaliczki na podatek o stawce podstawowej (tj. 19%). Uprawnienie traci się w momencie przekroczenia kwoty 1,2 mln euro. Stawka stosowana jest wyłącznie do przychodów ze źródeł innych niż zyski kapitałowe. Ministerstwo Finansów szacuje, że z 9-procentowej stawki CIT będzie mogło skorzystać 440 tys. podatników.

● Od 1 lipca 2019 roku przedsiębiorcy, którzy będą wypłacali na rzecz danego podmiotu należności w kwocie przekraczającej 2 mln zł, będą zobowiązani tak czy inaczej pobierać podatek u źródła bez względu na zapisy umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania albo zapisy ustawy. Obecnie, w zależności od rodzaju czynności, stawka podatku u źródła wynosi od 10 do 20 proc., ale można ją obniżyć, jeżeli przedłoży się fiskusowi certyfikat rezydencji podatkowej, czyli dokument, na podstawie którego ustala się, czy możliwe jest zastosowanie międzynarodowej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, zawartej między Polską a krajem rezydencji kontrahenta.

● Uchylono obowiązek ogłaszania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym informacji o zarejestrowaniu i wykreśleniu podatkowej grupy kapitałowej.

● Pojawi się też możliwość ulgi na innowacje (Innovation Box) - możliwość zapłaty podatku dochodowego o preferencyjnej stawce 5% (dotyczy zarówno PIT, jak i CIT) od dochodów z komercjalizacji praw własności intelektualnej.

● W kwestii terminów ostatecznego wyboru formy opodatkowania można dokonać będzie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pojawi się pierwszy w roku podatkowym przychód (albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód będzie w grudniu roku podatkowego).

● Również podatek VAT został dotknięty zmianami: od stycznia skraca się okres ulgi na złe długi – VAT należny można skorygować już po upływie 90 dni niewywiązywania się przez kontrahenta z zapłaty, a nie 150 dni, jak było do tej pory. Samo złożenie deklaracji VAT za okres rozliczeniowy wraz z określonym w deklaracji terminem zwrotu będzie potraktowane jako wniosek o zwrot lub przyspieszenie terminu zwrotu. Tak zwany mały ZUS to możliwość skorzystania przez przedsiębiorcę z nowej ulgi: jeśli przychody za ubiegły rok z działalności gospodarczej nie przekroczą trzydziestokrotności minimalnego wynagrodzenia - w 2018 roku jest to 63 tys. zł - można płacić obniżone, proporcjonalne do przychodu składki na ubezpieczenia społeczne.

● Akta pracownicze można przechowywać teraz w formie elektronicznej przez 10 lat (dotychczas obowiązkowa była forma papierowa i 50 lat).

● Zmiany dotknęły także sferę spółek: możliwe będzie podejmowanie wszystkich uchwał przez wspólników na odległość, w trybie obiegowym, a członkiem zarządu spółki partnerskiej nie musi być już tylko i wyłącznie partner, ale i osoba trzecia. Zmieniły się także zasady zwrotu przez wspólników zaliczek pobranych na poczet dywidendy, w przypadku, gdy spółka osiągnie stratę albo nie osiągnie zysku w założonej wysokości.

● Zatwierdzone sprawozdania finansowe trzeba będzie przechowywać przez 5 lat – to zmiana z bezterminowego obowiązku. ■

REKLAMA

3S TELEKOMUNIKACJA & DATA CENTER

3S Broker
podłączamy dzięki współpracy

3S Broker to komórka operacyjna powołana do świadczenia usług 3S poza zasięgiem własnej sieci szkieletowej, we współpracy międzyoperatorskiej.

3S Broker to korzyści zarówno dla współpracujących z nami operatorów i integratorów, jak i dla wielooddziałowych Klientów.

Korzyści:
- Rozwój zasięgu sieci szkieletowej
- Praca dla dużych klientów
- Wszystkie zasoby i kompetencje w jednym miejscu
- Łącza w całej Polsce
- Ponad 160 partnerów

Skontaktuj się z nami!
Dział 3S Networks dla Operatorów:
Internet, Transmisja Danych,
Dzierżawa Włókien
tel. 32 420 33 34 | operatorzy@3s.pl

Pozbądź się zbędnych kilogramów

Część 5. Zarządzanie zmianą

MARCIN OROCZ

W ostatnim odcinku „Odchudzania…", w poprzednim numerze ICT, pisałem o „małych krokach" we wprowadzaniu zmiany w organizacji. W dzisiejszym artykule szerzej o samej zmianie i wynikających z niej korzyściach dla organizacji. Lubię układać organizację w procesy, a systemy informatyczne w mikroserwisy. Procesowe podejście pomaga szybciej wprowadzać zmiany, skraca ścieżkę akceptacyjną, zwiększa odpowiedzialność właściciela procesu, buduje zaufanie, a to wzmacnia kulturę organizacyjną. Dlatego proces zarządzania - nie sama zmiana.

Układając proces zarządzania zmianą, za który będzie odpowiedzialna odpowiednia osoba lub zespół osób, eliminujemy liczne błędy, które pojawiają się przy samym wprowadzaniu zmiany, a o których warto pamiętać (błędy zdefiniował John P. Kotter na łamach Harvard Business Review w artykule „Przewodzenie procesowi zmian: przyczyny niepowodzeń):

❶ Niedostateczne uświadomienie pracownikom konieczności zmian.
❷ Stworzenie niedostatecznie silnej koalicji liderów.
❸ Brak wizji.
❹ Nieadekwatna komunikacja wizji.
❺ Nieusunięcie przeszkód utrudniających realizację wizji.
❻ Brak systematycznego planowania i kreowania szybkich sukcesów.
❼ Zbyt wczesne świętowanie zwycięstwa.
❽ Brak zakotwiczenia zmian w kulturze organizacyjnej firmy.

Definiując w naszej organizacji proces zarządzania zmianą, warto go stale monitorować pod kątem powyżej określonych zagrożeń. W samym zaś procesie skupiamy uwagę na głównych celach (patrz ramka nr 1.), które pozwolą nam zwiększyć wartość organizacji biznesowej, w szczególności poprzez:

- chronienie organizacji i jej usług, w trakcie wprowadzania zmian,
- wspomaganie procesów zarządzania w spełnieniu prawnych, umownych i regulacyjnych wymogów,
- redukcję nieautoryzowanych lub nieudanych zmian, skutkujących zakłóceniami w działaniu usług,
- wsparcie przy szacowaniu jakości, czasu wdrażania i kosztów zmian.

Brzmi za bardzo abstrakcyjnie? „Chronienie organizacji i jej usług" – w przypadku, gdy nasza firma działa pewnie i stabilnie, ale od czasu do czasu pojawi się „charyzmatyczny lider" z mocą (czytaj Prezes i Właściciel w jednej osobie, który już do jakiegoś czasu woli łowić ryby i nie interesuje się bieżącym działaniem firmy) i zadecyduje pod wpływem emocji, że wprowadzamy zmianę MBiCH (musi być i ch...). Taki proces zarządzania zmianą może nas uchronić przed większymi turbulencjami, irytacją pracowników i utratą morale w zespole. Nie pozbawiamy Prezesa władzy, tylko chronimy firmę przed nagłym zwrotem „przez rufę" bez uprzednio podanych komend i przygotowania załogi i statku (patrz ramka nr 3). Takie komendy: procedury, listy kontrolne, plan awaryjny (wycofania się z wprowadzonej zmiany) należy utworzyć przed wprowadzeniem zmiany. Za przygotowanie firmy do zmiany odpowiada odpowiednia osobowa lub zespół (ramka nr 4 – podział ról zgodnie z RACI za metodyką ITIL – było w poprzednich numerach, można też znaleźć w internecie na stronie ictprofessional.pl). Ważna jest komunikacja zmiany, wytypowanie wszystkich osób, które powinny być poinformowane, wyznaczenie odpowiedniego harmonogramu, by każdy został poinformowany z odpowiednim wyprzedzeniem, a także ustalenie monitoringu, czyli przez analogię do żeglarstwa, przed wykonaniem manewru, mam informację zwrotną od załogi: „Jest do zwrotu przez rufę!". Po wykonaniu zmiany, robimy wspólne podsumowanie, sprawdzamy, czy rzeczywiście zmiana przyniosła zakładane cele – czy jest z korzyścią dla organizacji, jeżeli tak, to wprowadzamy to do standardu organizacji, jeżeli nie, to wycofujemy i badamy, jakie były przyczyny niepowodzenia. Dopisujemy wnioski w obu przypadkach do bazy wiedzy procesu zarządzania zmianą.

W ramce nr 4 pojawia się punkt „rejestracja i wstępna ocena RFC" – należy to rozumieć, że w procesie został sformalizowany krok dotyczący minimalnego zakresu informacji potrzebnego do oceny proponowanej zmiany (z angielskiego request for change – prośba o zmianę). Niektórzy będą to kojarzyć z modnymi w ubiegłym stuleciu „wnioskami racjonalizatorskimi" czy obecnie stosowanymi w szczupłym zarządzaniu „wnioskami systemu sugestii". Warto wprowadzić w organizacji kulturę zgłaszania takich zmian, by pracownicy od drobnych po duże pomysły poprawienia i usprawnienia wewnętrznych procesów mieli gdzie i do kogo zgłaszać. A osobę odpowiedzialną za ich rozpatrywanie wyposażyć w odpowiednie narzędzia i zasoby, by móc uruchamiać proces wprowadzania zmiany, by ciągle się usprawniać i nie chować do szuflady pomysłów, które każdemu z nas ułatwiłyby codzienną pracę. ■

RAMKA 1

CELE ZARZĄDZANIA ZMIANĄ

Celami procesu *zarządzania zmianą* są:

- odpowiadanie na wszelkie zmiany biznesowe względem potrzeb firmy, przy jednoczesnym maksymalizowaniu wartości oraz redukcji incydentów, awarii i wymuszonych przeróbek
- reagowanie na wnioski o zmianę tak, aby powiązać usługi z potrzebami firmy
- zapewnienie, że zmiany zostaną zapisane i ocenione oraz, że autoryzowane zmiany otrzymają odpowiedni priorytet i zostaną zaplanowane, przetestowane, wdrożone i zarchiwizowane w zorganizowany sposób
- optymalizacja całkowitego ryzyka biznesowego.

(źródło: governica.com)

RAMKA 2

ZAKRES ZARZĄDZANIA ZMIANĄ

Zakres działania zarządzania zmianą obejmuje wszelkie zmiany wprowadzone do elementów konfiguracji usług, przez cały cykl życia procesu. Proces zarządzania zmianą dotyczy zmian zarówno w zakresie fizycznych komponentów, takich jak serwery, jak i wirtualnych, takich jak bazy danych, umowy, kontrakty. Proces ten swoim działaniem obejmuje także pięć składników procesu projektowania usług:

- rozwiązania usługowe
- narzędzia i systemy informowania kierownictwa
- struktury technologiczne oraz kierownicze
- procesy
- systemy i metody pomiarów.

Każda organizacja powinna jednakże stworzyć własny zakres, dostosowany do jej charakteru. Zazwyczaj, powinno się wykluczyć z tych procesów takie prozaiczne zmiany jak np. naprawa drukarek czy reorganizacja działów.

(źródło: governica.com)

RAMKA 3

ZWROT PRZEZ RUFĘ

Zwrot przez rufę musi być dynamiczny, ale nie wymaga wcześniejszego nabrania prędkości w odróżnieniu od zwrotu przez sztag. Również promień skrętu jachtu przy tym manewrze jest większy niż przy zwrocie przez sztag. Przy zwrocie przez rufę następuje przejście linii wiatru rufą od baksztagu do baksztagu z utrzymaniem cyrkulacji w czasie potrzebnym na przeprowadzenie żagli na nowy hals. Nazywany jest również zwrotem z wiatrem. Podczas zwrotu przez rufę należy wybrać żagle, a następnie wyluzować je po wypełnieniu ich wiatrem już po przeciwnej stronie burty. Robienie tego manewru i przerzucenie żagli na luźnych szotach może być niebezpieczne dla załogi, którą mogą uderzyć ruchome elementy takielunku. Poza tym może nastąpić gwałtowny przechył jednostki. **Może dojść nawet do wywrotki jachtu.**

(źródło: https://czarteruj.com/blog/zwrot-przez-rufe/)

RAMKA 4

MACIERZ ODPOWIEDZIALNOŚCI: PROCES ZARZĄDZANIA ZMIANĄ

Rola ITIL/Podproces	Menedżer ds. zmian	Rada ds. zmian	Rada ds. zmian pilnych	Operator IT	Analityk aplikacji/ techniczny
Wsparcie *zarządzania zmianą*	AR	R			
Ocena propozycji zmian	AR	R			
Rejestrowanie i wstępna ocena *RFC*	AR				
Ocena i wdrażanie pilnych zmian	AR		R		R
Ocena zmiany celem jej autoryzacji	AR				R
Ocena zmian rady ds. zmian	AR	R			
Określenia harmonogramu zmian i przygotowanie autoryzacji	AR	R			
Rozmieszczenie zmian	AR	R			
Rozmieszczenie pomniejszych zmian	AR			R	
Przegląd powdrożeniowy i zamknięcie procesu	AR				

*A: (ang. Accountable) Odpowiedzialność zarządcza - zgodnie z modelem **RACI**, osoba ostatecznie odpowiedzialna za prawidłowość i dokładne wypełnianie procesu zarządzania zmianą w **ITIL®**.*

*R: (ang. Responsible) Odpowiedzialność - zgodnie z modelem **RACI**, osoba odpowiedzialna za realizację zadań w procesie zarządzania zmianą w **ITIL®**.*

(źródło: governica.com)

Sieci światłowodowe
Część 1 - kanalizacja kablowa

MICHAŁ ANDRZEJEWSKI

Chciałbym Państwu zaproponować cykl artykułów poświęconych problematyce budowy sieci teletechnicznych. Dokładnie chodzi o sieci telekomunikacyjne budowane w oparciu o światłowody. Z góry uprzedzam, że przedstawię tylko zakres działań potrzebnych do zbudowania sieci bez urządzeń aktywnych, a dokładniej bez elektroniki, włącznie z wtyczkami. Czyli proces projektowania przebiegu tras kablowych oraz ich wykonanie. Żeby łatwiej nam się w przyszłości rozmawiało, proponuję usystematyzowanie podstaw.

Rodzaje sieci kablowych
Dla potrzeb naszych dywagacji możemy rozróżnić trzy rodzaje sieci telekomunikacyjnych:
- sieć szkieletową, o bardzo dużej przepustowości, łączącą ze sobą sieci lokalne,
- sieć lokalną (dostępową), o mniejszej przepustowości, łączącą wielu odbiorców na określonym terenie (miasto, region),
- sieć wewnętrzną, o jeszcze mniejszej przepustowości, dostarczającą sygnał do pojedynczych odbiorców na określonym terenie (osiedle, firma, budynek).

Budowa sieci kablowych
Z punktu widzenia budowniczych sieci kablowej, proces budowy można podzielić na następujące etapy :
- Projektowanie i uzyskanie pozwoleń.
- Budowa kanalizacji kablowej.
- Wprowadzanie kabli do kanalizacji.
- Podłączanie urządzeń aktywnych.

Jak już wspomniałem, dla nas istotne są etapy 1, 2 i 3.

Projektowanie kanalizacji kablowej
Dla budowniczych sieci najważniejsze jest, aby trasa była zaprojektowana z jak najmniejszą ilością łuków i spadków, a jeżeli już muszą one wystąpić, to dobrze, aby były jak najłagodniejsze. Należy pamiętać o tym, że każdy łuk znacząco ogranicza zasięg wdmuchiwania kabla. Drugim, bardzo ważnym czynnikiem, jest dobranie odpowiedniej średnicy kabla do średnicy wewnętrznej rury osłonowej. W ostatnich czasach niestety bardzo często projektowane są sieci bez uwzględnienia podstawowych reguł w tym zakresie. W następnych odsłonach naszej dyskusji podane zostaną zasady i tabele doboru tych wymiarów. Kwestia uzyskiwania zgód i pozwoleń to nie moja działka - tu potrzebna jest rozmowa z prawnikami.

Budowa kanalizacji kablowej
Aktualnie rozróżniamy trzy podstawowe rodzaje kanalizacji kablowej:
- Kanalizacja pierwotna.
- Kanalizacja wtórna.
- Mikrokanalizacja.

Wbrew powszechnemu przekonaniu, że ułożenie kanalizacji kablowej jest czynnością bardzo łatwą i niewymagającą szczególnych umiejętności i nakładów, stwierdzono wielokrotnie i ponad wszelką wątpliwość, że jest to obok projektowania przebiegu trasy jeden z dwóch najważniejszych czynników pozwalających na bezproblemowe budowanie sieci. Niestety, nie ma powszechnie obowiązującej normy budowy kanalizacji, ale jest wiele wytycznych firmowych i lokalnych, z których warto korzystać.

❶ **Kanalizacja pierwotna**, kiedyś budowana powszechnie z prefabrykatów betonowych o średnicy otworu około 110 mm, występuje do dzisiaj głównie na terenach o intensywnej zabudowie (miasta, tereny przemysłowe). Aktualnie budowana jest z rur polietylenowych lub PCW o średnicy od 110 do 140 mm. W miastach rury układane są głównie w otwartych wykopach lub przy użyciu bezwykopowej techniki wierceń kierunkowych HDD i przecisków sterowanych. Kanalizacja pierwotna powinna przebiegać najbardziej prosto, jak to tylko możliwe. Bardzo ważne jest także, aby była szczelna zarówno na całej długości, jak i w miejscach połączeń ze studniami lub budynkami. Rury kanalizacji pierwotnej powinny być ułożone tak, aby falowanie rury zarówno w pionie, jak i w poziomie było jak najmniejsze. Optymalnie nie powinno przekraczać 0,2-0,3 %.

❷ **Kanalizacja wtórna** budowana jest z rur HDPE o średnicach zewnętrznych 40 i 32 mm (w krajach Europy Zachodniej popularne są także rury o średnicy zewnętrznej 50 mm). Rury kanalizacji wtórnej mogą być układane w rurach kanalizacji pierwotnej (tereny o intensywnej zabudowie) lub bezpośrednio w ziemi. Przy układaniu w ziemi obowiązują bardzo rygorystyczne zasady, podobne jak dla rur pierwotnych:
- na całej długości odcinka rury nie mogą krzyżować się lub splątywać z innymi,
- zafalowanie rur w pionie i poziomie nie powinno przekraczać 0,2-0,3 %,
- rury nie mogą być łączone, na całej długości odcinka,
- dno wykopu powinno być równe i twarde, a przy zasypywaniu pierwszą warstwę ok. 30 cm powinien stanowić piasek lub przesiana, miałka ziemia,
- nad rurami, w połowie głębokości, należy umieścić taśmę sygnalizacyjno-ostrzegawczą,
- grunt po zasypaniu wykopu powinien zostać zagęszczony.

Rury do budowy kanalizacji powinny być dostarczane na bębnach lub w kręgach. Rury z bębnów należy odwijać po zamocowaniu ich na przyczepach kablowych lub podnośnikach do podnoszenia bębnów. Ważne jest, aby odwijać rurę z bębna lub kręgu w taki sposób, aby nie ulegała ona deformacji lub skręceniu. Absolutnie niedozwolone jest zrzucanie rury z boku bębna lub odwijanie z bębna leżącego na boku. Do odwijania rur z kręgów powinno się stosować specjalne odwijaki lub kosze.

Bardzo efektywną metodą układania rur wtórnych w terenie niezabudowanym jest układanie przy użyciu pługoukładacza. Metoda ta zapewnia prawidłowe ułożenie i nie wymaga żadnych prac dodatkowych.

W kolejnych częściach artykułu opiszemy między innymi sprzęt i materiały do budowy kanalizacji, a także najczęściej popełniane błędy przy budowie kanalizacji i wdmuchiwaniu kabli. Ponadto, omówimy dostosowanie sprzętu do wdmuchiwania w zestawieniu z rodzajami kabli. ■

Schemat prawidłowego ułożenia rury HDPE w gruncie techniką wykopu otwartego

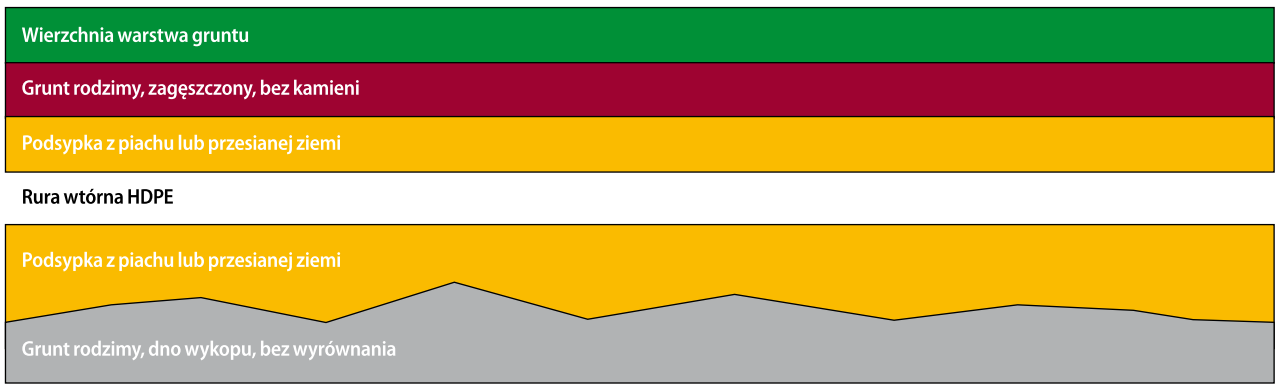

TRENING z MIKROTIK

IPsec XAuth jako VPN dla mobilnych użytkowników

PIOTR WASYK

Z każdym rokiem coraz popularniejsze staje się świadczenie pracy zdalnej i konieczność posiadania dostępu do zasobów wewnętrznych sieci firmowych z zewnątrz. Od lat wykorzystywane są do tego różnego rodzaju technologie VPN. Do najpopularniejszych należą te z grupy PPP (Point to Point Protocol), m.in. PPTP (teraz już uznawane za niebezpieczne), L2TP (zwykle łączone z IPSec), SSTP (w środowiskach, gdzie stacjami roboczymi są komputery z Microsoft Windows) lub OpenVPN. Ten ostatni w „pełnej" implementacji pozwala także na przesłanie do klienta statycznych tras routingu i adresu serwera DNS. Dzięki temu możliwe jest takie „skonfigurowanie" klienta, aby nie przekazywał całego ruchu do koncentratora, a jedynie ten związany ze zdefiniowanymi podsieciami firmowymi.

Takiej możliwości nie ma niestety w implementacji OpenVPN w Mikrotik RouterOS. Czy to oznacza, że nie ma możliwości przesłania dodatkowych informacji, gdy koncentratorem jest Mikrotik?

Z pomocą może przyjść **IPSec XAuth mode-config**. Brzmi skomplikowanie? W tym tekście opowiem jednak, jak krok po kroku przeprowadzić proces konfiguracji koncentratora oraz zaproponuję, którego klienta warto użyć dla systemów MS Windows.

Zanim zaczniemy, kilka słów przypomnienia, czym jest IPsec. Najogólniej ujmując, jest to zestaw protokołów wspierających bezpieczną komunikację w sieciach IP. W założeniach powstawał na potrzeby IPv6, lecz m.in. z racji na wolną adopcję następcy IPv4, znalazł swoje zastosowanie i w starszej wersji czwartej. Jego zadaniem jest zapewnienie dwóch rzeczy: integralności przesyłanych danych oraz poufności. Pierwsze jest wykonywane poprzez sumę kryptograficzną zabezpieczaną kryptograficznie. Drugie za pomocą szyfrowania z wykorzystaniem jednego z algorytmów blokowych. Warto zwrócić uwagę, że tworzący standard, w trakcie jego opracowywania, nie zapisali na stałe listy algorytmów. Wydaje się to mądrym posunięciem, pozwalającym w przyszłości na wymianę lub dodanie kolejnych bardziej złożonych i pewnych algorytmów.

Aby poprawnie i ze zrozumieniem skonfigurować tunel IPsec, warto poznać jeszcze trochę teorii.

Tunele mogą działać w dwóch trybach: **transport** lub **tunnel**. Tryb transportowy dodaje pomiędzy nagłówek IP a tcp/udp nagłówek IPsec. W tym wariancie szyfrowaniu podlega datagram od warstwy 4 modelu OSI. Drugi tryb opiera się o enkapsulację (opakowanie) całego pakietu IP. Dodawany jest dodatkowy nagłówek IP zawierający adresy IP zakończeń tunelu. Za nim znajduje się, analogicznie jak w wariancie transport mode, nagłówek IPsec. Dzięki temu ochronie podlega także pierwotna informacja o adresacji IP (gdy ktoś przechwyci ruch, nie jest w stanie odczytać, jakie hosty faktycznie prowadzą komunikację).

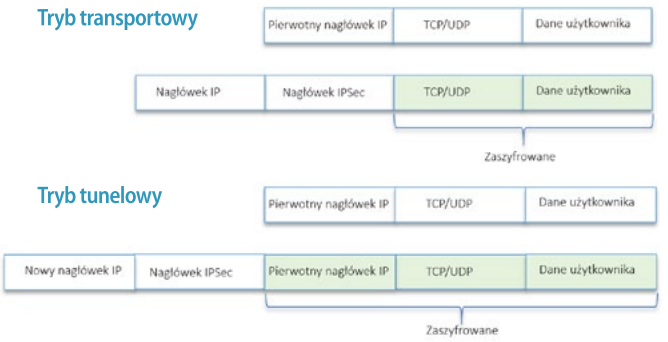

Warto prześledzić także diagram packet-flow pokazujący, jak dane obsługiwane są przez router. Jego poznanie pozwoli na zrozumienie, gdzie dochodzi do zaszyfrowania i odszyfrowania ruchu oraz na jakiej podstawie koncentrator decyduje, jaki ruch obsłużyć za pomocą IPsec, a który nie.

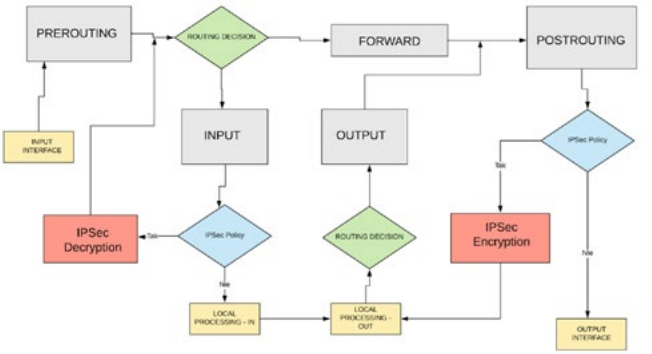

Gdy klient IPsec znajduje się za NAT, wykorzystuje się dodatkowo port udp/4500. Służy on do enkapsulacji ruchu pomiędzy końcówkami (NAT-Traversal).

Do poprawnego działania IPsec konieczne jest dodanie reguł firewall.

/ip firewall filter
 # udp/500 – wykorzystywany w IKE
add action=accept chain=input dst-port=500 protocol=udp
 # udp/4500 – Konieczny gdy stosowany jest NAT-Traversal
add action=accept chain=input dst-port=4500 protocol=udp
 # protokół warstwy 4 OSI (alternatywnie AH. AH jest rzadko wykorzystywane, pozwala na zapewnienie integralności, nie jest możliwe z NAT)
add action=accept chain=input protocol=ipsec-esp

Komunikacja w tunelu IPsec wymaga poprawnego zestawienia dwóch faz. Zapewniają one uwierzytelnienie i następnie uzgodnienie metod zabezpieczenia transmisji. W tym tekście nie będą omawiane szczegóły dotyczące fazy 1 i 2. Należy jednak pamiętać, że ustawienia muszą pozwalać na wynegocjowanie wspólnych akceptowalnych algorytmów i parametrów połączenia.

Po takim wstępie przejdźmy do konfiguracji. Zakładam, że router jest już wstępnie skonfigurowany do pracy poprzez m.in. ustawione interfejsy WAN, LAN i NAT.

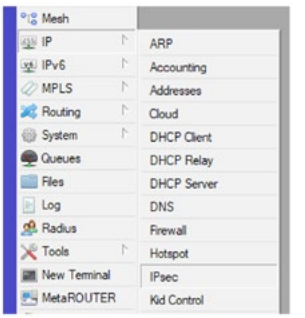

Większość konfiguracji będzie przeprowadzana w oknie IP->IPSEC

Do konfiguracji posłużą nam okienka:

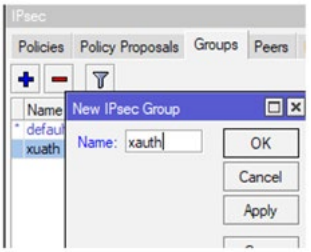

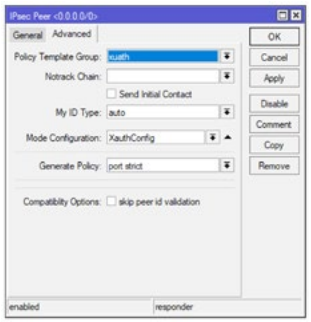

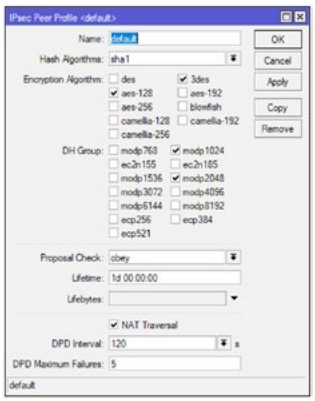

- Tworzymy grupę (zostanie wykorzystana później).

- W konfiguracji przeznaczonej dla klientów mobilnych nie znamy adresu, z którego będzie następowało połączenie.
- Jako tryb wybieramy „pre shared key xauth".
- Konfigurujemy teraz koncentrator (w nomenklaturze IPsec – responder). W związku z tym zaznaczamy „passive".
- Podajemy współdzielony klucz IPsec.

- Wybieramy template dla automatycznie generowanych policy.
- Określamy, że policy ma generować się automatycznie („port strict").
- Wskazujemy konfigurację, którą będziemy przesyłać do klientów.
- Odznaczamy „send initial contact" – ponieważ jesteśmy responderem.

- Określamy parametry zabezpieczenia fazy pierwszej.
- Zaznaczamy NAT Traversal.

Uwaga: powinniśmy możliwie mocno zabezpieczyć fazę 1. Faza ta zabezpiecza fazę 2.

Teraz należy utworzyć szablony dla IPsec policy.

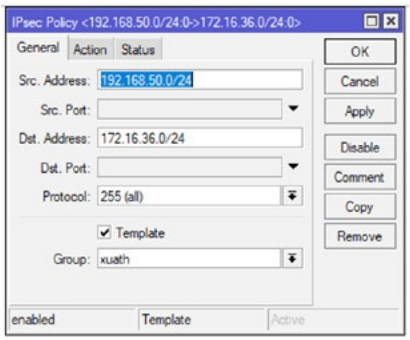

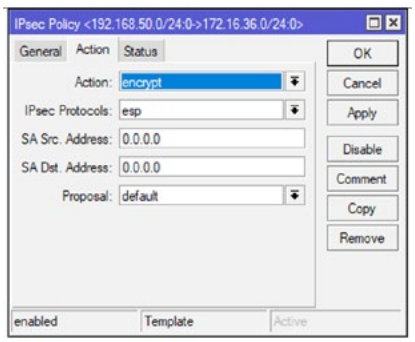

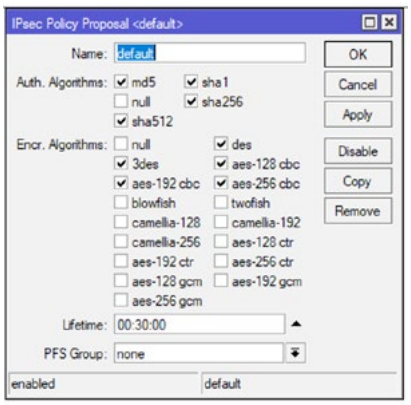

- Adresacja źródłowa to adresacja sieci LAN.
- Adresacja docelowa to adresacja, w której będą klienci VPN.
- Zaznaczamy „template".
- Wskazujemy grupę, dla której ta policy będzie stosowana.

- Zaznaczamy „encrypt".
- Wybieramy „esp".

- Określamy parametry dla fazy 2.

Kolejnym krokiem jest utworzenie IP->Pool.
Z niej będą przydzielane adresy dla użytkowników.

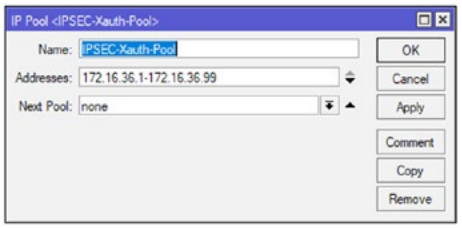

Teraz pozostało jeszcze przygotowanie konfiguracji, jakie będą przesyłane do klientów i samej bazy użytkowników.

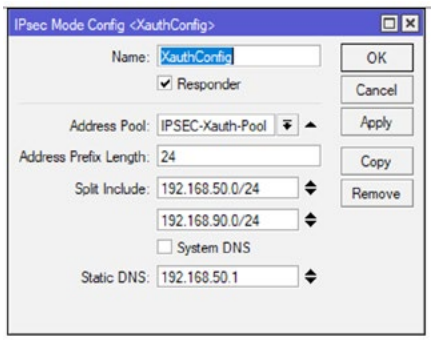

- Wybieramy tryb „responder".
- Wybieramy pulę, z jakiej będą przydzielane adresy IP.
- Address Prefix Length – maska przydzielona klientowi dla połączenia VPN.
- Spit Include - służy do określenia tras, jakie będą przesyłane do klienta.
- Określamy adres serwera DNS, jaki ma otrzymać klient (system DNS prześle adresy, które ma sam koncentrator -zakładka IP->DNS).

Aplikacje klienckie i wsparcie dla różnych systemów operacyjnych:
IPsec XAuth mode-config jest dość dobrze wspierany dla większości systemów, w tym także dla systemów dla urządzeń mobilnych.

Dla klientów z Microsoft Windows osobiście polecam aplikację Shrew Client. Jest to dość wiekowa, ale działająca stabilnie i posiadająca wiele możliwości konfiguracji, w tym zapisania i zaimportowania ustawień tuneli. Dobrze się sprawdza w codziennym użyciu i nie sprawia problemów. Można ją pobrać na stronie: https://www.shrew.net/download.

Konfiguracja klienta jest prosta i intuicyjna. Poszczególne kroki znajdują się na poniższych zrzutach ekranu. W większości przypadków nie wymaga podania danych we wszystkich prezentowanych zakładkach, a opcja auto działa poprawnie.

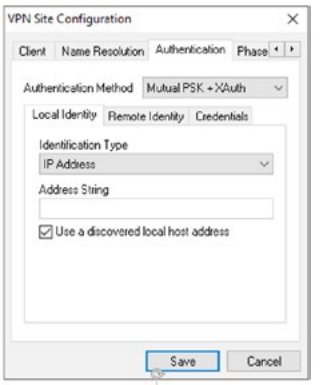

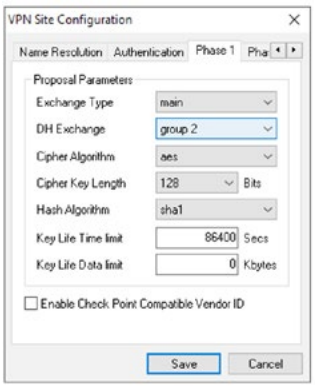

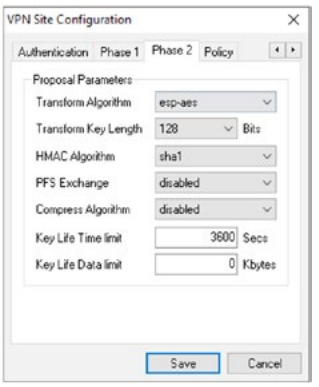

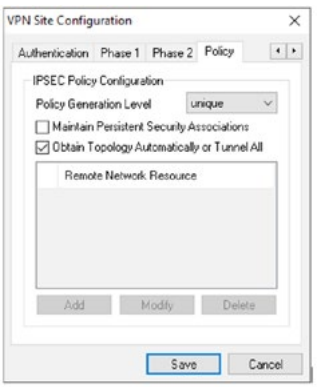

Poprawne połączenie skutkuje pojawieniem się okna:

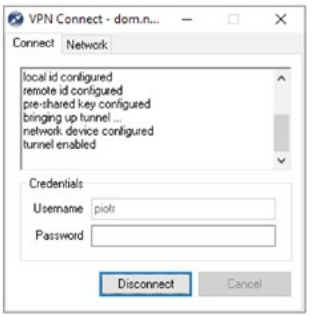

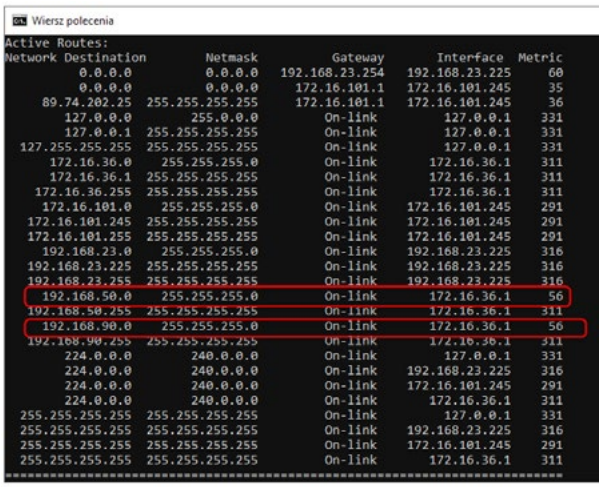

Dodatkowo, za pomocą poleceń ipconfig /all oraz route print, można zweryfikować, czy konfiguracja XAuth mode-config została także przesłana.

Podsumowując, zachęcam do sprawdzenia i wzięcia pod uwagę IPsec XAuth jako jednej z możliwości dostępu dla użytkowników mobilnych.

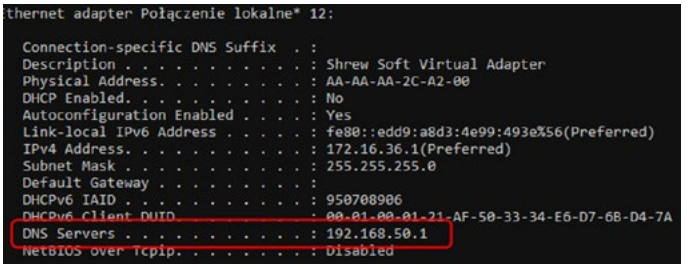

Piotr Wasyk

Absolwent Politechniki Warszawskiej i studiów podyplomowych z zakresu zarządzania projektami IT. Z branżą IT związany od 15 lat. Specjalista z zakresu routingu, bezpieczeństwa informatycznego, technologii bezprzewodowych i monitorowania usług. Pasjonat i entuzjasta rozwiązań Mikrotik. Współwłaściciel Mikrotik Warsaw Training Center. Na co dzień zajmuje się szkoleniami i wsparciem firm przy zaawansowanych projektach sieciowych. W czasie wolnym lubi żeglarstwo, narty i podróże.

mwtc MikroTik Warsaw Training Center

NEDAPS - Automatyczne dostarczanie usług i konfiguracji

Mediacja, paszportyzacja i provisioning usług

TOMASZ PALICZKA | ARTYKUŁ SPONSOROWANY

Firma WASKO SA od początku swojej działalności zajmuje się dostarczaniem rozwiązań informatycznych dla firm świadczących usługi telekomunikacyjne. Ponad trzydziestoletnie doświadczenie w kontaktach z operatorami zaowocowało szeregiem systemów informatycznych wspierających pracę przedsiębiorców telekomunikacyjnych, zarówno w obszarze biznesowym, jak i operacyjnym. Jednym z naszych najnowszych rozwiązań dedykowanych operatorom jest system NEDAPS.

Czym jest NEDAPS?

NEDAPS to innowacyjna i otwarta platforma służąca do wspomagania zarządzania rozproszoną infrastrukturą sieciowo-usługową operatora telekomunikacyjnego lub firmy posiadającej rozbudowaną sieć urządzeń i systemów IT. System pozwala na graficzne modelowanie dowolnych procesów oraz usług realizowanych przez systemy i urządzenia sieciowe oraz udostępnianie ich użytkownikom i systemom w jednolity i prosty sposób. Zastosowanie NEDAPS istotnie wpływa na uproszczenie wykonywania operacji "na sieci" poprzez ich automatyzację oraz graficzny interfejs eliminujący potrzebę znajomości składni języków skryptowych, dzięki czemu znacznie obniża się koszt i czas wdrażania nowych usług (konfiguracji) w sieci Klienta.

Przykładowe obszary zastosowań

- Aktywowanie / modyfikowanie usług w środowisku składającym się z różnorodnych systemów i technologii (GPON, DWDM, MPLS, PABX, Wi-Fi, DHCP, DNS itd.).
- Inwentaryzacja w czasie rzeczywistym uruchomionych usług i stanu urządzeń oraz systemów, a także ich wizualizacja na mapach lub dowolnych podkładach graficznych.
- Wyłączanie portów i kart urządzeń, na których nie działają usługi, co m.in. znacząco obniża zużycie energii elektrycznej.
- Kompleksowa obsługa udostępniania Klientom środowisk wirtualnych (serwery na godziny, przestrzenie dyskowe na żądanie itp.).

Jak działa NEDAPS?

NEDAPS jest rozwiązaniem, które umożliwia automatyzację wykonywania zadań w ramach dowolnych procesów bez konieczności posiadania wiedzy programistycznej. Praca z systemem polega na stworzeniu w przyjaznym środowisku graficznym algorytmów operacji, które mają zostać zautomatyzowane oraz ich udostępnieniu użytkownikom manualnym w postaci dedykowanego formularza uruchomieniowego www, a systemom informatycznym poprzez REST API.

Definicja operacji rozpoczyna się od określenia parametrów wejściowych oraz wyniku działania algorytmu. Parametrami wejściowymi mogą być dane wprowadzane ręcznie lub pozyskiwane z innych systemów, baz danych, plików. Wynikiem działania algorytmu mogą być dane o dowolnej zawartości i formacie, np. status wykreowanej usługi, tabela z wykazem modułów sprzętowych urządzenia sieciowego, wygenerowany plik tekstowy czy zapis w bazie danych. Tworzenie algorytmu odbywa się w środowisku graficznym poprzez wybór udostępnionych przez system NEDAPS bloków funkcjonalnych oraz odpowiednie ich łączenie metodą „drag and drop". Bloki funkcjonalne udostępnione przez NEDAPS obejmują: protokoły komunikacyjne, operacje logiczne i arytmetyczne, operacje na danych tekstowych, zapytania SQL i wiele innych. Przy ich pomocy można tworzyć dowolnie rozbudowane algorytmy, które będą realizowały oczekiwane przez Klienta funkcjonalności. Po zdefiniowaniu operacji, które mają zostać zautomatyzowane, w systemie są tworzone katalogi operacji udostępnionych każdemu z użytkowników NEDAPS. Dla każdej grupy użytkowników może zostać stworzony oddzielny katalog dostępnych usług oraz konfiguracji, dostosowany do charakteru ich pracy i wiedzy technicznej. Dzięki temu możliwa jest praca w systemie NEDAPS, zarówno osób nie posiadających specjalistycznej wiedzy, jak i ekspertów technicznych. Dla tak zdefiniowanych katalogów usług system NEDAPS automatycznie generuje interfejs www dla użytkowników oraz interfejs REST API dla systemów informatycznych. Za pomocą REST API systemy informatyczne mogą wykonywać w sposób automatyczny dokładnie takie same operacje, jakie mogą wykonywać manualnie użytkownicy systemu. NEDAPS udostępnia szereg mechanizmów, które ułatwiają pracę użytkownikom manualnym. Te mechanizmy to walidacje, podpowiedzi i wyliczenia. Dzięki nim wprowadzanie parametrów wejściowych operacji jest wykonywane dużo szybciej przy zapewnieniu mniejszej liczby błędów.

Cechy systemu

- NEDAPS obsługuje wszystkie wiodące interfejsy komunikacyjne, takie jak SMMP v1/2/3, SSH, Telnet, Netconf, TL1, TR069. System wspiera komunikację poprzez CLI producentów sprzętu oraz pozwala na łatwe dodawanie dowolnych nowych metod komunikacji.
- Bezagentowość – NEDAPS działa bez konieczności instalowania na urządzeniach jakichkolwiek komponentów sprzętowych lub programowych.
- Operacje masowe – system udostępnia możliwość wsadowej realizacji operacji masowych dla każdej zdefiniowanej operacji w zdefiniowanym czasie.
- Katalog operacji – każdemu użytkownikowi można stworzyć dedykowany katalog procesów (usług, operacji, konfiguracji).
- Ciągłość działania – system pozwala na modyfikację działania procesów oraz wprowadzanie nowych bez konieczności zatrzymywania czy wykonywania restartów.
- Integracja – dzięki REST API możliwa jest integracja z istniejącymi u Klienta systemami, np. monitoringu, paszportyzacji, CRM.
- Rozbudowa – NEDAPS umożliwia samodzielne rozbudowywanie o nowe procesy i obsługę nowych urządzeń oraz systemów pojawiających się w infrastrukturze.
- Piaskownica – testowanie procesów może odbywać się w wyizolowanym środowisku, tzw. piaskownicy (sandbox). Dzięki temu użytkownik może zweryfikować poprawność automatyzowanych procesów przed ich uruchomieniem w środowisku produkcyjnym.

Lepsze usługi -> krótszy time-to-market -> większa satysfakcja Klientów

NEDAPS to elastyczne narzędzie, które pozwala na łatwą automatyzację procesów bez konieczności posiadania wiedzy programistycznej. Klient może rozpocząć wdrożenie systemu od dowolnie wybranego fragmentu swojego biznesu (np. GPON), a następnie rozbudowywać o kolejne elementy, budując kompleksowe rozwiązanie.

Zastosowanie NEDAPS przyczynia się do znaczącego skrócenia czasu wdrożenia automatyzacji u Klienta, rzędu parudziesięciu procent w stosunku do manualnej obsługi procesu. Dodatkowo, poprzez zalgorytmizowanie postępowania i efektywne mechanizmy testowania (sandboxing), znacząco poprawia jakoś wdrażanych usług. Skutkuje to redukcją kosztów operacyjnych i zwiększeniem satysfakcji Klientów. ■

Strona produktu:
www.wasko.pl/nedaps
www.nedaps.pl

Sprzęt dla MiŚOT-a – bezpieczeństwo i funkcjonalność urządzeń Lanberg i PLANET

ARTYKUŁ SPONSOROWANY

W tym wydaniu ICT Professional mamy przyjemność zaprezentować Państwu sprzęt, bez którego żaden MiŚOT nie może się obejść. Jeśli mały lub średni operator aspiruje do konkurowania na lokalnych rynkach z dużymi telekomami, musi zadbać o zapewnienie klientom bezinwazyjnego, bezpiecznego i funkcjonalnego sprzętu. Z drugiej strony, powinien posiadać pełną kontrolę nad swoimi urządzeniami, nawet jeśli nie ma do nich fizycznego dostępu. Z pomocą operatorowi przychodzą zatem dwie marki: Lanberg i PLANET.

Jednym z polecanych rozwiązań są trzy routery z serii Lanberg: AC1200 (RO-120GE), AC1750 (RO-175GE) oraz N300 (RO-030FE) to urządzenia, które ze względu na zastosowane technologie i możliwości konfiguracyjne skierowane są przede wszystkim do Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych. Jest to idealna propozycja ze względu na odpowiedniej klasy zestaw rozwiązań z zakresu sieci funkcjonalności, zarządzania oraz przydzielania rozszerzonego, a zarazem elastycznego dostępu ich przyszłym użytkownikom (klientom końcowym).

Dzięki wykorzystaniu popularnej technologii, rozwiązań zwiększających zasięg i stabilność sieci, a także funkcji ułatwiających konfigurację i zarządzanie, prezentowane routery gwarantują niezwykle szybki, stabilny internet oraz rozbudowane funkcje zarządzające dostępem w wielu różnych aspektach. Oprogramowanie w wersji drugiej (_02R_) jest dostępne do pobrania od początku lutego na www.lanberg.com.pl.

Dwupoziomowy panel logowania

Wprowadzone routery w drugiej wersji oprogramowania posiadają podwójny panel dostępowy. Panel administratora zawiera wszystkie opcje, które z założenia wykorzystują tylko wprawni użytkownicy lub właśnie operatorzy, a także panel użytkownika przeznaczony dla klientów, którzy powinni mieć dostęp tylko do pewnej części funkcjonalności, o których może elastycznie zdecydować administrator.

Oprogramowanie przewiduje, że to operator internetowy w pełni decyduje, co mają widzieć jego klienci. Logując się na router z panelu administratora, łatwo ustawić, które strony, podstrony i okna modalne mają być z opcją modyfikacji, a które do odczytu albo w ogóle ukryte.

Protokół TR-069

Routery wspierają protokół TR-069, za pomocą którego operator internetowy może zdalnie aktualizować oprogramowanie u klientów, przypisywać konkretne ustawienia pod konkretnego klienta, w tym między innymi zmieniać przyznane uprawnienia dla poszczególnych stron, podstron, okienek modalnych w ramach dwupoziomowego panelu. Dodatkowo, odpowiednio skonfigurowany TR-069 z drugą wersją oprogramowania pozwala na zachowanie ustawień i automatyczne ich pobranie z serwera (ACS) operatora w przypadku, gdy klient umyślnie bądź przypadkowo przywróci router do ustawień fabrycznych. Dzięki specjalnie zaprojektowanej funkcji, przycisk reset nie zmienia ustawień dotyczących TR-069. Po resecie router łączy się ponownie do ISP i pobiera wszystkie nadane ustawienia (w tym mogą to być również ograniczenia dostępu).

Technologia MIMO

Zastosowanie kilku anten odbiorczo-nadawczych pozwala na zwiększenie przepustowości sieci, zwiększa jej odporność na zaniki transmisji oraz rozszerza obejmowany jej zasięgiem obszar. Rezultatem jest sieć o zwiększonej stabilności.

Beamforming

Zastosowana technologia beamformingu pozwala na ukierunkowaną transmisję Wi-Fi, które tworzy wiązki danych nakierowane na urządzenia je odbierające. Pozwala to na większą stabilność sieci i zmniejszenie ilości retransmisji spowalniających wydajność Wi-Fi.

WPS 2.0

Przycisk WPS zapewnia użytkownikowi możliwość szybkiego połączenia urządzenia z routerem, z zachowaniem wysokich standardów bezpieczeństwa sieci. Pozwala to zaoszczędzić czas dotychczas tracony na konfigurowaniu każdego urządzenia i wpisywaniu skomplikowanych haseł, aby połączyć je z routerem. Teraz wystarczą dwa kliknięcia, krótki pin i gotowe!

RO-030FE

RO-175GE

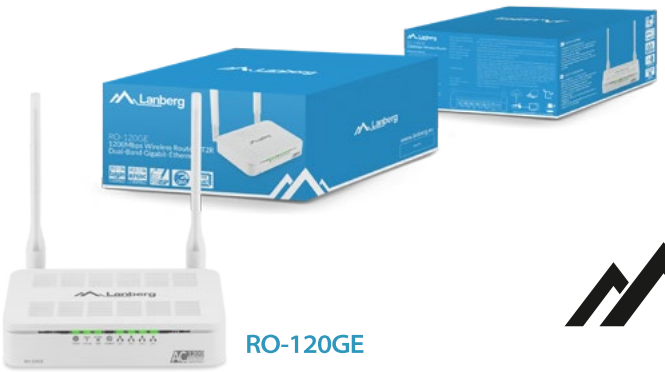

RO-120GE

Harmonogram sieci i tryb rodzicielski
Łatwy w obsłudze i konfiguracji harmonogram sieci bezprzewodowej pozwala na dokładne ustalanie czasu działania Wi-Fi i tworzenie szczegółowych reguł jego aktywności, tym samym zwiększając poziom ochrony. Funkcja przydatna jest w miejscach, gdzie nie ma potrzeby ciągłego działania sieci. Dodatkowo router wyposażono w Tryb Rodzicielski, który pozwala na szczegółowe zarządzanie czasem dostępu dziecka do internetu.

Tryb Gościa
Konfiguracja zawiera także wiele innych opcji pozwalających na dostosowanie filtrowania dostępu według preferencji użytkownika. Ponadto, routery umożliwiają izolację klientów w sieci Wi-Fi. Funkcja ta szczególnie przydaje się przy tworzeniu sieci z „funkcją gościa". Każdy użytkownik może stworzyć aż cztery różne, dodatkowe sieci bezprzewodowe, które są niezależne od siebie oraz których dostęp tych sieci do interfejsu może być modyfikowany (LAN&WAN / WAN). Każda z nich może posiadać niezależny od innych VLAN, co umożliwia podłączenie do zupełnie innej sieci. Kiedy dodamy do tego standardową opcję tworzenia sieci przewodowych VLAN na każdym z portów LAN – podwajamy swoje możliwości w tym zakresie.

PLANET

Firma PLANET, założona w roku 1993 r., to tajwański producent aktywnych urządzeń sieciowych posiadający w swoim portfolio bardzo bogatą ofertę przełączników. Dzięki energii i entuzjazmowi połączonym z doświadczeniem informatycznym na najwyższym poziomie, PLANET oferuje rozwiązania sieciowe dla małych i średnich przedsiębiorstw. Jest także jednym z wiodących w świecie przedsiębiorstw działających w branży technologii sieciowych IP. Niezawodne, funkcjonalne i oparte na obowiązujących standardach produkty sieciowe są projektowane tak, aby zaspokoić wszystkie potrzeby klientów, zachowując jednocześnie jak najniższą cenę. Obecnie dostarczane są rozwiązania dla różnych sfer życia: edukacji, finansów, opieki zdrowotnej i administracji rządowej.

Proponowane zasoby to m.in. modele Fast czy Gigabit Ethernet, bogata oferta przełączników PoE, szeroki wybór przełączników światłowodowych, w tym seria przełączników corowych 3 warstwy.

Marka posiada największą na rynku gamę przełączników przemysłowych. Kilkadziesiąt modeli również w różnych wersjach, w tym modele przewidziane do pracy w ekstremalnych warunkach od -40 do +75 stopni Celsjusza, z obudowami w standardzie IP67.

W ofercie dostępne są również przełączniki przewidziane do budowy Metropolitan Area Network, wykorzystywane w połączeniach światłowodowych między miastami, idealne dla średnich operatorów internetowych.

Planet to również rozwiązania bezprzewodowe. Zawiera bogatą ofertę przełączników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, wykonanych w technologii N300, jak i AC wraz z szeroką gamą opcjonalnych anten, kontrolery bezprzewodowe, a także darmowe autorskie oprogramowanie pozwalające na zarządzanie do 1024 punktów dostępowych.

Na stronie https://www.planet.com.tw/en/product-selector dostępne jest intuicyjne narzędzie pozwalające w łatwy sposób dobrać odpowiedni produkt wedle zapotrzebowania. ■

W celu zapoznania się z pełną ofertą i uzyskania szczegółowych informacji, zapraszamy do kontaktu.

Mail kontaktowy Lanberg: support@lanberg.pl
Mail kontaktowy PLANET: jacek.slomian@impakt.com.pl

Spawarki Fujikura - 40 lat innowacji na rynku telekomunikacji

LESZEK WALDEMAR SZYLAR | ARTYKUŁ SPONSOROWANY

Spawarki japońskiego giganta rynku telekomunikacji od czterech dekad wyznaczają trendy w budowie spawarek światłowodowych. Parametry techniczno-eksploatacyjne sprzętu, wyśrubowane przez Fujikurę, osiągnęły poziom niedostępny dla budżetowych konstrukcji z Dalekiego Wschodu. Rosnący koszt pracy instalatora odkrył kolejne pole walki, na którym japoński producent doskonale się czuje. Wysoka wydajność pracy, krótki czas wykonania spoiny oraz ergonomia pracy to wyzwania rzucone przez Fujikurę producentom spawarek do budowy i utrzymania linii światłowodowych. Wysoka jakość spawarek Fujikura jest nie tylko efektem zastosowania unikalnej technologii, ale również dbałości o precyzję wykonania obcinarek światłowodowych.

Ostanie 10 lat na rynku spawarek światłowodowych, poza wyścigiem szybkości spawania i zmniejszaniem gabarytów urządzeń, przyniosło kilka istotnych nowości technologicznych. Zespół badań i rozwoju Fujikura, wprowadzając pionierskie rozwiązania, skupił się na najistotniejszych dla użytkowników sprzętu zagadnieniach, dzięki czemu umocnił pozycję światowego lidera w produkcji spawarek światłowodowych. Aktualna oferta spawarek Fujikura to również wynik współpracy producenta z lokalnymi serwisami, spośród których wyróżnia się Akredytowane Centrum Fujikura w Polsce. Opinie i oczekiwania użytkowników spawarek przekazywane są na bieżąco do producenta, co znalazło odbicie w walorach funkcjonalnych spawarek i obcinarek światłowodowych.

Flagowy model japońskiego lidera, spawarka Fujikura 70S, kilka lat wstecz przetarła szlak nowym rozwiązaniom technicznym. Możliwość automatycznego zamykania i otwierania pokrywy komory spawania, zacisków spawanych włókien oraz piecyka do wygrzewania osłonek spawu, pozwoliła zredukować z 9 do zaledwie 4 kroków procedurę spawania. Innowacyjne rozwiązanie Fujikury szybko znalazło szerokie grono zwolenników. Atrakcyjność tego rozwiązania potwierdzają kolejne wybory instalatorów. Profesjonaliści, którzy spróbowali zupełnie nowej jakości, spośród szerokiej palety spawarek Fujikury najczęściej wybierają maszynę, która doskonale sprawdziła się w najbardziej wymagających środowiskach pracy.

Precyzyjny mechanizm centrowania do rdzenia daje znakomite rezultaty podczas spawania włókien różnych typów oraz również tych włókien, których przekrój rdzenia odbiega znacząco od kolistego kształtu. Połączenie precyzji centrowania z autokalibracją łuku w czasie rzeczywistym daje gwarancję uzyskania spoin o bardzo niskiej tłumienności.

Aby w pełni wykorzystać walory spawarki, należy zadbać o odpowiednie obcięcie włókna światłowodowego. Legendarna precyzja cięcia obcinarek Fujikura wykorzystywana jest powszechnie w tandemie ze spawarkami innych producentów. Elita instalatorów, do których należą doświadczeni monterzy linii światłowodowych, ma świadomość tego, jak ważna jest kultura pracy i dbałość o narzędzia. Dotyczy to nie tylko spawarki, ale w szczególności v-rowków i komory spawania, jak również obcinarki światłowodowej.

Japońscy konstruktorzy w najnowszym modelu spawarki Fujikura 70S+, oprócz kilku drobnych zmian, wprowadzili po raz pierwszy na świecie technologię Bluetooth. Podstawą do wprowadzenia nowej technologii były badania prowadzone przez dział R&D Fujikura w zakresie sposobu korzystania z obcinarek przez instalatorów. Obsługa obcinarki, poza dbałością o czystość V-rowka i ostrza noża, wymaga zmiany jego pozycji w odpowiednim czasie. W klasycznych rozwiązaniach informacja na temat wykorzystania ostrza pochodzi z pamięci spawarki. Jednak dotyczyła jedynie ogólnej ilości obcięć wykonanych na łamarce. Dodatkowo, często jeden zestaw narzędzi (spawarka + obcinarka) eksploatowany był przez kilku instalatorów, co sprawiało, że informacja na temat faktycznego zużycia sprzętu była rozproszona.

Nowy model obcinarki światłowodowej, Fujikura CT50, wykorzystując łączność bezprzewodową, przesyła do spawarki informacje dotyczące zużycia ostrza noża. Dzięki temu spawarka automatycznie przestawia ostrze w nową, bardziej efektywną pozycję. Nowe ostrza obcinarek Fujikura pozwalają na wykonanie minimum 60.000 najwyższej jakości cięć. Tak doskonały rezultat jest osiągany nie tylko dlatego, że ostrza wykonane są ze stali o bardzo wysokiej twardości i odporności na ścieranie, ale również z powodu zastosowania nowatorskiej technologii optymalizacji zużycia ostrza.

Interfejs użytkownika spawarki daje możliwość pełnego wglądu w sposób wykorzystania ostrza obcinarki. Po ustawieniu progów cięcia włókna, spawarka automatycznie przestawia ostrze obcinarki w mniej wyeksploatowane położenia, aby uzyskać kąt cięcia włókna jak najbardziej zbliżony do wartości 0°. Sterowanie ostrzem obcinarki jest również możliwe za pomocą smartfona. Bezpłatna aplikacja Splice+ jest dostępna dla urządzeń pracujących zarówno w systemie Android, jak również IoS.

To kolejny kamień milowy na drodze do zwiększenia stopnia automatyzacji procesu spawania włókien światłowodowych.

Rozwój technologii FTTX utrwalił podział spawarek na wysokowydajne maszyny do budowy magistralnych linii optotelekomunikacyjnych oraz lżejszy sprzęt stosowany na dystansie ostatniej mili. Z uwagi na charakter pracy instalatorów wykonujących instalacje FTTH, zaprojektowana została nowa spawarka Fujikura 41S. Nowe konstrukcje spawarek łączą w sobie precyzję i inteligencję, a wszystko to zawarte jest w kompaktowej i solidnej obudowie.

Łącząc się bezprzewodowo z obcinarką światłowodową CT50 za pomocą technologii Bluetooth 4.1LE, spawarka 41S oferuje szereg pionierskich funkcji, które poprawią ogólny czas wykonania instalacji oraz koszty i wydajność pracy instalatorów. Fujikura 41S oferuje instalatorowi wygodę pracy w postaci 5-calowego kolorowego panelu dotykowego, ulepszonego podświetlenia obszaru spawania i mocowania włókien światłowodowych. Oświetlenie diodami LED v-rowków i uchwytów włókien wydatnie wpływa na skrócenie czasu wykonania spawu. Ponadto, znacznie łatwiej jest zadbać o czystość v-rowków, a tym samym szybkość pozycjonowania włókien i jakość wykonania spawu.

Nowa linia spawarek do spawania sieci FTTX, do oceny strat w rdzeniu światłowodu wykorzystuje technologię Warm Image Splicing Technology. Dzięki zastosowaniu takiego rozwiązania uzyskujemy bardzo precyzyjną estymację tłumienności spawu.

Problem radzenia sobie ze słabym cięciem włókien z powodu zużytych, nieprawidłowo ustawionych lub uszkodzonych ostrzy tnących został rozwiązany identycznie, jak w przypadku flagowych modeli spawarek Fujikura. Gdy spawarka 41S wykryje wysoki kąt cięcia lub zły kształt końcówki włókna, wysyła komendę zmiany położenia ostrza do obcinarki. Obcinarka CT50 następnie automatycznie przestawia ostrze noża do następnego położenia, optymalizując w ten sposób wydajność obcinarki.

Do komunikacji spawarki z obcinarką wykorzystywana jest technologia Bluetooth 4.1LE. Charakteryzuje się ona niską mocą sygnału na poziomie, który nie zakłóca innego sprzętu elektronicznego znajdującego się w pobliżu spawarki. Sparowana ze spawarką obcinarka, ze względu na niskie zużycie energii przez Bluetooth, może być włączona na stałe. Taki zestaw jest zawsze gotowy do pracy nawet przez kilka miesięcy.

Spawarka bezprzewodowo zmienia położenie noża obcinarki, monitoruje stopień jego zużycia oraz informuje operatora o stanie naładowania baterii. Model 41S jest standardowo wyposażony w menu z ekranem dotykowym. Możliwa jest również obsługa w tradycyjny sposób za pomocą przycisków umieszczonych na frontowym panelu obudowy. Spawarka posiada wszystkie unikalne cechy oraz wiodące w swojej klasie cechy funkcjonalne, charakterystyczne dla flagowej linii spawarek Fujikura, w tym szybkość wykonania spawu i czasy wygrzewania osłonek. Ze względu na rozbudowane menu, spawarka umożliwia konfigurację zgodną ze specyficznymi wymaganiami użytkownika.

Podsumowując, w nowej generacji narzędzi do termicznego łączenia światłowodów, firma Fujikura zwiększyła komfort pracy poprzez dalszą automatyzację procesu spawania. Tym samym operator spawarki może skupić się na właściwym rozszyciu kabla i przygotowaniu włókna światłowodowego, a obsługa spawarki ogranicza się wtedy do obserwacji komunikatów wyświetlanych na monitorze. Wysoka precyzja, powtarzalność wyników i rzetelna estymacja tłumienności spawu to cechy, które z każdą nową generacją spawarek utrwalają niepodważalną opinię o japońskiej jakości światowego lidera spawarek - Fujikura. ■

Chcesz wiedzieć więcej, napisz do nas:
sales@teleoptics.com.pl

Teleoptics

Spawarka bezprzewodowo zmienia położenie noża obcinarki, monitoruje stopień jego zużycia oraz informuje operatora o stanie naładowania baterii.

Batalia o 5G a wątpliwości dot. smogu elektromagnetycznego

DANIEL PIECUCH - DZIAŁALNOŚĆ TELEKOMUNIKACYJNĄ PROWADZI OD 18 LAT, INŻYNIER INFORMATYK, MAGISTER ELEKTROTECHNIK

Do spotkania Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego z szefami czterech infrastrukturalnych operatorów komórkowych doszło w listopadzie 2018 roku. W zamkniętym spotkaniu wzięli udział Zygmunt Solorz z Grupy Cyfrowy Polsat oraz prezesi zarządów Playa, Orange Polska i T-Mobile Polska, czyli Jean-Marc Harion, Jean-Francois Fallacher i Andreas Maierhofer. Rozmowy dotyczyły budowy sieci komórkowej nowej generacji oraz tego, co sądzą o jednej wspólnej sieci operatorzy. Zastanawia oczywiście fakt, że w spotkaniu uczestniczyli tylko operatorzy korporacyjni. Jeszcze bardziej intrygujące jest to, że premier wyraził zrozumienie dla propozycji podwyższenia norm promieniowania elektromagnetycznego (tzw. PEM), które emitowane jest przez nadajniki.

Sieć 5G będzie gęstsza niż obecne, co skutkować będzie potrzebą wybudowania większej ilości masztów. To z kolei wiąże się ze wzrostem promieniowania PEM. W efekcie niezbędne staje się zwiększenie polskich norm PEM, co może być największym wyzwaniem.

Obecne normy w Polsce są blisko 10 razy ostrzejsze niż w pozostałych krajach UE. Promieniowanie w Polsce:

- nie może przekraczać 0,1 V (wolt) na 1 m kw.
- w innych krajach Europy normy wynoszą od 1 do 10 V na m kw.

Operatorzy apelują więc od lat, by i u nas normy harmonizować z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), czyli do poziomu 10 W (watów) na m kw. i 61 V na m.

Promieniowaniem nazywamy zjawisko polegające na wysyłaniu i przekazywaniu energii na odległość. Energia ta może być wysyłana w postaci cząstek światła, ciepła oraz fal elektromagnetycznych. Ten ostatni rodzaj promieniowania jest przedmiotem naszego szczególnego zainteresowania. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są przeróżne urządzenia coraz powszechniej stosowane w przemyśle i życiu codziennym, a więc: kuchenki mikrofalowe, komputery, telewizory, alarmy mikrofalowe, telefony komórkowe, anteny radionadawcze i telewizyjne, radary, systemy radiokomunikacyjne i komunikacji satelitarnej.

Fale elektromagnetyczne emitowane przez telefony komórkowe należą do mikrofal, gdyż ich częstotliwość mieści się w przedziale 300 MHz - 300 GHZ. Włączony telefon komórkowy, nawet jeśli przez niego nie rozmawiamy, wysyła szkodliwe promieniowanie w obszarze około 1,5 m. Jednym z typowych zagrożeń, o które oskarża się telefony komórkowe, jest rak mózgu.

Niemieckie Ministerstwo Ochrony Środowiska po otrzymaniu najnowszych wyników badań na temat wpływu komórek na zdrowie orzekło, że dzieci do lat 5 bezwzględnie nie powinny używać komórek, a dzieci starsze mogą korzystać z nich z dużym ograniczeniem. Naukowcy oraz dziennikarze w Hadze badają korelację między nowo postawionym masztem 5G, a śmiercią kilkuset ptaków w pobliskich obszarach zielonych. Holandia nie śpieszy się w wprowadzaniem 5G.

W sferze badań panuje jednak szereg sprzecznych wyników i wniosków, obecnie spierają się ze sobą dwie przeciwstawne teorie zwolenników i przeciwników. Najbardziej niepokojący jest brak znajomości skutków długoterminowych, w tym skutków ubocznych, które mogą powodować nowoczesne technologie. Zdecydowanie bardziej bezpieczną alternatywą dla zwiększenia prędkości internetu i jego niezawodności są połączenia światłowodowe.

Tymczasem Minister Cyfryzacji Marek Zagórski poinformował, że jego resort stara się, aby przydzielenie częstotliwości na sieć 5G w Polsce nastąpiło pod koniec tego roku lub jak najszybciej w roku przyszłym. Minister wyjaśnił, że rozwój 5G jest niezbędny dla nowoczesnej gospodarki opartej na danych. Sieć w pierwszej kolejności będzie miała praktyczne zastosowanie w przemyśle, infrastrukturze miejskiej oraz medycynie, na przykład przy zdalnym przeprowadzaniu operacji chirurgicznych, gdzie niskie opóźnienie transmisji i stabilność łącza ma kluczowe znaczenie.

Rok 2019, który ma być kluczowy dla wdrożenia 5G, jest również rokiem wyborczym. Sprzeciwy społeczne mogą w znaczący sposób opóźnić prace na tą rewolucją. Politycy Kukiz'15 złożyli do Ministerstwa Cyfryzacji interpelację dotyczącą bezpieczeństwa 5G. W piśmie posłowie zastanawiają się, czy Ministerstwo ma zamiar w jakiś sposób poinformować Polaków o nieszkodliwości nowej technologii, płynących zagrożeniach i korzyściach. W uzasadnieniu piszą m.in. o obawach dotyczących zachorowań na raka i o bezpłodności – w tych sprawach prowadzone są różne badania. Pierwsze protesty przeciwko technologii 5G miały miejsce w Gliwicach. Właśnie w tym mieście testowana jest stacja bazowa Orange Polska działająca w technologii 5G. Jej uruchomienie w tym tygodniu to druga faza prac, które rozpoczęły się kilka miesięcy temu. Faktem jest, że nikt nie pyta opinii publicznej o jej zdanie. Warto spojrzeć też na aspekt ekonomiczny - nieruchomości w pobliżu odbiorników tracą na wartości nawet o 20%.

Postęp technologiczny jest pożądany przez cywilizację. Może jednak najpierw skupmy się na poznaniu całej technologii i jej wpływu na środowisko i na nas samych przed jej masowym wykorzystaniem – zanim będzie za późno. Należałoby zastanowić się, czy aby nie warto zrezygnować z części rozwiązań technicznych na rzecz lepszego funkcjonowania, zdrowia i dobrego samopoczucia. Jeśli tak – to pytanie w jakiej mierze? ■

Czym są mikrofale?

Są to fale o długości od 0,1 mm do 30 cm. Mikrofale z górnego zakresu mogą powstawać w elektronicznych układach drgających podobnie, jak fale radiowe i dlatego dość często zalicza się je do fal radiowych, nie wyszczególniając osobno. Mikrofale mają ogromny wpływ na działalność elektryczną kory mózgowej i mięśnia sercowego w okresie płodowym. Poza tym, przyczyniają się też do spadku aktywności grasicy (zwłaszcza mikrofale o częstotliwości powyżej 3000 Hz), która jest odpowiedzialna za produkcję limfocytów.

Polska bez strategii dla 5G?

Jak wynika z informacji Rzeczpospolitej, rząd PiS może w ogóle nie opublikować strategii wdrożenia sieci komórkowej kolejnej generacji (chodzi o ostateczną wersję tzw. planu dla 5G w Polsce, który miał zostać opublikowany przez Ministerstwo Cyfryzacji w 2018 r.). Premier Morawiecki chciałby, aby warunkiem publikacji planu była wspólna decyzja zainteresowanych podmiotów, tak by wybudować jak najmniejszą liczbę nowych nadajników. Zbliżające się wybory mogą również hamować publikację, a za tym rozwój 5G. Dużo mówi się o szkodliwości 5G, Środowiska stojące w opozycji do tej technologii podnoszą, że jest ona szkodliwa dla zdrowia z powodu promieniowania nadajników (PEM) i zaczęły to coraz silniej podnosić w mediach. Rząd chcąc wygasić te nastroje może coraz bardziej wyciszać temat. Marek Zagórski, Minister Cyfryzacji, nadal sporo mówi o 5G i zaletach tej technologii, ale nie jest wykluczone, że nawiązań do tego tematu będzie coraz mniej.

Źródła: Wikipedia; Wirtualna Polska; 24Gliwice.pl; Speedtest.pl, Rzeczpospolita.

Rozrywka w dobie superszybkiego internetu – trendy na rok 2019

MICHAŁ KOCH

Raport „Giga Entertainment – przyszłość rozrywki w dobie gigabitowego Internetu, AI, IoT oraz MEC" wydany przez infuture hatalska foresight institute pokazuje, w jaki sposób superszybki internet wpłynie na szeroko rozumianą cyfrową rozrywkę. Dzięki rozwojowi internetu gigabitowego (giga connectivity) elementy rozrywki wkraczają dziś w różne sfery naszego życia, także te, które nie są na co dzień z rozrywką kojarzone, m.in. zdrowie, edukację, turystykę czy kulturę, a konsumowanie rozrywki staje się dziś coraz bardziej immersyjnym doświadczeniem. Obok giga connectivity pomaga w tym także m.in. coraz większa rozdzielczość i jakość kontentu, coraz większe czy zakrzywione ekrany, rozwijające się wciąż wideo 360 oraz rozwój wirtualnej czy rozszerzonej rzeczywistości i sztucznej inteligencji. To wszystko sprawia, że odbiorcy mają coraz szersze spektrum wrażeń i co ważne, zapewnia także inkluzywne doświadczenia bez względu na wiek, stan zdrowia i pochodzenie.

Bez wątpienia rok 2019 będzie znaczącym rokiem dla Augmented Reality (AR) i Virtual Reality (VR), potwierdzając ich potencjał do zostania następnym skokiem technologicznym w dziejach. Badacze rynku przewidują, że światowe przychody z AR / VR wzrosną z 5,2 miliarda USD w 2016 roku do 162 miliardów USD w roku 2020. AR i VR wykazują niezwykłe możliwości przekraczania dotychczasowych barier i angażowania na takich polach, jak gry i rozrywka, aby stać się istotną częścią różnych branż, takich jak edukacja, opieka zdrowotna, produkcja i dbanie o klientów. Ponad 150 firm z różnych branż, w tym 52 z listy Fortune 500, testuje lub wdrożyło rozwiązania AR / VR.

Smartfon i laptop często stają się nie tylko pierwszym lub jednym z pierwszych źródeł wiedzy o świecie, ale i sposobem spędzania czasu online na rozrywce. 22% ankietowanych uważa, że VR, AI i AR wpłyną pozytywnie na rozwój rozrywki. 43% ankietowanych nie ma jeszcze zdania – szacuje się jednak, że wartość ta w przeciągu kilku lat zmaleje prawie do zera. Ciekawe odpowiedzi padły w pytaniu o zmiany w modelu rozrywki, które spowoduje gigabitowy internet - ankietowani mówili o nieograniczonej możliwości korzystania z formatu wideo o bardzo wysokiej jakości w mediach społecznościowych, możliwości natychmiastowego transferu treści (technologia Mobile edge computing) i pobierania plików o bardzo dużych rozmiarach, rozwiązaniach opartych o rozszerzoną rzeczywistość i obcowania ze sobą w świecie online. Wskazuje to na wzrost wiedzy i zaangażowania użytkowników w przygotowywaną dla nich ofertę rozrywkową. Od telewizji przyszłości respondenci oczekują dziś jeszcze lepszej jakości obrazu i dźwięku (33% wskazań), która daje im poczucie zanurzenia się w coś, co oglądają (immersive viewing).

GigaApps to aplikacje z grupy Augmented Discovery, które umożliwiają interakcję ze światem poprzez wirtualną rzeczywistość i pozwalają na korzystanie z rozwiązań z obszaru rozrywki. Możemy wymienić tu np. hologramy z wydarzeń sportowych, Virtual Telepresence, która zabiera nas poza granice fizyczne czy geograficzne, a także Automated Living, czyli zlecanie maszynom zadań domowych przeznaczonych do tej pory dla ludzi.

Zaangażowanie klienta w produkt jest ważne - to coś, o czym nigdy nie wolno zapomnieć. W przyszłości pomoże w tym sztuczna inteligencja i VR. AI będzie w stanie zaoferować formy kontaktu z obecnymi i potencjalnymi klientami. Świadczy już o tym skok liczby użytkowników tej formy – z 57 milionów w 2017 do 114 milionów w 2018. Zastosowanie VR to gry, turystyka, kultura, nauka i sport. Niech o popularności świadczy fakt, że najwięksi gracze na rynku – Samsung, HTC, Google, Sony czy Microsoft – są w ciągłym zainteresowaniu. PKN Orlen planuje zakupić rozwiązania VR, które wspierałyby szkolenia pracowników produkcji rafineryjno-petrochemicznej. Przyszłością tych technologii będą technologie haptyczne, czyli takie, które oddziałują na użytkownika wszystkimi bodźcami: kształtem, formą czy temperaturą.

Użytkownicy widzą możliwość wdrożenia najnowszych zdobyczy techniki:

- w obszarze nauki,
- w branży turystycznej,
- do ratowania zdrowia i życia,
- do obcowania z kulturą,
- w obszarze relacji międzyludzkich,
- w szeroko pojętej rozrywce.

AI rozwija się już w naszych domach pod postacią Siri i Alexy (wirtualnych asystentów), jednak można również poczuć korzyści AI w programach typu Chatbot, zarządzając zapytaniami klientów w bardziej automatyczny sposób.

Badania wskazują, że mniej niż 30 procent ankietowanych posiadaczy telefonów odbiera połączenie z nieznanego numeru. Telefony nie są już używane do wykonywania połączeń telefonicznych. Niepożądane połączenia odstraszają wartościowych klientów, którzy następnie rezygnują z subskrypcji lub ignorują komunikację. Połączenia telefoniczne są zarezerwowane dla rzadkich, niezbędnych interakcji w czasie rzeczywistym między bliskimi osobami.

Marketing zaczyna zwrot w kierunku sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego. Minęły czasy mass-marketingu i działania na oślep. Dzisiaj firmy zajmujące się transmisją strumieniową osiągają większy sukces w korzystaniu z uczenia maszynowego i sztucznej inteligencji w celu dotarcia do wybranego segmentu odbiorców. W rzeczywistości coraz większa liczba widzów twierdzi, że znajduje swoje treści za pośrednictwem rekomendacji i wizualizacji „dla mnie". To samo dotyczy muzyki. Większość nowych zespołów odkrywa się dzięki uprzejmości personalizowanych playlist muzycznych Spotify. Po prostu wchodząc w interakcję z aplikacją i przekazując informacje zwrotne na temat tego, co się podoba, AI dobiera materiał zgodny z oczekiwaniami. To dobra wiadomość z obu perspektyw: twórcy treści i konsumenta.

O multichannelingu pisaliśmy już przy okazji roku 2018, ale ta tendencja będzie ciągle rosnąć. Kiedy ostatnio oglądaliście telewizję bez sprawdzania mediów społecznościowych lub innych aplikacji w telefonie? Nie wystarczy nam już jeden rodzaj rozrywki w danej chwili. Potrzebujemy stałego, wieloplatformowego doświadczenia, aby czuć się zaangażowanym i zadowolonym. Dlatego wiele marek odkrywa moc wielokanałowości w utrzymaniu zaangażowania widzów. Tendencja ta stale rośnie z roku na rok.

Zakup biletów na rozrywkę przeznaczoną dla mas - koncerty, kina, eventy – przeniósł się online. Prawie nikt już nie korzysta z możliwości zakupu wejściówek stacjonarnie. Największe firmy, takie jak np. LiveNation, rezygnują ze stacjonarnych punktów sprzedaży. Wzrasta popularność e-ticketów, które wystarczy mieć zapisane jako plik w telefonie. Dla firm to oszczędności, a dla klientów wygoda.

Relacje międzyludzkie także ulegną cyfryzacji. Fakt ten budzi sporo niepokoju, szczególnie ze względu na to, że już obecnie nasze interakcje w dużej mierze odbywają się w świecie wirtualnym, ale przyszłość jest klarowna: technologie haptyczne zrewolucjonizują sferę ludzkiej intymności. Jako przykład można podać aplikację Kissenger, która służy do wymiany wirtualnych pocałunków na podstawie przesyłanych w czasie rzeczywistym wibracji. Technologie haptyczne czy też VR w przyszłości zapewne rozszerzą zakres możliwości i sfer, w których będą wykorzystywane, włączając w to digitalizację doznań seksualnych. Firma inwestycyjna Piper Jaffray szacuje, że do 2025 roku pornografia będzie trzecim co do wielkości sektorem, na którym działać będzie VR. Robotyzacja naszego życia pomoże osobom starszym - specjalnie zaprogramowane roboty, wyposażone w sztuczną inteligencję, umożliwią kontakt z bliskimi, a także będą pomagać w codziennej aktywizacji i przypominać np. o konieczności wzięcia lekarstw.

Postępu technologicznego nikt nie jest w stanie zatrzymać. Musimy jednak pamiętać, że wśród całej gamy najnowszych technologii najważniejsi są dalej ludzie i wzajemne, osobiste relacje między nimi. ■

Ludzka twarz łowiectwa

MIŁOSZ OLLER | ZDJĘCIA: MIŁOSZ OLLER I DAWID RYBACKI

W momencie, w którym czytają Państwo te słowa, w Polsce trwa społeczna debata odnośnie odstrzału dzików i epidemii afrykańskiego pomoru świń (ASF; African Swine Fever). Ministerstwa rolnictwa i środowiska tłumaczą, że zmniejszenie populacji tych zwierząt jest konieczne, by ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa i zapobiec tworzeniu się ognisk epidemii. Minister środowiska, Henryk Kowalczyk, wyjaśnił, że odstrzał nastąpi w ramach „normalnych polowań", a jego resort dodatkowo zarekomendował Polskiemu Związkowi Łowieckiemu, aby były one „zsynchronizowane w czasie". Polowania miały się odbyć w przeciągu trzech weekendów w styczniu. Przeciwnicy odstrzału alarmują o możliwej eksterminacji gatunku w Polsce, a osoby będące za, przedstawiają dane statystyczne, które mówią, że w poprzednich sezonach odstrzelono znacznie więcej dzików niż w obecnym. W tym wydaniu ICT Professional chcieliśmy pokazać polowania z innej strony – ujawniając ich ludzkie oblicze i historie, które za tym stoją. O blaskach i cieniach łowiectwa opowiada nam Miłosz Oller, Prezes Zarządu M-Networks Sp. z o.o. Zacznijmy, zatem historię…

Z lasem jestem związany odkąd pamiętam. Tradycje łowieckie w mojej rodzinie wpisane są od dawna. Dziadek, który był leśniczym, w roku 1953 założył koło łowieckie, w którym obecnie jestem członkiem od ponad 10 lat. Poluje także mój ojciec, wujek i kuzyn.

Od najmłodszych lat byłem zabierany na polowania, czy to zbiorowe, czy na zasiadkę. Co prawda większość zasiadek przesypiałem, ale zawsze chętnie jechałem, nawet w największe mrozy. Mówiono mi, że nie ma złej pogody, tylko ludzie są nieodpowiednio ubrani. Jeśli nie jechałem do lasu na polowanie, to tata zawsze mnie budził w nocy, jeśli przyjeżdżali z pozyskaną zwierzyną. Czas upływał, a ja nie mogłem doczekać się aż sam będę mógł polować. Przez te długie lata czynnie (w sumie to biernie) brałem udział w polowaniach – indywidualnych i zbiorowych, a także w pracach na rzecz koła (budowa i naprawa urządzeń łowieckich, rozwożenie karmy itp.). Przez te lata tata uczył mnie, że łowiectwo to nie tylko strzelanie, ale także obowiązki. A wiedzę tę zdobywa się latami. Nawet po tylu latach praktyki zawsze warto słuchać porad starszych myśliwych.

Upragniony staż łowiecki przyszedł po liceum. Po stażu mogłem przystąpić do egzaminów w 2008 roku. Broń, z której poluję, otrzymałem od dziadka. Myślę, że jakby umiała mówić, to opowiedziałaby sporo niesamowitych historii. Zwłaszcza, że dubeltówka ma ponad 100 lat. Dryling ponad połowę mniej, ale myślę, że przeszedł nie mniej ciekawych sytuacji. Dbając o broń, posłuży ona lata i będzie dla następnych pokoleń. Dryling jest bronią kombinowaną (kula + 2x śrut), używam lunety nastawnej, co pozwala mi z powodzeniem polować indywidualnie oraz na polowaniach zbiorowych. Z broni kombinowanej najczęściej spotyka się kniejówkę (kula + śrut). Znaczna część myśliwych używa broni kulowej z jedną lufą – sztucerów. Optyka do broni, lornetki oraz amunicja jest dostępna w tylu rodzajach, co routerki bezprzewodowe. Każdy znajdzie coś dla siebie. Nie robiąc reklamy - z lornetki i lunety oraz amunicji, których używam - jestem bardzo zadowolony. Wiadomo, czasem coś nie wychodzi, ale złej baletnicy przeszkadza rąbek u spódnicy. Myśliwy z bronią łączy się przeważnie na długie lata, więc nie należy się spieszyć z kupnem, a wybierać to, co najbardziej nam odpowiada.

W tym roku udało mi się uzyskać uprawnienia selekcjonera, dzięki którym mogę polować na samce zwierzyny płowej (jelenie, daniele, sarny).

Na polowanie czy na objazd obwodu jadę w każdej wolnej chwili, sam lub z tatą. Siedząc na ambonie w lesie, można odpocząć od codziennej gonitwy i się wyciszyć. Oczywiście bez pisania na smartfonie, bo nie po to się jedzie na polowanie. Trzeba pamiętać, że nie każde polowanie kończy się pozyskaniem zwierzyny. Bywa, że uda się zaobserwować kilka różnych gatunków, ale żadnego z tych, na które czekamy. A czasem pozostaje posłuchać tylko śpiewu ptaków.

Przyznam, że łatwiej mi wstać na polowanie niż do pracy, nawet bardzo wcześnie rano i nawet kilka dni z rzędu. Niejednokrotnie bywało tak, że do pracy szło się po całej nocy spędzonej w lesie.

W tym roku latem pozyskałem swojego pierwszego kozła. Po bardzo krótkiej nocy, która trwała ok 1.5 h, gdyż zapomniałem wyłączyć budzika nastawionego na polowanie dnia poprzedniego. Nie planowałem wyjazdu, ale skoro się obudziłem, to spakowałem się i pojechałem do lasu. Po obejściu kilku łąk trafiłem na tego mi pisanego. Stare przysłowie mówi: kto rano wstaje, temu św. Hubert daje.

W moim krótkim stażu łowieckim było już wiele sytuacji, o których można opowiadać. A jeszcze więcej przede mną.

W momencie pisania tekstu kończył się okres polowań na sarny kozy, jelenie łanie i daniele łanie. Posypało kilka płatków śniegu i przy połowie księżyca wieczór spędziłem w lesie. Tym razem bez rezultatów.

Dla myśliwych skończył się również okres polowań na dziki lochy. Mimo kilkuletniego już całorocznego okresu polowań na wszystkie dziki, etyka łowiecka jednak utrzymuje (obecnie niepisany) okres ochronny loch od 15 stycznia do 15 sierpnia. Rok łowiecki zaczyna się w kwietniu. Polując wczesną wiosną, można natknąć się na polach na lochę prowadzącą małe pasiaki. Późniejszą wiosną, gdy zboża zaczynają szybciej rosnąć, należy dobrze rozpoznać, czy dzik w zbożu to locha z prosiakami, czy nie. Spotkania takie przynoszą wiele niezapomnianych emocji. W maju rozpoczyna się okres polowań na kozły. Obchodząc łąki i pola, można wypatrzeć ciekawe, selekcyjne kozły. Podchodzenie saren może zająć nawet kilkadziesiąt minut, a bywa, że na samym końcu się spłoszą. Mniej uważne są w okresie rui (lipiec), ale podejście również nie zawsze jest łatwe. Polując z podchodu na kozła, można wczesnym rankiem spotkać się z dzikami na polach. W sierpniu rozpoczyna się okres polowań na kaczki. Przy polowaniu na kaczki niezbędny jest przyjaciel człowieka – pies, odpowiednio ułożony do tego typu polowań. Koniec sierpnia rozpoczyna okres polowań na niekwestionowanego króla naszych lasów – jelenia byka. We wrześniu na łąkach podczas rykowiska można zaobserwować spektakle ryczących byków czy też walczących ze sobą o chmarę. We wrześniu zaczyna się także okres polowań na daniele. Bekowisko odbywa się w październiku i mimo mniejszych rozmiarów niż jeleń, można obserwować równie ciekawe widowisko. W okresie zimowym można polować na prawie wszystkie gatunki łowne. Przez cały rok spotkać możemy również zwierzynę drobną jak zające, ptaki łowne, np. bażanty, kuropatwy czy drapieżniki - lisy, a polować na nie możemy zgodnie z kalendarzem polowań. W niektórych rejonach kraju występują również muflony, które są gatunkiem łownym. Coraz częściej spotyka się łosie oraz wilki. W marcu przychodzi koniec roku łowieckiego. Nie jest to jednak okres błogiego spokoju, a dalszej pracy. Zarówno od strony dokumentów - sprawozdania, statystyki, plany łowieckie, jak i prac w łowiskach – przegląd urządzeń łowieckich, ich naprawa, itp.

Myśliwy jest jednocześnie hodowcą i ekologiem, jego zadaniem jest utrzymywanie równowagi gatunków łownych. Obecna gospodarka rolna nie sprzyja zasiedlaniu gatunków zwierzyny drobnej, jak zające, króliki, kuropatwy, bażanty, itp. Przy niewielkiej pomocy myśliwych, którzy regulują pogłowie drapieżników, np. lisa, można zauważyć powrót do łowisk zwierzyny drobnej.

Chcąc przekazać tradycje kolejnemu pokoleniu, staram się wychowywać kilkuletniego syna w duchu łowiectwa. Niestety, na polowanie ze mną nie może pojechać, ale zabieram go na objazdy. Bardzo chętnie jedzie, zabiera lornetkę, zawsze koniecznie chce coś wypatrzeć. Zna i rozpoznaje więcej gatunków zwierząt niż niejeden pseudo-znawca. Mam nadzieję, że załapie bakcyla!

Warto również wspomnieć o mięsie z dziczyzny. Mięso jest nieporównywalnie lepsze jakościowo i zdrowsze od tego, które wszyscy znają, na co dzień – hodowanego sztucznie. Zwierzyna dziko żyjąca sama wybiera, co chce zjeść, nie jest karmiona paszą z niewiadomych składników czy szpikowana antybiotykami.

Myśliwy, jeśli chce wziąć pozyskaną sztukę zwierzyny na użytek własny, to musi za to zapłacić. Nie jest tak, że strzelamy ile chcemy i zabieramy do domu. Są plany łowieckie, których musimy się trzymać. Jeśli myśliwy nie chce tuszy na użytek własny, to oddaje tuszę do skupu. Mięso trafia do niektórych zakładów mięsnych i jest również dostępne dla wszystkich w sklepach.

„Nie było nas, był las… Nie będzie nas, będzie las." Dobrym przykładem na to jest jeden z oddziałów lasu na moim obwodzie. Jak tylko sięgam pamięcią, to były tam sadzonki wysokości 20 cm. Teraz drzewa mają ponad 20 m.

Darz Bór! ■

NEDAPS

AUTOMATYCZNE DOSTARCZANIE USŁUG I KONFIGURACJI

WASKO® NEDAPS

Oficjalny dystrybutor:
WASKO Spółka Akcyjna

ul. Berbeckiego 6
44-100 Gliwice

tel. +48 32 33 25 500
nedaps@wasko.pl
www.wasko.pl/nedaps
www.nedaps.pl

NEDAPS to innowacyjna i otwarta platforma służąca do wspomagania zarządzania rozproszoną infrastrukturą sieciowo – usługową przedsiębiorcy telekomunikacyjnego. System pozwala na graficzne modelowanie dowolnych procesów biznesowych oraz usług realizowanych przez systemy i urządzenia sieciowe i udostępnianie ich użytkownikom i systemom w jednolity i prosty sposób.

Cechy systemu:

Integracja		
I.1	Obsługiwane interfejsy komunikacyjne	NEDAPS obsługuje wszystkie wiodące interfejsy komunikacyjne, takie jak SMMP v1/2/3, SSH, Telnet, Netconf, TL1, TR069. System wspiera komunikację poprzez CLI producentów sprzętu oraz pozwala na łatwe dodawanie dowolnych nowych metod komunikacji.
I.2	Integracja bez kodowania	Integracja z systemami Klienta jest realizowana bez konieczności kodowania czy pisania skryptów. NEDAPS automatycznie generuje interfejs REST API udostępniający wszystkie operacje systemom zgodnie z przyznanymi uprawnieniami.
I.3	REST API	NEDAPS automatycznie generuje interfejs REST dla każdej ze zdefiniowanych operacji. Pozwala to na wykonywanie każdej operacji z poziomu nie tylko użytkownika systemu, ale również systemów informatycznych wykorzystywanych przez Klienta, np. monitoringu, paszportyzacji, CRM.
Bezpieczeństwo operacyjne		
B.1	Ciągłość działania	System pozwala na modyfikację działania zamodelowanych procesów oraz wprowadzanie nowych, bez konieczności ich zatrzymywania.
B.2	Bezagentowość	NEDAPS działa bez konieczności instalowania jakichkolwiek komponentów sprzętowych lub programowych na zarządzanych elementach infrastruktury IT.
B.3	Testowanie	Testowanie procesów może odbywać się w wyizolowanym środowisku, tzw. piaskownicy (sandbox). Dzięki temu użytkownik może zweryfikować poprawność automatyzowanych procesów przed ich uruchomieniem w środowisku produkcyjnym.
Funkcje użytkowe		
U.1	Interfejs użytkownika	Cały interfejs użytkownika systemu jest oparty na wykorzystaniu technologii WWW.
U.2	Interfejs użytkownika usług/ operacji automatycznych	Interfejs użytkownika jest generowany w pełni automatycznie na podstawie zdefiniowanego modelu usługi lub operacji. Interfejs www jest dostępny wraz ze wszystkimi mechanizmami ułatwiającymi wprowadzanie danych, takimi jak walidacje, podpowiedzi czy wyliczenia.
U.3	Operacje masowe	wsadowe wykonywanie operacji masowych jest możliwe dla każdej operacji; użytkownik może zdecydować o dacie i godzinie wykonania pliku. System umożliwia także budowanie harmonogramów cyklicznego wykonywania operacji.
U.4	Katalog operacji	Każdy użytkownik systemu może mieć stworzony dedykowany katalog możliwych do wykonania procesów (usług, operacji, konfiguracji). Dla każdej operacji definiuje się jej nazwę oraz listę parametrów. Dla każdego z parametrów można określić który model walidacji, podpowiedzi lub wyliczeń (przygotowany wcześniej w trakcie modelowania procesu) ma zostać wykorzystany.

Producent:
FUJIKURA

Autoryzowany Dystrybutor:
Teleoptics Sp. z o.o.

Akredytowane Centrum
Fujikura w Polsce
ul. Sokratesa 5/57
01-909 Warszawa

tel. +48 22 835 45 00
fax +48 22 835 44 28
sales@teleoptics.com.pl
www.teleoptics.com.pl

SPAWARKA ŚWIATŁOWODOWA

FUJIKURA 70S+

Bluetooth

Opis produktu:

- Najszybszy na świecie cykl spawanie + wygrzewanie osłonek spawów (6+9 sekund).
- Pełna automatyka pokrywy wiatrowej i piecyka.
- Wysoka wytrzymałość. Obudowa absorbująca uderzenia, odporna na pył, kurz i deszcz.
- Automatyczna identyfikacja włókien.
- Auto-kalibracja łuku spawania w czasie rzeczywistym.
- Bezprzewodowe sterowanie pozycją noża obcinarki Fujikura CT50. Bluetooth
- Precyzyjny system pasowania rdzeni PAS (Profile Alignment System).
- Kompensacja warunków środowiska.
- 320-krotne powiększenie obrazu.
- Wielopozycyjny układ monitora z funkcją auto-pozycjonowania.
- Możliwość spawania złączy FuseConnectTM.
- GWARANCJA 36 MIESIĘCY!

TELETECHNICZNE SŁUPY KOMPOZYTOWE

PoleComp by XBEST.pl

Producent:
POLECOMP

Główny dystrybutor:
xbest.pl

ul. Św. Józefa 141 D
44-200 Rybnik

tel. +48 32 239 6000
biuro@xbest.pl
www.xbest.pl

PoleComp 0.5kN - 2.9kN, 7-10m

NOWOŚĆ W XBEST.PL!

Niezwykle lekkie, dielektryczne i wytrzymałe słupy kompozytowe marki PoleComp już w xbest.pl!

Teletechniczne słupy kompozytowe marki PoleComp to nowość w ofercie xbest.pl stanowiąca doskonałą alternatywę dla tradycyjnych słupów drewnianych i betowych podczas budowy sieci światłowodowych. Słupy PoleComp wykonane zostały z wysokiej jakości kompozytu polimerowego składającego się z kilku warstw tkaniny / maty szklanej z żywicą poliestrową, dzięki czemu posiadają niską wagę, umożliwiającą łatwy transport i instalację bez konieczności użycia ciężkiego sprzętu.

NAJWAŻNIEJSZE CECHY:

- Bardzo lekka konstrukcja (w zależności od wersji 15- 60kg)
- Dostępne warianty długości: 7m, 8,5m, 10m / wytrzymałości: 0.5kN, 0.7kN, 2.2kN, 2.9kN
- Znacznie zredukowane koszty związane z transportem i montażem
- Możliwość instalacji z poziomu gruntu, bez użycia ciężkiego sprzętu
- Długa żywotność (do 40 lat), bez konieczności przeprowadzania konserwacji
- Brak kosztów utylizacji, brak wartości złomowej
- Całkowicie dielektryczna konstrukcja, odporność na warunki atmosferyczne, UV i korozję
- Pusta przestrzeń we wnętrzu słupów umożliwiająca samodzielne zagospodarowanie
- Zapewnione bezpieczeństwo bierne, znikomy stopień pochłaniania energii podczas kolizji
- Na indywidualne zamówienie: dowolny wariant kolorystyczny / grafika / umiejscowienie dodatkowych otworów technicznych

SPOSÓB MONTAŻU

Montaż w dwie osoby w zaledwie kilka minut, bez ciężkiego sprzętu!

Słupy kompozytowe PoleComp montowane są z poziomu gruntu, bez konieczności użycia koparki czy dźwigu, a do ich instalacji wystarczą dwie osoby. W swojej ofercie xbest.pl posiada również żywiczne masy montażowe marki Quikset, których zastosowanie znacznie usprawnia i przyśpiesza montaż słupów PoleComp.

ICT PROFESSIONAL w grupie MdM

Projekt MdM, czyli Media dla MiŚOT, to grupa mediów skierowana do Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych.

Dlaczego MdM?

- MdM skupia najważniejsze media, z których MiŚOT czerpią informacje z branży:
  - ICT Professional – jedyny magazyn branży MiŚOT (drukowany oraz dostępny online),
  - ISP Forum – najpopularniejsze forum polskich operatorów,
  - serwisy www: ictprofessional.pl / inetnewsgroup.pl / isportal.pl / inne…
  - FB fanpage: ICT Professional, EPIX, MiŚOT, …
  - newslettery: MiŚOT PING, ICT PING, iNews, PING z EPIX, …
- MdM reklamodawcom oferuje szeroką i kompleksową usługę działań marketingowych oraz gwarantuje dotarcie do managerów i osób decydujących o zakupach w MiŚOT. W ramach MdM proponujemy następujące działania marketingowe: display, content marketing, e-mail marketing, social selling, event marketing oraz inne dedykowane akcje sprzedażowe.
- MdM jest współorganizatorem największego wydarzenia w branży – MiŚOT Meeting.

Przykład oferty specjalnej "MdM dla MiŚOT".

Oferta specjalna dla firm partnerskich oferujących swoje towary lub usługi dla MiŚOT w dedykowanej promocji lub w jakikolwiek inny sposób wspierających środowisko MiŚOT, np. sponsorując MiŚOT Meeting. Oferta "MdM dla MiŚOT" to gwarancja najszerszego dotarcia do środowiska oraz wiarygodność oferty potwierdzona rzetelnością opiniotwórczych mediów środowiska MiŚOT.

Działanie promocyjne

- artykuł nt. produktu/usługi na MiŚOT-owych stronach www,
- ten sam artykuł w magazynie ICT Professional na 1 stronę,
- zapowiedź artykułu na pierwszej okładce wraz z logotypem,
- karta produktowa w magazynie,
- promocja artykułu na MiŚOT-owych profilach na FB,
- wpis promujący artykuł na ISP Forum,
- banner na stronie ictprofessional.pl przez 3 miesiące,
- dwukrotny newsletter do subskrybentów ICT Professional i do członków klastra.

Łączna wartość świadczeń: 8495,- zł.

Cena w pakiecie tylko:

3999,- zł

Kwota netto bez VAT

O pełną ofertę świadczeń w mediach w ramach grupy MdM pytaj:

- tel.: +48 602 495 064
- e-mail: marlena@ictprofessional.pl

ISP FORUM

ispforum.pl

Ogólnopolskie forum Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych
Najwięcej MiŚOT w jednym miejscu.
Najgorętsze tematy i najżywsze dyskusje.

DOŁĄCZ

ROZPŁYŃ SIĘ W DYSKUSJACH